

Terhi Mäntylä

PIENISTÄ ASIOISTA

YLEISVAIKUTELMAAN

Vanhempien arvioita päivähoidosta

Varhaiskasvatustieteen
pro gradu -tutkielma
Syksy 2014
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä. Mäntylä, Terhi. 2014. Pienistä asioista yleisvaikutelmaan. Vanhempien arvioita päivähoidosta. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkimus. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. 101 sivua + liitteet.

Päivähoidon laatu on saanut viimeaikoina paljon huomiota etenkin parhaillaan valmis-teilla olevan uuden varhaiskasvatuslain ansiosta. Päivähoidon laatua ohjaavat lait ja asetukset ovat pitkälti vanhentuneita, eivätkä vastaa enää nykypäivän tarpeisiin. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisilla puhetavoilla vanhemmat arvioivat päivähoitoa ja millaiset päivähoitoa piirteet ja laatutekijät ovat vanhemmille tärkeitä. Pyrin tutkimuksellani tuomaan ajankohtaiseen keskusteluun myös palvelun käyttäjien eli vanhempien näkökulmaa.

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto on kerätty laadullisella teemahaastattelulla päivähoitoilaiden vanhemmilta. Tutkimuksen aineisto on kerätty osana Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta ”*Yhdenmukaistettu lapsuus? Yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien vaikutukset.*” (SA II6272), jonka toteuttajana toimi Maarit Alasuutari. Aineisto on kerätty päivähoitoilaiden vanhemmilta, jotka osallistuivat myös laajempaan tutkimushankkeeseen liittyvään varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen tallentamiseen. Haastattelujen analyysi tehtiin diskurssianalyysin keinoin. Aineiston 11 haastattelua on kerätty yhden kunnan alueella kolmesta päiväkodista.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat arvioivat päivähoitoa laatuun monipuolisesti ja vanhempien puheesta oli löydettävissä erilaisia puhetapoja. Vanhemman arvioinnin kohteena olivat usein etenkin päivähoitoa laatuun välillisesti vaikuttavat tekijät, kuten vuorovaikutus vanhemman ja päivähoitoa työntekijöiden välillä. Vanhempien käsitykset päivähoitoa laadusta olivat hyvin yhtenäisiä, vaikka he saattoivat esittää niitä erilaisilla puhetavoilla. Vanhemmille tärkeimpinä päivähoitoa piirteinä tutkimuksessa näytettyivät muun muassa toimiva vuorovaikutus, yhteiset kasvatuseriaatteet sekä lapsen yksilöllinen huomioiminen. Erityisesti vastaajat kyseenalaistivat päivähoitoa suuret ryhmäkoot sekä aikuisten riittävyden.

Tutkimus osallistuu osaltaan päivähoitoa laatu ja arviointia koskevaan julkiseen keskusteluun ja tekee sen erityisesti korostaen vanhempien kokemuksia ja näkemyksiä. Tutkimus tuo esille, miten monimuotoisesti asiantuntijoiden lisäksi vanhemmat voivat osallistua päivähoitoa arviointiin ja millaisia asioita he korostavat. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi erilaisten ohjeistusten laadinnassa, kun halutaan pyrkiä tarjoamaan parempaa ja laadukkaampaa päivähoitoa palvelua.

Asiasanat: päivähoito, varhaiskasvatus, laadun arviointi, vanhemmat, diskurssianalyysi

Keywords: Daycare, early childhood education, quality assessment, parents, discourse analysis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	PÄIVÄHOIDON LAATU.....	7
2.1	Lähestymistapoja laatuun ja laadun arviointiin	8
2.2	Laatu päivähoiton tutkimuksessa	11
2.3	Laadunhallinta ja arviointi päivähoitossa	13
2.3.1	Laadunhallinta	13
2.3.2	Laadun arviointi.....	16
2.4	Päivähoiton laatutekijät.....	18
2.5	Laadukas päivähoito	22
3	VANHEMMAT PÄIVÄHOIDOSSA	25
3.1	Vanhempien asema ja huomioonottaminen päivähoitossa	25
3.2	Vanhempien odotukset ja käsitykset laadusta	31
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	37
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT.....	39
5.1	Haastattelu tiedonhankintamenetelmänä	40
5.2	Aineiston hankinta ja informantit	42
5.3	Diskurssianalyysi	43
5.4	Aineiston analyysi.....	46
5.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset	51
6	VANHEMPIEN PUHETAVAT PÄIVÄHOIDON LAADUSTA	60
6.1	Ihmissuhdepuhe	61
6.2	Henkilöstöpuhe	71
6.3	Päivähoito kasvu ympäristönä	74
6.4	Tulosten yhteenveto.....	75
7	POHDINTA.....	78
7.1	Päivähoiton laatu vanhempien puheessa.....	79
7.2	Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusehdotukset	87
	LÄHTEET	96
	LIITTEET	102

1 JOHDANTO

Tarkastelen pro gradu -tutkimuksessani vanhempien arviointeja lastensa päivähoidosta sekä päivähoidon laadun ilmenemistä vanhempien puheessa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten vanhemmat arvioivat päivähoitoa ja mitä päivähoidon laadusta voidaan päätellä heidän arviointiensa pohjalta. Varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta on tullut jokapäiväinen käytäntö monissa maissa ja lukuisat tutkimukset osoittavat, että palvelusta saatavia hyötyjä on useita. Esimerkkeinä näistä voidaan mainita muun muassa sosiaaliset ja taloudelliset hyödyt, lasten kehittyvä hyvinvointi sekä paremmat oppimistulokset. (OECD 2012, 13.)

Esimerkiksi Sheridan (2009) on todennut, että lapsen oppimisessa tapahtuu merkittäviä muutoksia yhden ja kolmen ikävuoden välillä: kyseinen ajanjakso on tärkeää aikaa lapsen kehitykselle, mihin voidaan vaikuttaa erityisesti tarjoamalla laadukasta opetusta. On kuitenkin huomattavaa, että tämänkaltaiset tulokset ovat suoraan yhdistettävissä juuri *laadukkaaseen* varhaiskasvatukseen. (OECD 2012, 13.) Viime vuosina varhaiskasvatukselle onkin monissa maissa asetettu kunnianhimoisia tavoitteita koskien niin tarjonnan kuin laadunkin lisäämistä. On kuitenkin huomattava, että näiden tervetulleiden tavoitteiden taustalla vaikuttavat lähtökohdat ovat harvoin perusasetelmaltaan lapsilähtöisiä ja sitäkin useammin taloudellisia. (Urban 2009, 11.)

Päivähoidon laatu ja sen arviointi ovat tutkimusaiheena kiinnostavia ja ajankohtaisia, sillä päivähoidon järjestäminen nyky-yhteiskunnassa näyttäisi olevan aihe, joka toistuvasti herättää vilkasta keskustelua eri foorumeissa sanoma- ja aikakauslehtien sivuilta

aina tieteellisiin artikkeleihin asti. Erityisesti päivähoidon ryhmäkokojen kasvu ja henkilöstöresurssien vähentyminen ovat jatkuvasti vilkastuttaneet keskustelua aiheesta. Päivähoidon laadun jatkuvaan ajankohtaisuuteen vaikuttaa lisäksi se, että kyse on alati muovautuvasta dynaamisesta prosessista. Lisäksi laatu määritellään aina hyvin yksilöllisesti tilanteesta riippuen.

Esimerkiksi Alilan (2013, 17) mukaan ”laadun määrittely elää ajassa ja paikassa, laatu on siis varsin kontekstuaalisesti määräytyvä ja jäsentyvä sekä dynaamisesti muuntuva”. Tästä johtuen on tärkeää, että laatua ja sen arviointia tutkitaan ja siitä hankitaan päivitettyä tietoa myös päivähoidon muuttuvassa kontekstissa. Laadun arvioinnin voidaankin katsoa olevan osa päivähoidon kehittämistä, minkä vuoksi laadun ja sen arvioinnin tutkiminen on tarpeellista, jotta päivähoidon toimintamalleja voidaan kehittää edelleen vastaamaan paremmin käyttäjien muuttuvia tarpeita. Päivähoidon laatua on käsitteellistetty kirjallisuudessa pitkälti näkökulmasta, jossa sen ajatellaan olevan lapselle hyödyllistä ja edistävän niin lapsen hyvinvointia, oppimista kuin kehitystäkin (Harrison 2008).

Laatukeskustelu on kuitenkin ollut pitkälti alan asiantuntijoiden välistä keskustelua, jota voidaan hyvinkin vielä rikastuttaa päästämällä myös päivähoitolaisten vanhempien ääni paremmin kuuluviin. Vanhempien näkökulmaa tarkastelemalla saattaa löytyä myös uusia näkökulmia päivähoidon kehittämiseen, koska juuri vanhemmat lopulta päättävät lapsensa sijoittamisesta päivähoitoon. Lisäksi tutkimuksissa on todettu, että päivähoidon henkilöstö ja lasten vanhemmat arvioivat laadun osatekijöitä osittain eri tavoin (Hujala & Fonsén 2009, 16). Asiantuntijoiden painottamat laatutekijät eivät välttämättä ilmene vanhempien näkökulmasta yhtä merkityksellisinä tekijöinä päivähoidon laadun kannalta (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 52).

Myös Moss ja Dahlberg (2008) ovat kirjoittaneet samoista laadunhallintaan liittyvistä ongelmista: kuka tai ketkä voivat laatua löytää tai tunnistaa, miten laatua löydetään ja miten sitä mitataan, varmistetaan ja kehitetään edelleen? Näihin kysymyksiin ei ole toistaiseksi löydetty yksiselitteisiä vastauksia. Tämän vuoksi aihetta on tärkeää ja mielenkiintoista tutkia myös siitä näkökulmasta, miten päivähoidon laatu rakentuu päivähoitolaisten vanhempien puheessa. Asiantuntijoiden puheenvuoroissa laatu näyttäytyy usein tuloksellisuutena ja kehittämisenä, mutta vanhemmat saattavat antaa päivähoidon laadulle toisenlaisia merkityksiä. Vanhemmille tyypillisesti tärkeitä ja laatua ennakoivia päivähoidon piirteitä voivat olla monet käytännöllisyyteen liittyvät seikat, kuten päiv-

hoidon sijainti tai työntekijöiden lämmin suhtautuminen lapseen. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen, 1999, 162–163.)

Pro gradu -tutkimuksessani varhaiskasvatuksen laadunarviointi perustuu inkluusiiviseen laadunarvioinnin paradigmaan, jossa yhdistyvät varhaiskasvatuksen tutkimus ja teoria, yhteiskunnan arvot sekä päivähoidon eri toimijoiden näkökulmat (Pence & Moss, 1994, 172–173). Tutkimuksen aineisto koostuu 11 haastattelusta, jotka on alun perin kerännyt Maarit Alasuutari omiin tutkimustarkoituksiinsa vuosina 2006–2007 (ks. Alasuutari 2010). Tässä tutkimuksessa lähestyn samaa haastatteluaineistoa uusien tutkimuskysymysten kautta. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa laadullisen diskurssianalyysin avulla tietoa siitä, millaisia puhetapoja vanhemmat käyttävät laatua arvioidessaan ja millaisten päivähoidon piirteiden kautta laatu vanhemmille ilmenee. Tutkimuksen yksi tarkoitus on myös osallistua omalta osaltaan päivähoidon laatua koskevaan julkiseen keskusteluun ja rikastuttaa sitä erityisesti vanhempien näkökulman huomioinnilla.

2 PÄIVÄHOIDON LAATU

Varhaiskasvatuksessa laatu-ajattelu on vielä verrattain nuorta: laadusta alettiin keskustella kansainvälisesti 1980-luvulla. Suomalainen laatuajattelu on vahvistunut ja hakenut paikkaansa vielä myöhemmin, vasta 1990-luvun aikana. (Alila 2013, 16.) Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon laadun takaaminen on kuitenkin tärkeää, koska valtaosa (n. 63 %) suomalaisista 1–6 – vuotiaista lapsista oli vuonna 2012 joko kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitossa (Säkkinen & Kuoppala 2013, 1–2). Parhaimmillaan varhaiskasvatuksella voidaankin täten edistää satojen tuhansien lasten kasvua, kehitystä ja oppimista.

Laadun monitahoisuutta jäsentäviä tutkimuksia on vielä melko hajanaisesti, mutta erilaisten mittareiden ja laadunarviointimallien avulla tehtyjä tutkimuksia sen sijaan aiheesta löytyy jo useampia. (Alila 2013, 17.) Alati vahvistuva tutkimusnäyttö osoittaa, että varhaislapsuuden aikainen laadukas oppiminen ja hyvinvointi näyttäisivät myötävaikuttavan siihen, että lapsi saavuttaa parempia valmiuksia todennäköisemmin myös myöhemmin elämänsä aikana (OECD 2012, 3). Tutkimuskentällä laadun arvioinnille on kuitenkin edelleen useita erilaisia lähtökohtia, joista käsin tutkimusta on mahdollista toteuttaa.

2.1 Lähestymistapoja laatuun ja laadun arviointiin

Päivähoidon laatu voidaan ymmärtää lapsille suunnatun palvelun ominaisuutena, jonka tehtävänä on varmistaa ennalta määriteltyjen normatiivisten tulosten tehokas tuottaminen. Tällaisia tuloksia voivat päivähoidossa olla esimerkiksi erilaiset kehitykselliset oppimistavoitteet. (Moss & Dahlberg 2008.) Päivähoidon kaltaisten palveluiden yhteydessä laadun taustalla vaikuttaa usein asiakastyytyväisyys (Hujala & Fonsén 2011, 313). Tauriainen (2000, 10) mukaan dynaamisuus ja asiakaslähtöisyys ovat eräitä keskeisimmin päivähoitoa organisaationa kuvaavia piirteitä. Täten korkealaatuisen varhaiskasvatuksen standardit tulisi nähdä juuri sen hetkisessä tilanteessa toimivina, mutta dynaamisen kontekstin vuoksi jatkuvasti muuttuvina elementteinä (Rao & Li 2009).

Laadun määrittelyyn vaikuttaa voimakkaasti päivähoitoa ympäröivä yhteisö ja sen kulttuuri. On hyvin tyypillistä, että yhdessä kulttuurissa oleelliset oletukset laadusta voivat helposti olla kyseenalaistettuja toisessa kulttuurissa. Tästä johtuen laatuun liittyvät standardit ja erilaiset määräykset voivat olla toisistaan hyvinkin poikkeavia eri maissa. (Rao & Li 2009.) Esimerkiksi OECD (2012, 13) on todennut laadun määritelmien eroavan eri maiden, kulttuurien ja toimijoiden välillä, jolloin laatuun liitettävät määritelmät riippuvat kunkin yhteiskunnan uskomuksista, arvoista, sosio-ekonomisesta kontekstista sekä yhteisön käyttäjien tarpeista.

Tämän ovat todenneet myös Rao ja Li (2009), jotka huomasivat, että vaikka laatua tyypillisesti tutkimusten mukaan lisäävät piirteet (esim. pieni ryhmäkoko, tiukemmat aikuinen-lapsi – suhdeluvut, lasten kehitykseen sopiva opetussuunnitelma) ovat laadun takeita joissain maissa, ne eivät kuitenkaan ole sitä aina ja kaikkialla. Samoin he huomasivat, että esimerkiksi nopeasti kehittyvissä maissa on huomioitava lisäksi myös nopeasti muuttuvan sosiaalisen kontekstin merkitys päivähoidon laadun arviointia pohdittaessa. (Rao & Li 2009.) Täten laatu ja sen määrittely vaihtelee eri maiden välillä, mutta eroja on löydettävissä myös yksittäisten toimipisteiden välillä. Laadun määrittelyssä onkin tärkeä muistaa, että laatua voidaan lähestyä aina vain kyseisen organisaation kontekstista ja sen lähtökohdista käsin. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 49–51.)

Laadun paradigmat

Varhaiskasvatuksessa laadun määrittelyyn liitetään erilaisia tiedon paradigmoja. Näitä paradigmoja nimitetään objektiiviseksi, subjektiiviseksi ja intersubjektiiviseksi laadun paradigmaksi. *Objektiivisen laadun paradigman* mukaan laatu on objektiivisesti havaittava kokonaisuus, jota voidaan kartoittaa tieteen avulla. Objektiivisen laadun paradigman keskeisenä lähtökohtana on ajatus siitä, että laatu on ajasta ja kontekstista irrallinen ilmiö. Kyseinen paradigma painottui varhaiskasvatuksessa etenkin 1980-luvulla. (Parrila 2004, 71–73.) Objektiivisen näkökulman ongelmana on voimakas asiantuntijoiden näkemyksiin keskittyminen sekä irrallisuus ajan ja paikan kontekstista (Alila 2013, 64). Objektiivinen paradigma ei huomioi esimerkiksi työntekijöiden, lasten ja vanhempien subjektiivisia näkökulmia riittävästi laadun määrittämisessä (Parrila 2004, 71).

Objektiivisen paradigman keräämä kritiikki muodosti aikanaan lopulta pohjan *subjektiiviselle laadun paradigmalle* (Parrila 2004, 72). Kritiikki syntyi etenkin vastareaktion modernismiin perustuvalla ajattelumallille, jossa korostetaan laadun objektiivisuutta, normalisointia, välineellisyyttä, ja teknisiä käytäntöjä (Alila 2013, 64). Subjektiivisen paradigman kannattajat katsovat, että tutkittavaa ilmiötä voidaan ymmärtää vain suhteessa aikaan ja kontekstiin. Näkökulma korostaa, ettei tieto ole objektiivisesti havaittavissa, vaan se on jotain subjektiivista, jokaisen ihmisen oman ajattelun ja kokemusten kautta rakentuvaa. Subjektiivinen näkökulma on kyseenalaistanut asiantuntijoiden muotoilemat laatukriteerit, joita aikaisemmin pidettiin objektiivisinä ja staattisina. Laadun määrittämiseen tulisi subjektiivisen paradigman mukaan olla mahdollisuus kaikilla niillä toimijoilla, joita laatu koskettaa. (Parrila 2004, 72.) Tällaisen subjektiivinen laatutulkinta voidaan katsoa liittyvän vahvasti postmodernismiin (Alila 2013, 70).

Parrilan (2002, 44; 2004, 72–73) mukaan laadun objektiivisen ja subjektiivisen paradigman ei kuitenkaan tarvitse olla toisiaan poissulkevia. Täten hän erottaa näiden näkökulmien lisäksi *intersubjektiivisen laadun paradigman*. Intersubjektiivinen paradigma yhdistää kahta edellistä näkökulmaa ehdottamalla, että kaikilla ihmisillä tulisi ymmärtää olevan oma subjektiivinen käsitys päivähoiton laadusta. Nämä käsitykset katsotaan intersubjektiivisen laadun paradigman mukaan olevan kuitenkin sidoksissa siihen sosiaaliseen arvomaailmaan, sekä yhteisiin merkityksiin ja rakenteisiin, joita sosiaalinen todellisuutemme yhteiskunnassa pitää sisällään. (Parrila 2004, 73.)

Inklusiivinen ja eksklusiivinen laadunmäärittely

Laadun paradigmojen rinnalle ja osittain niiden kanssa päällekkäin linkittyen ovat muodostuneet myös ajatukset *inklusiivisesta ja eksklusiivisesta laadunmäärittelystä*. Pecen ja Mossin (1994, 172–173) mukaan eksklusiivisessa laadunmäärittelyssä vain tietty asianosaisten ryhmä määrittelee laadun sulkien samalla muiden osapuolten näkemykset laadusta pois. Heidän mukaan eksklusiivinen määrittelyprosessi sulkee pois ihmisten eri asioille antamien erilaisten merkitysten mahdollisuuden ja se pyrkii pysyvään, staattiseen laadunmäärittelyyn. Edellä esitellyssä objektiivisessa laadunmäärittelyssä lähestymistapa on tyypillisesti ollut hyvin asiantuntijakeskeinen eli eksklusiivinen (Alila 2013, 71). Täten eksklusiivisen ja objektiivisen näkökulman voidaan katsoa olevan osittain päällekkäisiä lähestymistapoja, sillä molemmat viittaavat positivismiin ja modernismin tieteenfilosofiseen tutkimusperinteeseen (Tauriainen 2000, 21; Parrila 2002, 41).

Esimerkiksi Alila (2013, 17) on väitöskirjassaan todennut laadun tutkimuksen olleen monilta osin vielä pitkälti positivistisen ja modernistisen paradigman mukaista. Samoin myös Fenech (2011) on tutkinut laatua käsitteleviä tutkimusartikkeleita vuosilta 1980–2008 ja esittää, että edelleen suurimmassa osassa varhaiskasvatuksen laatua koskevista tutkimuksista aihetta lähestytään edelleen positivistisesta paradigmasta lähtien ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä hyödyntäen.

Inklusiivinen laadunmäärittely painottaa useiden perspektiivien mahdollisuutta laadun käsitteen määrittelyssä ja antaa näin tilaa myös prosessin subjektiivisuudelle (Pence & Moss, 1994, 172–173; Alila 2013, 71). Inklusiiviseen laadunmäärittelyn tavoitteena on pyrkiä huomioimaan eri toimijatahojen arvot, uskomukset ja mielenkiinnon kohteet. Inklusiivinen laadunmäärittely antaa tilaa myös käsityksille, joiden mukaan laatu nähdään tietyssä ajassa ja paikassa muuttuvana, dynaamisena ja kontekstisidonnaisena, jatkuvasti etenevänä prosessina. Tällainen arvo- ja kulttuurisidonnaisuus sekä riippuvaisuus kunkin osallistujan näkökulmasta nostavat itse laadunmäärittelyn tärkeäksi tutkimuskohteeksi. (Pence & Moss, 1994, 172–173.) Subjektiivisessa laadun paradigmassa laadun määrittelyn voidaan katsoa olevan inklusiivista, koska sen oletusten mukaan laatu tulee määrittellä niiden ihmisten kesken, joita se koskettaa (Parrila 2002, 41).

Tässä pro gradu – tutkimuksessa tehtävän laadunmäärittelyn ja -arvioinnin lähtökohtana on inklusiivinen laadunmäärittely, jossa eri toimijatahojen näkökulmat huomioidaan. Täs-

sä tutkimuksessa selvitetään vanhempien antamia määrittelyjä laadukkaalle päivähoitolle sekä sitä kuvaavia piirteitä. Laadunmäärittelyn prosessissa voidaankin katsoa olevan tärkeää tunnistaa, ketä laadunmäärittelyn prosessissa on mukana ja miten määrittely itse asiassa tapahtuu (Moss, Dahlberg & Pence 2000). Inklusiiivisen näkökulman mukaan pelkästään asiantuntijoiden ja päättäjien näkökulma ei ole riittävä, joten laadunmäärittelyyn on otettava mukaan myös muita asianosaisia. (Pence & Moss, 1994, 172–173.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuoda asianosaisista esille erityisesti päivähoitolaisten vanhemmat, joiden ääni saattaa helposti jäädä päivähoidon työntekijöiden ja muiden asiantuntijoiden ja päättäjien jalkoihin.

2.2 Laatu päivähoiton tutkimuksessa

Laadun määrittelyssä ja tutkimuksessa on edellä esitettyjen paradigmojen lisäksi havaittavissa tiettyjä aaltoja, jotka linkittyvät toisiinsa ja muodostavat laadun tutkimuksellisen kehityskulun. Laadun käsite yleistyi päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa 1980-luvulla ja 1990-luvulla se vahvisti asemaansa keskeisenä päivähoitoon liittyvänä teemana (Alila 2013, 16–17, 25). Päivähoitossa esiintyneet laadun määritelmät sekä tutkijoiden tavat tutkia laatua varhaiskasvatuksessa ovat kuitenkin vaihdelleet. Päivähoitotutkimuksessa tapahtunut kehitys sekä erilaiset tieteenfilosofiset ja kulttuuriset lähtökohdat ovat synnyttäneet erilaisia tarkastelutapoja sen mukaan, mitä tutkimuksessa on tyypillisesti painotettu. (Parrila 2002, 45–46; Parrila 2004, 69.) Päivähoiton tutkimusaallot heijastavat myös kyseisenä ajankohtana vallinneita yhteiskunnallisia arvoja ja kulttuuria (Bradley & Sanson 1992).

I-aallon tutkimus painotti 1970-luvulla päivähoitoa ja kotihoitoa vertailevaa tutkimusta erityisesti naisten lisääntyvän työssäkäynnin seurauksena. Tutkimus keskittyi erityisesti selvittämään, onko päivähoitolla negatiivisia vaikutuksia lapsen kasvuun ja kehitykseen ja millaisia vaikutuksia lapsen kehitykseen ylipäätään on lapsen siirtymisellä kodin ulkopuoliseen hoitoon. Kotihoidon tai päivähoiton eri muotojen laadullisia eroja ja niiden vaikutuksia ei kuitenkaan I-aallon tutkimuksessa juuri huomioitu. (Bradley & Sanson 1992; Parrila 2004, 69–70.) Alila (2013, 82–83) on väitöskirjassaan pyrkinyt yhdistämään amerikkalaisten ja suomalaisten tutkijoiden näkemyksiä laadun tutkimusaalloista

ja nimittää tältä pohjalta ensimmäistä aaltoa ”Kotihoidon ja päivähoidon vastakkainasetteluksi”.

II-aallon tutkimus 1980-luvulla alkoi kritiikistä aikaisempia tutkimuksia kohtaan (Bradley & Sanson 1992). Kritiikin mukaan päivähoiton vaikutuksista ei voitu esittää pitäviä johtopäätöksiä, ellei tutkimuksessa huomioida myös päivähoitopaikkojen laadullisia eroja. Kritiikin myötä tutkimusten painopiste alkoi keskittyä erilaisten päivähoitopaikkojen laadullisten erojen selvittämiseen sekä laatuun vaikuttavien tekijöiden tunnistamiseen. Erityisesti yksittäisten laatutekijöiden vaikutuksia lapsen kehityksen eri osa-alueisiin tutkittiin runsaasti. II-aallon aikana yleistyi myös erilaisten laatua arvioivien mittareiden ja järjestelmien kehittäminen. (Parrila 2004, 70.) Tällaista II-aallon tutkimusta Alila (2013, 84–85) kutsuu väitöskirjassaan nimellä ”Yksittäisten laatutekijöiden vaikutus lapsen kehitykseen”. II-aallon tutkimuksen aikana myös ymmärrettiin, että lasten yksilöllisistä taustoista johtuen erilaiset päivähoiton muodot vaikuttavat myös lapsiin eritavoin (Clarke-Stewart 1987; Parrila 2002, 45).

Kolmas tutkimusaalto 1980-luvun lopulta 1990-luvun alkupuolelle puolestaan laajensi tutkimusta keskittymällä lyhyen aikavälin vaikutusten seuraamisen sijaan pitempien aikavälien vaikutusten tutkimiseen ja tarkasteluun otettiin vaikutukset lapsen myöhempään elämään (Parrila 2004, 70). Alila (2013, 85–86) nimittääkin tätä aaltoa aikana, jolloin oli ”Kokonaisvaltainen laatukäsitys perustana”. III-aallon aikana ymmärrettiin myös, ettei päivähoiton vaikutuksia voida tutkia irrallaan lapsen kotitaustasta, koska päivähoiton vaikutuksia tutkittaessa on tärkeää huomioida lapsen koko kasvuympäristö. Näin haluttiin huomioida, että erot päivähoiton vaikutuksista voivat johtua niin päivähoidosta kuin kotioloistakin riippuvaisista tekijöistä. (Parrila 2004, 70.) Tällainen moderni laatu keskustelu käynnistyi Amerikassa vuosikymmenen taitteessa ja levisi sieltä Eurooppaan, jossa laatu tutkimus seurasi yhdysvaltalaisista tutkimuksista (Alila 2013, 25).

IV-tutkimusaalto kuvastaa niin sanottua postmodernia näkemystä, joka korostaa laadun subjektiivisuutta sekä arvosidonnaisuutta. Neljännen tutkimusaallon näkemysten mukaan laatu merkityksellistyy eri tavoin eri ihmisille heidän taustoistaan riippuen. (Parrila 2004, 70.) Tätä neljättä aaltoa myös Alila (2013, 86–87) nimittää ”Monitahoiseksi laadunmäärittelyksi”. Neljännelle aallolle sijoittuvat muun muassa Tauriaisen (2000) sekä Parrilan (2002) väitöskirjatutkimukset. Neljännen aallon myötä tutkimuksen mielenkiinto kohdistuu päivähoiton laatuun vaikuttavien tekijöiden lisäksi päivähoiton eri toimi-

joiden subjektiivisiin kokemuksiin päivähoidon laadusta. Tämän lisäksi tutkijoiden keskuuteen on IV-aallon myötä vakiintunut käsitys, että eri kulttuureissa ja päivähoitokonteksteissa syntyy vaihtelevia käsityksiä päivähoidon laadusta ja sen tavoitteista. Lisäksi on ymmärretty, että päivähoidon laadun tutkimisen tavat ja määrittelyt vaihtelevat myös juuri samoista tekijöistä johtuen. (Parrila 2004, 71.)

Alila (2013, 88–89) esittää väitöskirjassaan, että myös viides laadun tutkimuksen aalto olisi jo muovautumassa. Viides aalto on hänen ehdotuksensa mukaan ”Asiakasosallisuus, kumppanuus ja pedagogiikan korostuminen”. Alila korostaa, että aikaisempien aaltojen ajallinen kesto on osoittautunut suunnilleen 10 vuoden mittaiseksi ajanjaksoksi, minkä puolesta viides aalto alkaisi hyvinkin olla ajankohtainen. Alila ehdottaa postmodernismia seuraavan transmodernismin ohjaavan viidettä aaltoa ja pohtii millaisia tuntomerkkejä viidennen aallon tutkimuksessa on. Hän nimeää tällaisiksi tuntomerkkejä esimerkiksi lapsen ja vanhempien osallisuuden korostumisen laatu keskustelussa. Myös keskittyminen pedagogiikan laatuun (mm. Alasuutari 2010) sekä kasvatuskumppanuusajattelun (Kekkonen 2012) vahvistuminen kuvaavat Alilan mukaan tätä viidettä aaltoa.

Pro gradu -tutkimukseni voidaan katsoa ammentavan lähtökohtiaan neljännessä ja viidennestä laadun tutkimuksen aallosta. Neljäs aalto näkyy tutkimuksessa laadun määrittelyssä subjektiiviseksi, omakohtaiseksi kokemukseksi, johon vaikuttavat henkilön aikaisemmat kokemukset sekä arvostukset. Kuitenkin myös viides aalto näkyy vahvasti tutkimuksessani vanhempien osallisuuden sekä kasvatuskumppanuusajattelun korostamisena.

2.3 Laadunhallinta ja arviointi päivähoidossa

2.3.1 Laadunhallinta

Varhaiskasvatuksessa laadunhallinta voidaan nähdä toimintatapana, jonka avulla arvioidaan ja kehitetään toimintaa ja varhaiskasvatuksen perusteita tiettyjen asetettujen tavoitteiden mukaan (Hujala ym. 1999, 56–57). Laadunhallintaa tarvitaan määrittämään, täyt-

tääkö koulutuspalvelut, kuten päivähoito, julkiset odotukset ja tavoitteet. Tällainen kulku kohti laatua vaati kaksi tärkeää elementtiä: laadunhallintajärjestelmän toimintaohjeineen sekä tietyt kriteerit tai indikaattorit, joiden pohjalta toimintaohjeet muodostetaan. Nämä kriteerit voivat olla henkilöstön asettamia, tai ylemmältä taholta, kuten hallinnolta, tulevia ohjeita. (Wong & Li 2010, 206.)

Täten varhaiskasvatuksen laadunhallintaan voivat osallistua tilanteesta riippuen niin lapset, heidän vanhempansa kuin henkilökunta ja hallintokin. Näiden toimijaryhmien kesken arviointia voidaan toteuttaa joko yhdessä tai erikseen. Eri toimijatahojen yhdessä toteuttaman laadunhallintatyön avulla lisätään myös asiakkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa varhaiskasvatuksen sisältöihin ja kehittämiseen. Valtakunnallisessa laadunhallinnassa on tärkeää, että palvelujärjestelmät toimivat paitsi tehokkaasti, myös vastaten tasapuolisesti koko väestön tarpeisiin. (Hujala ym. 1999, 56–57.)

Laadunhallinta perustuu laatuvaatimuksiin, -tavoitteisiin sekä – kriteereihin. *Laatuvaatimukset* määritellään Suomessa kansallisella tasolla lakien ja sopimusten kautta. Kunta- ja yksikötasolla laatuvaatimukset muodostuvat lakien ja asetusten sekä niihin pohjautuvien kunnan päätösten pohjalta. Lakien ja asetusten pohjalta muodostuvat vaatimukset ja ohjeet sille, millaista varhaiskasvatuksen laadun tulee vähintäänkin olla. Näin laatuvaatimukset vaikuttavat oleellisella tavalla varhaiskasvatuksen laadunhallintaan ja niiden oletetaan toteutuvan jo ennen kuin lähdetään arvioimaan laatutavoitteiden toteutumista. (Hujala ym. 1999, 58–62.)

Laatutavoitteet puolestaan rakentuvat varhaiskasvatusta koskevan tutkimuksen ja teorian sekä päivähoiton muiden asiantuntijoiden ajatusten pohjalta. Laatutavoitteissa määrittyy kasvatuksen ja päivähoiton tavoiteltava tila ja mahdolliset toiminnan kehittämisen kohteet. Laatutavoitteet toimivat täten ideaaleina, joihin varhaiskasvatustoimintaa kehittämällä pyritään. Näiden tavoitteiden avulla pyritään varmistamaan, että päivähoiton arjessa ja päätöksenteossa hyödynnetään uutta varhaiskasvatusta koskevaa tutkimustietoa. Laatutavoitteita on asetettu tutkimuksen ja teorian pohjalta sekä asiantuntijapalautteiden vaikutuksesta. (Hujala ym. 1999, 61, 79.)

Kunta- ja yksikötasolla varhaiskasvatustoiminnan ja sen kehittämisen arvioinnin perustana käytetään *laatukriteerejä*, joiden avulla laatuvaatimukset ja laatutavoitteet konkretisoidaan käytännön toiminnaksi. Tällöin tarvitaan yhteistyötä varhaiskasvatuksen

henkilöstön, hallinnon, vanhempien sekä lasten ja mahdollisesti myös muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, jotta kriteerit voidaan määrittää riittävän kattavasti ja niiden toteutumista arvioida monipuolisesti. (Hujala ym. 1999, 62.) Tämän pro gradu tutkimuksen avulla pyrin haastattelujen perusteella tulkitsemaan, millaisia laatukriteerit voisivat vanhempien näkökulmasta olla. Tutkimuksen tavoitteena on säilyttää päivähoiton laadunarviointia koskevan keskustelun monitahoisuutta ja huolehtia siitä, ettei keskustelu ajautuisi vain asiantuntijoiden välillä käytäväksi.

Tällainen koko varhaiskasvatusyhteisön osallistuminen laatukriteerien määrittämiseen luo perustaa sille, että eri toimijoiden näkökulma tulee myös huomioiduksi laatutyössä (Hujala ym. 1999, 62). Laadunhallintaa voidaan kuitenkin toteuttaa monella tavalla, ja esimerkiksi vuosina 2000–2003 sosiaali- ja terveysministeriö sekä Stakes toteuttivat yhteistyöhankkeena varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja -ohjauksen kehittämishankkeen (Valoa) (Ruokolainen & Alila 2004). Hanke oli ensimmäinen valtakunnallisella tasolla toteutettu varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja -ohjauksen kehittämishanke (Portell & Malin 2007, 9). Hanke toimi sekä valtakunnallisella että kunnallisella tasolla, ja sen tavoitteena oli kehittää varhaiskasvatuksen laadunhallintaa sekä siihen olennaisesti liittyvää ohjausta. Hankkeeseen osallistuneiden 11 kunnan kanssa toteutettiin varhaiskasvatuksen laadunhallinnan projekti, jonka avulla pyrittiin prosessinomaisesti kehittämään toimintaa. Kunnallisessa hankkeessa kehitettiin toiminnan arviointia, dokumentointia ja toimintaprosesseja. Kehittämistyöhön osallistui hankkeen aikana laajasti kuntien varhaiskasvatuksesta vastaavaa henkilöstöä ja lisäksi myös vanhempien osallisuus kasvoi. (Ruokolainen & Alila 2004, 3, 11.)

Hanke sai jatkokseen myös Valoa II -hankkeen, jonka tarkoituksena edeltäjänsä tavoin oli kehittää varhaiskasvatuksen laadunhallintaa ja -ohjausta (Alila 2013, 16). Valoa II -hanke toteutettiin vuosina 2003–2005 ja sen aikana pyrittiin tekemään työtä varhaiskasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden valtakunnalliseen seurantaan ja arviointiin. Portell ja Malin (2007) kirjoittivat hankkeen päättyessä Stakesin julkaiseman loppuraportin, joka toi esiin tärkeitä näkökulmia asiakkaan suorittamasta arvioinnista. Asiakkaiden arviot ovatkin nousseet laatutyön yhdeksi painotusalueeksi (Alila 2013, 31). Alila (emt.) kuitenkin aiheellisesti osoittaa, ettei hankkeen jälkeen asiaa ole käsitelty valtionhallinnossa sen enempää.

Kansainvälisesti esimerkiksi Wong ja Li (2010) ovat tutkineet itsearvioinnin ja ulkoisen arvioinnin merkitystä laadun kehityksessä Hong Kongilaisessa päivähoitossa. Hong Kongissa laadunhallintajärjestelmä koostuu kolmesta vaiheesta: laitoksen itsearvioinnista, ulkoisesta arvioinnista sekä arviointiraportin julkaisemisesta. Wong ja Li tutkivat raportteja vuosilta 2004–2007 ja haastattelivat kolmen laadultaan eritasoisiksi arvioitujen päiväkotien rehtoreita ja opettajia. Tutkimus osoitti, että itsearviointi korreloi voimakkaasti positiivisesti oppimisen ja opetuksen tason kanssa. Negatiivinen korrelaatio löytyi sen sijaan itsearvioinnin ja arvioinnissa havaittujen haasteiden ja ongelmien kanssa.

Lisäksi kaikissa kolmessa päivähoitoyksikössä raportoitiin neljänlaisista haasteista, joita ulkoinen arviointi aiheutti: haasteita olivat ulkoisen arvioinnin aiheuttama epävarmuus, henkilökunta, työtaakka ja psykologiset paineet. Tutkimuksen mukaan laadunhallinnan tarkistusprosessi oli yksikön itsearvioinnin ja laadunkehityksen kannalta kehittävää ja hedelmällistä. Wong ja Li ehdottavat tulosten pohjalta, että ollakseen tehokas laadunhallintajärjestelmän tulee säilyttää tasapaino ulkoisen ja sisäisen arvioinnin välillä. Samoin laadunhallinnan tulee pyrkiä koulunkäynnin edistämiseen. Tutkijoiden Wong ja Li mukaan ulkoinen arviointi voi stimuloida tai parantaa itsearviointia ja se voidaan lopulta sisällyttää olennaisena osana kokonaisarviointiin. (Wong & Li, 2010.)

2.3.2 Laadun arviointi

Nykyään arviointitoiminnan merkitys tunnistetaan hyvin myös varhaiskasvatuksessa jatkuvan toiminnan kehittämisen edellytyksenä (Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009, 49). Arviointi on päivähoidon kontekstissa nähty tyypillisesti laadunhallinnan keskeisenä osana (Hujala ym. 1999, 64), jota laadun ylläpito vaatii (Hujala & Fonsén 2011, 312). Lummelahden (2004, 31) mukaan arvioinnilla tarkoitetaan kuvan tai käsityksen muodostamista jostakin tietystä arvioitavana olevasta asiasta. Kupilan (2004a, 4–5) mukaan arvioinnin käsite on kuitenkin moniulotteinen ja muuttuu jatkuvasti. Myös arviointitoiminta on kokonaisuudessaan dynaaminen prosessi, joka kehittyy ja muuttuu uusien tarpeiden ilmaantuessa. Hän toteaa, että ”arvioinnin avulla luodaan suuntaa muutokselle ja arviointi auttaa myös tunnistamaan muutosta vaativia ongelmia”.

Laadun arvioinnin keskeisimpänä tavoitteena on nähty pyrkimys päivähoitokasvatuksen kehittämiseen (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 48). Kehittämistyön onnistumisen kannalta on tärkeää, että koko yhteisö kokee kehittämistyön omakseen ja itselleen tärkeäksi ja sitoutuu siihen, sillä yhteisöllisyys ja vuorovaikutteisuus ovat oleellisia edellytyksiä onnistuneelle arvioinnille (Kupila 2004b, 113). Portell ja Malin (2007, 3) toteavat suomalaisen päivähoiton kehittämistyöstä, että vain harvassa kunnassa toteutetaan järjestelmällistä laadunhallintaa ja -arviointia. Kuitenkin aikaisempien tutkimusten ja selvitysten mukaan (Hujala, Heikka & Fonsén 2009; Portell & Malin 2007; Alila 2013) voidaan todeta, että suomalainen varhaiskasvatus kaipaa kehittyäkseen systemaattista laadunarviointia ja kehittämistoimintaa.

Laadun arviointi on tärkeä väline myös varhaiskasvatuksen tavoitteiden ja toiminnan näkyväksi tekemisessä. Se kertoo, mitä varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä, miten lapsiin suhtaudutaan ja millaista pedagogiikkaa hyödynnetään. (Kupila 2004a, 4; Hujala & Fonsén 2011, 312.) Laadun arvioinnin lähtökohtana on pidetty konstruktivistista ja sosiokulttuurista otetta. Konstruktivistinen ja sosiokulttuurinen ote painottaa erilaisten arvostusten yhtensovittamista ja neuvottelua sekä erilaisten toimijaryhmien tavoitteiden ja näkökulmien huomioimista arviointiperustan rakentamisessa. (Hujala ym. 1999, 65.) Laadun arviointi mahdollistaa täten myös vanhempien osallistumisen kasvatusta koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon, sillä laadunarvioinnin avulla pyritään luomaan yhteinen perusta ja käsitteet keskustelulle. Yhteisten käsitteiden avulla eri toimijaryhmien on helpompi keskustella yhdessä päivähoitokasvatuksesta, sen tavoitteista sekä vahvuuksista ja kehittämiskohteista. (Kupila 2004a, 4; Hujala & Fonsén 2011, 312.)

Erilaiset laadunhallintajärjestelmät koostuvat usein kahdesta osasta: sisäisestä ja ulkoisesta arvioinnista (Wong & Li 2010, 206). Hujalan ym. (1999, 67–68) ovat kuitenkin esittäneet kolmijakoisen tavan suorittaa arviointia: itsearviointin, vertaisarviointin sekä ulkoisen arvioinnin näkökulmista. Näistä lähestymistavoista on lisäksi erotettavissa monitahoarviointi, jonka avulla pyritään selvittämään eri toimijoiden näkökulmia arvioitavasta asiasta.

Monitahoarviointin tavoitteena on huomioida yhtä aikaa esimerkiksi työntekijöiden, lasten, vanhempien ja hallinnon näkökulmia suhteessa arvioitavaan ilmiöön. (Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjaukset 2009, 49.) Näin pyritään muodostamaan mahdollisimman kattava ja monipuolinen kuva arvioinnin kohteen tavoitteista ja toimintaperiaat-

teista sekä näiden vaikutuksista pyrkien ilmiön osa-alueiden kriittiseen tarkasteluun. Monitahoarvioinnissa pyritään siihen, että eri toimijaryhmät voivat antaa oman arvionsa kohteen toiminnasta sekä mahdollisista kehittämisen kohteista. (Hujala ym. 1999, 68–69.) Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksissa (2009, 49) esitetään, että monitahoarviointi tulee nostaa päivähoitossa toteutettavan varhaiskasvatuksen arvioinnin lähtökohdaksi.

Pro gradu -tutkimukseni haastatteluaineiston voidaan katsoa kuuluvan osaltaan monitahoarviointiin, koska vanhemmat ovat mukana määrittelemässä ja arvioimassa päivähoiton laatua. Monitahoarvioinnin hyödyt tulevat esiin esimerkiksi siinä, että sen avulla voidaan tuottaa luovempia ja monipuolisempia ratkaisuja kehittämishaasteisiin, kun prosessin aikana jaetaan enemmän erilaisia näkökulmia, tietoa ja menetelmiä (Kupila 2004b, 120). Eri toimijatahojen yhteinen arviointi voikin Kupilan (emt. 115) mukaan ”merkitä etenemistä kohti yhteistoiminnallista ja reflektivoivaa kehittämistyötä sekä edistää myös laajempaa varhaiskasvatuksen kehittämistä”.

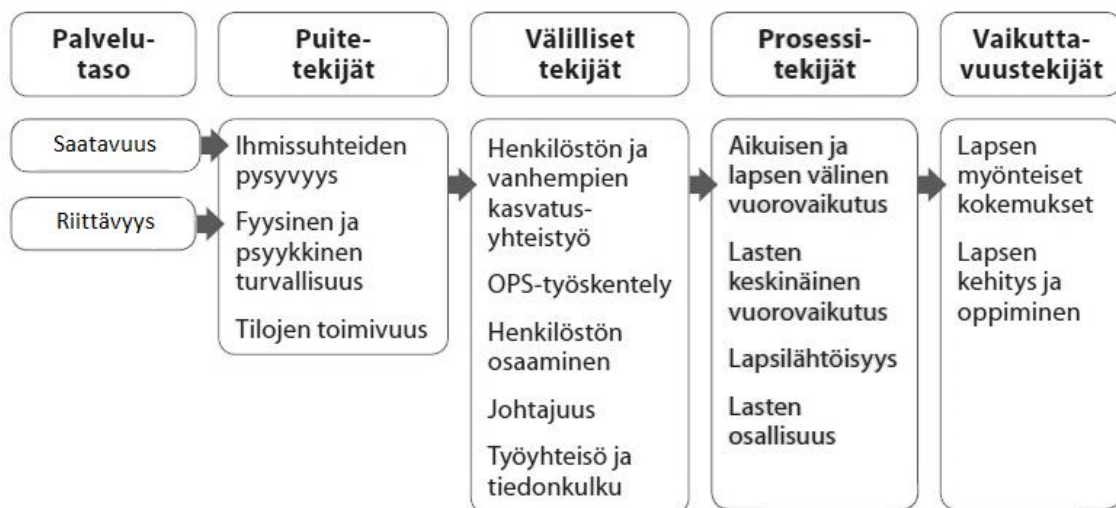
Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkastella yhtäaikaisesti muita päivähoiton toimijoita kuin vanhempia. Tutkimuksen voidaan kuitenkin katsoa osallistuvan monitahoarvioinnin kentälle, koska sen päämääränä on herättää keskustelua ja yhteistoimintaa päivähoiton eri toimijoiden kesken varhaiskasvatuksen ja päivähoiton kehittämiseksi. Tutkimuksessa pyritään juuri vanhempien aktivoimiseen mukaan keskusteluun vanhempien haastattelujen kautta. Perinteisten mittarien ongelmana voidaankin mielestäni nähdä se, että ne tuottavat melko yksipuolisesti vain määrällistä tietoa päivähoiton laadunarvioinnista. Lisäksi esimerkiksi kyselyissä laadunmäärittely on yleensä tehty jo valmiiksi, jolloin vastaaja ei enää pääse vaikuttamaan näihin määrittelyihin. Omassa tutkimuksessani pyrin saamaan syvällisempää tietoa juuri vanhempien laatuksityksiin liittyvistä syy-seuraussuhteista haastattelujen avulla.

2.4 Päivähoidon laatutekijät

Keskeinen tapa tarkastella päivähoiton laatua on tarkastella niitä päivähoitossa toteutuvia hoidon piirteitä, joka ovat hyödyllisiä ja edistäviä niin lapsen hyvinvoinnille, oppi-

miselle kuin kehityksellekin. Tällaiset päivähoiton piirteet voidaan karkeasti jakaa rakenteellisiin tekijöihin ja prosessitekijöihin. (Harrison 2008.) Tässä tutkimuksessa tarkastelen vanhempien arvioita päivähoitosta lähinnä varhaiskasvatuksen laadunarviointimallin (Hujala ym. 1999) pohjalta. Mallin on alun perin kehittänyt Hujala-Huttunen (1995). Mallia on kehittänyt edelleen mm. laadunhallinnan tutkimusryhmä (Hujala ym. 1999) ja se on osaltaan vakiinnuttanut paikkaansa varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin teoreettisena kehyksenä.

Käytän kyseistä laadunarviointimallia pro gradu -tutkimuksessani taustatietona päivähoiton laadun piirteiden jäsentämiseksi. Lisäksi tarkastelen myös saamiani tutkimustuloksia peilaamalla niitä laadunarviointimalliin. Mallin (ks. kuvio 1) mukaan päivähoiton laadun katsotaan koostuvan viidestä eri laatutekijästä ja näiden kautta tapahtuvasta arvioinnista. Nämä laatutekijät ovat: *palvelutaso*, *puite-tekijät*, *välilliset tekijät*, *prosessitekijät* sekä *vaikuttavuustekijät*. Nämä viisi laatutekijää muodostavat kokonaisuuden, jonka kautta on mahdollista arvioida päivähoiton laatua kokonaisvaltaisesti. Tämän laatutekijöiden muodostaman mallin lähtökohtia ovat oletukset kasvun kontekstuaalisesta näkökulmasta ja konstruktivismista. (Hujala ym. 1999, 77.)

KUVIO 1 Päivähoiton laadunarviointimalli (Hujala-Huttunen 1995; Hujala ym. 1999; Hujala & Fonsén 2009, 5)

Palvelutaso. Päivähoiton laadunarvioinnin lähtökohtana voidaan pitää palvelutason arviointia. Palvelutason arvioinnissa selvitetään, onko päivähoitopalvelua riittävästi saatavilla (Hujala & Fonsén 2009, 5). Palvelutasoon vaikuttavat esimerkiksi palveluun

hakeutumisen helppous ja kynnyksettömyys, jolloin esimerkiksi palvelun ajat tai sijainti ovat tärkeitä piirteitä. (Hujala ym. 1999, 80–81.) Hujala ym. (1999, 80) toteavatkin, että ”palvelujen helppoa ja mahdollisimman nopeaa saatavuutta voidaan pitää hyvin toimivan organisaation tunnusmerkkinä”. Suomessa voimassa olevan subjektiivisen päivähoito-oikeuden vuoksi saatavuuden ja riittävyyden tulee Suomessa olla sellaisella tasolla, että kaikille halukkaille on tarjolla päivähoitopaikka. (Hujala ym. 1999, 83.)

Puitetekijät. Hujalan ja Fonsénin (2011, 319) mukaan puitetekijät ”mittaavat edellytyksiä laadukkaaseen kasvatukseen toteuttamiselle”. Puitetekijät säätelevät toiminnan fyysisiä ja psyykkisiä edellytyksiä. Puitetekijöihin kuuluu ryhmän koko ja rakenne sekä henkilökunnan ja lasten välinen suhdelu. Lisäksi puitetekijöihin katsotaan kuuluvan hoitosuhteen pysyvyys, joka avulla pyritään säilyttämään lapselle tutut hoitajat mahdollisimman pitkään. Tällä pyritään luomaan turvallinen perusta lapsen ja hoitajan väliselle vuorovaikutukselle ja sen kautta rakentuvalla kiintymyssuhteelle. Puitetekijöihin kuuluvilla fyysisillä edellytyksillä tarkoitetaan päivähoiton fyysistä ympäristöä, kuten päivähoitoyksikön sisä- ja ulkotiloja sekä käytettävissä olevia materiaaleja. (Hujala ym. 1999, 86–96.)

Välilliset tekijät. Välillisesti ohjaavat tekijät säätelevät laatua toiminnallisesti ja ohjaavat nimensä mukaisesti päivähoiton laatua välillisesti (Hujala & Fonsén (2011, 319). Välillisesti ohjaavia tekijöitä ovat mm. yhteistyö niin henkilökunnan ja vanhempien välillä kuin muidenkin toimijatahojen kanssa, henkilökunnan keskinäinen yhteistyö ja hyvinvointi, henkilökunnan koulutus ja ammatillinen kasvu sekä johtajuus. Eri toimijatahojen välisen yhteistyön tavoitteena on tuoda jatkuvuutta lapsen kasvatukseen suhteen lapsen eri toimintaympäristöjen välille, jolloin esimerkiksi siirtymät kodin ja päivähoiton tai päivähoiton ja koulun välillä helpottuvat. (Hujala ym. 1999, 99–107.)

Prosessitekijät. Prosessitekijöillä arvioidaan kasvatusprosessin toteutumisen sekä lapsen ja kasvattajan välisen vuorovaikutuksen laatua (Hujala & Fonsén (2011, 319). Muut laatutekijät luovat ehtoja varhaiskasvatukseen toiminnalle ja vaikuttavat siihen, millaiseksi kasvatusprosessi päivähoitossa kokonaisuudessaan muotoutuu. Tällaiset kasvatusprosessiin liittyvät tekijät muodostavat yhden tärkeän kokonaisuuden, miten laatua voidaan arvioida. (Hujala ym. 1999, 128.) Päivähoiton laadun prosessitekijöihin voidaan Hujalan ym. (emt. 128–154) mukaan katsoa kuuluvan perushoito, aikuinen-lapsi

vuorovaikutus, lasten keskinäinen vuorovaikutus, lapsilähtöinen toiminta sekä toiminnan suunnittelu ja arviointi.

Vaikuttavuustekijät. Erityisesti vaikuttavuustekijöitä tarkastelemalla varhaiskasvatuksen laatua voidaan tutkia käyttäjänäkökulmasta (Hujala & Fonsén (2011, 319). Vaikuttavuustekijöillä tarkoitetaan sitä, mitä päivähoito saa aikaan palvelun käyttäjissä tai omassa toimintaympäristössään ts. mikä on tuotoksen taso. Vaikuttavuutta arvioidaan päivähoidolle asetettujen tehtävien ja tavoitteiden pohjalta, jolloin arvioinnin kohteena ovat siten lapsen myönteiset kokemukset, lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen, vanhempien tyytyväisyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Yksi tapa mitata päivähoiton vaikuttavuutta on selvittää vanhempien tyytyväisyyttä päivähoitoon, kuten tässäkin tutkimuksessa tehdään. Vanhempien tulisi saada kokemus siitä, että he saavat olla osallisina lapsensa varhaiskasvatusprosessissa ja vaikuttaa päivähoiton toteuttamisen laadunhallintaan. Tavoitteena olisi myös, että vanhemmat kokevat saavansa apua ja tukea niissä kasvatuksellisissa haasteissa, joita he kohtaavat. (Hujala ym. 1999, 155–168.)

Näiden viiden edellä mainittujen laatutekijöiden oletetaan muodostavan toisistaan riippuva kokonaisuus siten, että hyvien tulosten edellytyksenä on laadukas prosessi. Laadukasta prosessia ohjaavat kuvion 1 mukaisesti välilliset tekijät ja säätelevät puitetekijät, jolloin muodostuvan laadukkaan prosessin on mahdollista johtaa laadukkaisiin tuloksiin ja vaikutuksiin. (Hujala ym. 1999, 77; Hujala, Backlund-Smulter, Koivisto ym. 2012, 32.) Täten mallin mukaan useiden osa-alueiden tulee vahvistaa laatukriteerien täyttymistä niin yhdessä kuin erikseenkin, jotta toivotut laatutavoitteet saavutetaan. (Hujala ym. 2012, 32).

Erilaisiakin jaotteluita päivähoiton laatutekijöiden taustalle on kuitenkin tarjottu. Luvun alussa mainitsin esimerkiksi Harrisonin (2008) jakavan päivähoiton laatua kuvaavat piirteet rakenteellisiin tekijöihin ja prosessitekijöihin. Hänen mukaansa rakenteellisia tekijöitä ovat päivähoiton ulottuvuudet, joita säädellään erilaisin ohjein ja säännöksin. Rakenteellisten tekijöiden, kuten hoitajien koulutuksen, pätevyyden ja heille asetettujen pätevyysvaatimusten, lapsiryhmän ryhmäkoon ja suhdeluvun, katsotaan usein asettavan päivähoiton pohjaehdot. Nämä pohjaehdot tukevat Harrisonin jaottelussa prosessitekijöitä. Prosessitekijöihin Harrison katsoo kuuluvaksi muun muassa ryhmässä ilmenevät tavat sekä vuorovaikutus niin lasten, hoitajien kuin vanhempienkin välillä ja vuorovaikutussuhteiden tarjoama emotionaalinen lämpö ja tuki.

Samoilla linjoilla Harrisonin (2008) kanssa laatutekijöiden jaottelussa on järjestötasolla myös OECD (2012, 13). OECD:ssä on myös niin ikään valittu kaksijakoinen lähestymistapa laatuun. OECD:n raportissa hahmotetaan laatua rakenteellisen, eli strukturaalisen laadun (structural quality) sekä prosessin laadun (process quality) kautta. Lapsen kehitys (child development tai child outcomes) sen sijaan asetetaan OECD:n luokittelun mukaan laatukohteeksi. Täyttä yksimielisyyttä näistä arvioinnin pohjana toimivista laadun tekijöistä ei ole, mutta Hujalan ym. (1999) kehittämää laadunarviointimallia voidaan kuitenkin pitää käyttökelpoisena perustana arviointityölle Suomessa. On kuitenkin huomattava, että kyseisen mallin tarjoamien peruselementtien painotukset ja arvot vaihtelevat eri päivähoitokontekstista ja -kulttuurista riippuen. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 50–51.)

2.5 Laadukas päivähoito

Suomessa laadunarviointia on tehty edellä esitetyn laadunarviointimallin pohjalta 2000-luvun ajan. Tiedonkeruuta on toteutettu alkuvaiheessa paperisilla kyselylomakkeilla ja myöhemmin vuosina sähköisen lomakkeen avulla. Arviointi on suoritettu 5-portaisella asteikolla, jossa 1 merkitsee matalinta ja 5 korkeinta laatutasoa. Osa lomakkeen kysymyksistä on 2-portaisella kyllä- ja ei-vaihtoehdot sisältävällä asteikolla. Osassa kysymyksiä on myös avoimia kohtia, joihin vastaajat saavat täydentää arvioitaan varhaiskasvatuksen laadusta. Tällaisen laadunarvioinnin kautta vanhemmat ovat arvioineet päivähoiton laadun hieman paremmaksi kuin päivähoiton henkilöstö puitetekijöiden ja vaikuttavuustekijöiden osalta. Prosessitekijöitä vanhemmat ja henkilöstö ovat arvioineet melko samansuuntaisesti. Kaikista laadukkaimmaksi vanhemmat ovat arvioineet vaikuttavuustekijät. Kuitenkin välillisissä tekijöissä erot vanhempien ja henkilöstön välillä ovat olleet suurimmat: vanhemmat ovat arvioineet päivähoiton välilliset tekijät huomattavasti huonommiksi kuin työntekijät. (Hujala & Fonsén 2011, 320–325.)

OECD:n raportin (OECD 2012, 9, 27) mukaan yksi eniten laatuun vaikuttavista tekijöistä varhaiskasvatuksessa on aikuiset, jotka toimivat lasten kanssa. Hyvin koulutetut ammattilaiset ovat avaintekijöitä laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tarjoamisessa, mutta yksilön koulutusta tärkeämpää on kuitenkin koulutettujen ammattilaisten kyky luoda kor-

kealaatuisia pedagogisia ympäristöjä, joissa lapsen on hyvä kehittyä. OECD:n päätelmä on, että henkilökunnan pätevyys johtaa pedagogiseen laatuun, mikä taas puolestaan myötävaikuttaa lasten hyvinvointiin ja muihin lapsissa näkyviin tuloksiin. OECD ehdottaa, että pedagoginen laatu sisältää työntekijöiden hyvän ymmärryksen lapsen kehityksestä sekä heidän kyvyn nähdä asioita lapsen näkökulmasta ja kehua ja lohduttaa lasta. Myös toimintatapojen kyseenalaistaminen sekä herkkyys lapsen tarpeille ovat kykyjä, joiden avulla työntekijä voi lisätä pedagogista laatua päivähoidossa.

Raportissa (OECD 2012, 10–11, 43) suomalaisen päivähoitohenkilökunnan vahvuuksina nähdään muun muassa ammatillisen kehittymisen luonne ja työolosuhteet, joihin voidaan katsoa kuuluvan esimerkiksi koulutukseen vaadittu taso, jatkokoulutus työsuhteessa sekä lapsi-aikuinen suhdeluku, joka on Suomessa OECD-maiden parhaimmistoa. OECD:n ehdottamia kehitystarpeita sen sijaan löytyy työntekijöiden tietojen ja taitojen edistämiseksi yhteiskunnallisten muutosten mukaisesti esimerkiksi tietotekniikassa, maahanmuuttajaperheiden huomioimisessa, pätevien työntekijöiden palkkaamisessa tai työvoimapulan vähentämisessä sekä alan työntekijöiden sukupuolijakauman tasoittamisessa.

Tyypillisesti laadukkaan palvelun tuottamiseksi muodostetaan erilaisia säännöstöjä, määräyksiä tai ohjelmia, joita käytetään yleisesti myös varhaiskasvatuksessa erilaisten laatustandardien edistämiseen. Esimerkiksi Fenech ja Sumsion (2007) ovat kuitenkin huomanneet myös kasvavaa kritiikkiä tällaisen sääntelyn haitallisia vaikutuksia kohtaan ja huomauttavat, että sääntelyn tehokkuutta ja toimivuutta laadukkaan päivähoidon takaajana on alettu kyseenalaistaa. Australiassa tehdyssä tutkimuksessaan he selvittivät lastentarhanopettajien havaintoja säännösten vaikutuksesta heidän ammatinharjoittamiseensa ja laadukkaaseen päivähoidoon. Australiassa laatutekijöinä painottuvat mm. prosessin laatu sekä lasten hoidon aikaisten kokemusten laatu.

Fenech ja Sumsion (2007) käyttivät tutkimuksessaan järjestelmää, jossa laatu on jaettu seitsemään osa alueeseen, jotka ovat: henkilökunnan suhteet lasten kanssa, kumppanuus perheiden kanssa, ajankäytön suunnittelu ja arviointi, lasten kokemukset ja oppiminen, suojeleva hoito ja turvallisuus, terveys, ravitseminen ja hyvinvointi sekä johtaminen laadun tukena. Tutkimuksessaan he totesivat, että vahvasti säännelty ympäristö rajoittaa opettajan ammatillista autonomiaa ja päätösvaltaa sekä aliarvostaa heidän ammatillista osaamistaan ja aiheuttaa kapean ja yksipuolisen käsityksen laadusta. (Fenech & Sumsi-

on 2007.) Toisaalta taas esimerkiksi Hongkongissa tietyt strukturoidut käytännöt ovat selvästi parantaneet esimerkiksi esikoulun laatua, vaikka standardit ovat verrattain löyisiä ja tilojen ja palvelujen tarjoajien säätelemiä (Rao & Li 2009).

Harrison (2008) on puolestaan tutkinut päivähoidossa vietettyjen tuntien määrää, hoidossa vietetyn ajan ja hoidon laatua sekä lasten sosioemotionaalista kehitystä ja hyvinvointia osana Australialaista tutkimusta *Growing Up in Australia: The Longitudinal Study of Australian Children (LSAC)*. Tulokset osoittivat, että vanhemmat arvioivat kodin ulkopuolella päivähoidossa käyvien lasten omaavan enemmän sosiaalista kompetenssia ja vähemmän käyttäytymisongelmia kuin niiden lasten, jotka eivät olleet päivähoidossa.

Myös Harrisonin (2008) tutkimuksessa ryhmäkoolla todettiin olevan väliä: hoitajat arvioivat lasten sosiaaliset kompetenssit suuremmiksi silloin, ryhmäkoko oli pieni. Käyttäytymisongelmien raportoinnissa sen sijaan ei ollut eroa ryhmäkoon suhteen, mutta niitä todettiin olevan enemmän silloin, kun hoitajat olivat keskittyneitä organisatorisiin tehtäviinsä. Lisäksi sekä vanhempien että hoitajien arviot sosiaalisten kompetenssien kehittymisestä lisääntyivät, kun hoitajat raportoivat viettävänsä enemmän aikaa osallistumalla aktiivisesti toimintaan lasten kanssa. Niin ikään tutkimuksessa todettiin myös, että sekä vanhempien että hoitajien raporttien mukaan hoitajien lapsilähtöinen toiminta johti todennäköisimmin sosiaalisten kompetenssien kehittymiseen.

Alila (2013) kuitenkin esittää väitöskirjatutkimuksensa johtopäätöksenä vahaiskasvatukseen liittyvän laatusuhteen olevan ainakin Suomessa valtionhallinnon tasolla melko vähäistä ja jäsentymätöntä. Laatua ei myöskään usein keskustelussa kiinnitetä varhaiskasvatuksen laadun teoreettisiin ja tutkimuksellisiin lähtökohtiin. Laatusuhte liittyi Alilan valtionhallinnon ohjausasiakirjoista koostuvassa aineistossa lähinnä tiettyihin ajankohdasta toiseen toistuviin kestoaiheisiin. Tällaisia aiheita olivat päivähoitopalvelun määrällinen kehitys, lasten ja hoitajien välinen suhdeluku sekä lapsiryhmien koko. Täten Alila esittääkin, että laatusuhteen kokonaisvaltaisempi jäsentäminen sekä sen kautta tapahtuva laadun laaja-alaisen kehittämisen tarve on olemassa edelleen.

3 VANHEMMAT PÄIVÄHOIDOSSA

Yksi tärkeimmistä päivähoitossa tapahtuvan varhaiskasvatuksen tehtävistä on tarjota perheille tukea heidän omassa kasvatustyössään (Laki lasten päivähoitosta 36/1973). Tähän velvoitteeseen sisältyy myös vanhempien kasvatusoikeuden ja -velvollisuuden tukeminen. Ajatus kotikasvatuksen tukemisesta on juurtunut hyvin käytännön päivähoitotyöhön, mutta toteuttamisen tavat ovat kuitenkin hyvin vaihtelevia (Hujala 2004, 83–84). Tauriainen (2000, 17, 48) mukaan perheiden olisikin syytä muistaa, että heidän olisi hyvä arvioida päivähoiton toimintaa myös tästä näkökulmasta lähtien. Päivähoitossa asiakkaita ovatkin sekä lapset että heidän vanhempansa. Päivähoitossa tulee huomioida paitsi lapsen ja henkilökunnan välinen vuorovaikutus ja suhteet, myös vanhempien ja henkilökunnan välinen vuorovaikutus. Tämän lisäksi vuorovaikutukseen vaikuttaa myös vanhempien kyvyt ja halut osallistua päiväkodin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tauriainen toteaaakin, että ”usein päätavoite ei olekaan suoraan lapseen vaikuttaminen vaan vanhempien tukeminen kasvatustehtävässään ja sitä kautta lapsen palveleminen”.

3.1 Vanhempien asema ja huomioonottaminen päivähoitossa

Vielä 1980- ja 1990- luvuilla oli tyypillistä, että kodin ja päivähoiton välinen yhteistyö perustui vahvasti asiantuntijalähtöiseen vanhempien tukemiseen ja ohjaamiseen. Työn-

tekijöiden tieto lapsesta ja perheestä nähtiin ylivoimaisena perheen vanhempien tietoihin verrattuna. (Kekkonen 2012, 35.) Nykyään päivähoidon laatua tutkitaan, jotta lasten kasvu, kehitys ja oppiminen toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla. Kaiken päivähoitotoiminnan tulisi kuitenkin työskennellä yhdessä vanhempien kanssa, jotta voidaan parantaa sekä lapsen että perheen hyvinvointia. Vahvat ja luottamukselliset suhteet vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välillä ovatkin tärkeä tekijä päivähoidon onnistumisessa. (Spiker, Hebbler & Barton 2011, 229, 239.)

Tällä hetkellä asiakaslähtöisyys on noussut ajankohtaisesti vallitsevaksi käsitteeksi monissa keskeisissä palveluita määrittävissä ohjelmissa ja asiakirjoissa, kuten esimerkiksi hallitusohjelmassa (Kronqvist & Jokimies 2008). Suomalaisessa yhteiskunnassa lasten kasvatusvastuu ja -oikeus on lasten perheillä: koti nähdään lapsen tärkeimpänä ympäristönä ja omat vanhemmat lapselle tärkeimpinä ihmisinä (Hujala 2004, 83). Vanhemman roolin tunnistaminen pääasiallisena lapsen kasvattajana on tärkeä osa vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden välistä kumppanuutta. Vanhempien osallistuminen varhaiskasvatusohjelmiin maksimoi lapsen saamat hyödyt ja toimii laatua lisäävänä elementtinä varhaiskasvatuksessa. (Urban 2009, 30.)

Sama ajatus on kirjattu myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005, 17, 31–32), jonka mukaan päivähoitohenkilöstön ja vanhempien yhteistyön lähtökohtana tulisi olla toimiva kasvatuskumppanuus. Samoin päivähoitolain (1973/36) mukaan päivähoidon tehtävä on tukea kotien kasvatustyötä. Kasvatuskumppanuudeksi päivähoidon ja perheen välinen yhteistyö linjattiin Suomessa kansallisella tasolla ensimmäisen kerran vuonna 2002, kun *Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista* julkaistiin.

Kasvatuskumppanuudella pyritään henkilöstön ja vanhempien sitoutumiseen toimia yhteistyössä lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. Kasvatuskumppanuus korostaa luottamuksen, tasavertaisuuden ja kunnioittamisen merkitystä vanhempien ja työntekijöiden välillä. Vanhempien tuntemus lapsestaan tulee huomioida päivähoidon arjessa, vaikka henkilökunnalla onkin velvollisuus ottaa kasvatuskumppanuus jokaisen perheen kohdalla osaksi lapsen kasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan myös, että vanhemmilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa lapsensa päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan ja osallistua sen arviointiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31–32.) Sitä, millä tavoin vanhemmille ja lapsille järjestetään mahdolli-

suuksia arvioida yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan, ei asiakirjassa kuitenkaan määritellä.

Myös Sheridan (2009, 93) on todennut vanhempien ja työntekijöiden välisen yhteistyön olevan lapsen parhaaksi. Yhteistyön katsotaan edistävän lapsen hyvinvointia, oppimista ja kehitystä sekä myötävaikuttavan korkealaatuisen oppimisympäristön luomiseen mm. esikoulussa. Vanhemman tietämys varhaiskasvatukseen liittyvistä asioista ja avoimuus antaa paremmat mahdollisuudet vaikuttaa päivähoitoon. Tämä tarkoittaa, että vanhemmalla tulee olla avoimuutta esikoulun toiminnalle, tuntee toiminnan tavoitteet ja sisällöt suhteessa oman lapsen oppimiseen ja kehitykseen sekä lapsiryhmään kokonaisuutena. Opettajat ja muu henkilökunta puolestaan tarvitsevat tietoa lapsen kotiympäristöstä. (Sheridan 2009, 93–95)

Samoin jo aikaisemmin käsitellyllä laadunhallinnalla ja arvioinnilla mahdollistetaan vanhempien osallistumista kasvatusta koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon. Se antaa perheille, päivähoitohenkilöstölle ja hallinnolle yhteisen perustan ja käsitteet keskustella päivähoitokasvatuksesta, sen tavoitteista, vahvuuksista ja kehittämishaasteista. (Hujala & Fonsén 2009, 4–5.) Tällainen yhteistoiminnan kehittäminen edellyttää avointa ja ennakkoluulotonta vuorovaikutusta (Kupila 2004b, 120).

Marjatta Kekkonen tutki väitöskirjassaan (2012) millaisia puhetapoja ja merkityksiä varhaiskasvatuksen ammattilaiset rakentavat päivähoitolasten vanhempien kanssa toteutettavalle kasvatuskumppanuudelle. Kekkonen tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä yhteistyötä koskevat tulkinnat käsitettiin kasvatuskumppanuudeksi. Hänen mukaansa varhaiskasvatuksen ammattilaiset tuottavat kasvatuskumppanuuden merkityksiä neljässä diskurssissa. Ensimmäisessä diskurssissa kuvataan kasvattajan ja vanhemman välisiä sosiaalisia suhteita, toisessa varhaiskasvatuksen kotikäyntiä, kolmannessa varhaiskasvatuksen palveluneuvottelua ja neljännessä kasvatuskumppanuutta suhteita luovana kommunikaationa.

Ensimmäisessä, sosiaalisia suhteita koskevassa diskurssissa Kekkonen (2012) mukaan varhaiskasvattajat eriyttävät ammatillisen kasvatuskumppanuussuhteen muista hänen ja vanhemman välille mahdollisesti muodostuvista sosiaalisista suhteista. Kasvatuskumppanuuden merkityksiä käsiteltiin ystävyysuhteen, vertaisuhteen, läheissuhteen sekä henkilöiden väliseen ”kemiaan” perustuvan yhteistyön näkökulmista. Kotikäyntidis-

kurssissa aloituskotikäynti nähdään osana varhaiskasvatuksen perustehtävää ja lapsen kehitystä tukevana pedagogisena toimintana. Kotikäyntidiskurssissa korostui Kekkosen mukaan yhteistyön prosessimaisuus, yhteistoiminnan sopimuksellisuus, osapuolten välisen sosiaalisen etäisyyden säätely sekä lapsen toimijuus. (Kekkonen 2012.)

Kolmannessa, varhaiskasvatuksen palveluneuvotteludiskurssissa, kasvatuskumppanuus nähdään dialogina perheen ja päivähoidon välillä. Kasvatuskumppanuus nähdään perhettä osallistavana yhteistyönä, jossa perhe ja varhaiskasvatuksen asiantuntijat neuvottelevat tulevista päivähoitoratkaisuista ja varhaiskasvatustarpeista. Tietämisen ja vakuuttamisen puhetoilla otetaan etäisyyttä molemmiin puoliin, joko päivähoidon paremman tiedon tai vanhempien asiantuntemuksen nojalla. Neljännessä, suhteita luovan kommunikaation diskurssissa puolestaan korostetaan lapsen, kasvattajan ja vanhemman välisten yhteistyö- ja kiintymyssuhteiden rakentamista sekä suhteisiin kiinnittymisen ja niissä toimimisen merkityksenantoja. (Kekkonen 2012.)

Myös Alasuutari (2010) on tutkinut vanhempien ja työntekijöiden vuorovaikutusta ja on erottanut kaksi erilaista kuvaustapaa vanhempien ja työntekijöiden suhteesta. Näistä ensimmäistä hän kutsuu vertikaaliseksi kuvaustavaksi ja asiantuntijuuden korostamiseksi. Tässä kuvastavassa työntekijän ja vanhemman suhde tulee esiin asymmetrisenä, jolloin päivähoitohenkilöstöllä katsotaan olevan sellaista lapsen kehitystä ja kasvatusta koskevaa asiantuntijuutta, jota vanhemmilla ei ole. Vertikaaliseen kuvaustapaan liittyy myös oletus vanhemman mukautumisesta työntekijän puheeseen ja mielipiteisiin. Vanhemman asemaa kuvataan lähinnä kuuntelijan, mukautujan, myötäilijän ja hyväksyjän rooleilla. Myös vanhempien haastatteluissa Alasuutari löysi perusoletuksiltaan tällaista työntekijöiden vertikaalista puhetapaa vastaavaa puhetta. Tässä puheessa vanhempien puhetta kehystää ajatus perinteisestä asiantuntija-asiakas-suhteesta, johon liittyy oleellisesti odotus työntekijän asiantuntijuudesta. (Alasuutari 2010, 43–45, 64.)

Toinen Alasuutarin erottama kuvaustapa on työntekijän ja vanhemman rinnakkainen suhde. Tällaisessa horisontaalisessa kuvaustavassa tulevat keskeisiksi työntekijän ja vanhemman suhteen rinnakkaisuus ja yhteistyöhön liittyvät affektiiviset tekijät. Horisontaalisen kuvaustavan mukaan lasta koskeva asiantuntijuus jakautuu sekä vanhemmalle että työntekijälle. Vanhemman ja työntekijän asiantuntijuudet kuvataan erilaisiksi, mutta yhtäläillä merkityksellisiksi ja toisiaan täydentäviksi. Molemmat kuvaustavat tulivat yleensä esiin työntekijöiden haastatteluissa, eikä työntekijöitä siten voida näiden

perusteella luokitella tai jaotella. On lisäksi huomioitavaa, että horisontaalinen kuvaustapa oli kyseisessä tutkimuksessa näistä kahdesta kuvaustavasta hallitsevampi. Täten voidaan ajatella, että päivähoidossa vallitseva ideaali kasvatuskumppanuudesta on ainakin tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa vahvalla pohjalla. (Alasuutari 2010, 47–48, 54.)

Alasuutari (2010, 65) on todennut vanhempien myös arvioivan päivähoiton toiminnan laatua keskustellessaan päiväkodin kasvatuseriaatteista ja käytännöistä. Vanhemmat tuottavat omia päätelmiään esimerkiksi työntekijöiden yhteishengestä ja ylipäätään lapsiryhmän toiminnasta tekemällä havaintoja ja arvioita päiväkodissa kohtaamistaan asioista ja oman lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista. Puhuessaan päivähoiton laadusta vanhemmat asemoivat myös itseään ja usein antavat myös itselleen asiantuntijuutta puheellaan. Tällainen asemointi rakentuu vanhempien puheessa erityisesti silloin, kun vanhemmat tarkastelevat vasukeskusteluja neuvotteluna lapsen kasvatuseriaatteista ja – käytännöistä. Vanhemmat ostavat ja odottavat tietynlaista palvelua ja samalla heidän on mahdollista esittää myös arvioita siitä, miten hyvin kyseinen palvelu vastaa heidän odotuksiaan. Tällaisessa tilanteessa vanhemmat olettavat suhteensa työntekijään vähintään symmetriseksi. (Alasuutari 2010, 65–66.)

Alasuutari (2010, 59) on todennut, että esimerkiksi vasukeskusteluissa vanhemmat ovat hyvin kiinnostuneita lasta koskevien tietojen saamisesta, mutta he korostavat kuitenkin usein myös päivähoiton työntekijöiden asiantuntemusta ja ammattilaisuutta ja esimerkiksi juuri vasukeskusteluissa vanhemmille merkityksellistä on saada asiantuntijan arvioita lapsesta. Vanhemmat kokevat omat tietonsa rajallisiksi, koska heillä ei ole tarpeeksi kokemusta, vertailukohtia ja objektiivisuutta lapsen toiminnan arvioimiseksi. Työntekijöiden arvioinneista vanhemmat hakevat erityisesti tukea itselleen ja omalle kasvatustoiminnalleen. (Alasuutari 2010, 60–61.)

Ruotsissa on tutkittu puolestaan esikoulun ja kodin välisen yhteistyön muotoja selvittämällä vanhempien ja esikoulun opettajien näkemyksiä jo käytössä olevista sekä tulevista yhteistyön muodoista kodin ja esikoulun välillä (Sandberg & Vuorinen 2008). Yksilö- ja fokusryhmähaastatteluihin perustuvassa tutkimuksessa selvisi, että yhteistyö kodin ja esikoulun välillä on pitkälti yksittäisen lapsen ympärille keskittyvää. Tutkimuksessa tärkeinä yhteistyön muotoina painottuivat lapsikohtaiset kehityskeskustelut sekä päivittäiset kontaktit tuonti- ja hakutilanteissa. Tuonti- ja hakutilanteissa tapaamisten laatu

kuitenkin vaihteli niin opettajien kuin vanhempienkin mielestä tuonti- ja hakuajasta riippuen: jos lapsia yhtä aikaa tuotiin tai haettiin paljon, kommunikaatio supistui välillä vain välttämättömyyksiin, jolloin yksittäisen vanhemman huomiointi vaikeutui.

Lisäksi lähes kaikki kyseiseen tutkimukseen osallistuneet vanhemmat toivoivat enemmän henkilökohtaisia kehityskeskusteluita lukuvuoden aikana. Vanhemmat toivoivat erityisesti lyhyitä tapaamisia, joissa he voisivat puhua rauhassa henkilökunnan kanssa. Opettajat tuntuivat tietävän vanhempien toivovan useammin järjestettäviä tapaamisia ja vanhempien arvostavan tämän yhteistyömuodon arvokkaimmaksi, mutta opettajat eivät kuitenkaan ilmaisseet halua lisätä tällaisia tapaamisia. (Sandberg & Vuorinen 2008.)

Sandberg ja Vuorinen (2008, 158) totesivat tutkimuksessaan myös, että vanhempien toiveet esikouluun vaikuttamisen mahdollisuuksista vaihtelee suuresti. Toiset vanhemmat haluavat vaikuttaa kaikkeen, mikä liittyy lapsiin, toiset haluavat vaikuttaa erityisesti silloin, kun kyse on toiminnallisista muutoksista ja kolmas vanhempien ryhmä haluaa puolestaan vaikuttaa toiminnan pedagogisiin sisältöihin. Useat vanhemmat toivoivat, että heillä olisi vaikutusta taloudellisten resurssien jakamiseen, koska nämä resurssit vaikuttavat esikouluun kokonaisuutena. Työntekijät puolestaan ilmoittivat olevansa valmiita antamaan vanhemmille jonkin verran vaikutusvaltaa, kunhan se ei koske henkilöstöpäätöksiä, taloutta, tai pedagogiikkaa.

Tutkimuksen johtopäätöksenä todettiin, että opettajien olisi tärkeää tarjota vanhemmille erilaisia yhteistyön muotoja, koska eri vanhempiin tuntuvat vetoavan erilaiset yhteistyön muodot. Laajalla yhteistyömuotojen valikoimalla on mahdollista todennäköisemmin saavuttaa ja huomioida kaikkien vanhempien tarpeet. Esikoulut, joissa tarjottiin vaihtelevasti erilaisia tapoja yhteistyölle, näyttävät tutkimuksen perusteella omaavan usein myös suurimman vanhempien läsnäolon ja osallistumisen päivähoiton toimintaan. Tutkijat esittävät, että näissä esikouluissa on onnistuttu luomaan yhteistyön kulttuuri, johon myös vanhemmat luonnollisena osana osallistuvat. (Sandberg & Vuorinen 2008.)

Ylipäätään Sandbergin ja Vuorisen (2008) tutkimuksen mukaan useat vanhemmat kokivat vanhempien sitoutumisen olevan toistaiseksi melko käyttämätön voimavara. Monet vanhemmat kokivat, että he voisivat osallistua tarvittaessa enemmänkin esikoulun toimintaan. Tällaisena esimerkkinä vanhemmat mainitsivat esimerkiksi aamupalalla auttamisen tarvittaessa. Useat vanhemmat eivät kuitenkaan tutkimuksen mukaan olleet

varmoja, ovatko he oikeasti tervetulleita osallistumaan esikouluun. Työntekijät sen sijaan kokevat työnsä usein stressaavaksi, mutta he eivät ole varmoja, saavatko hyödyntää vanhempien läsnäoloa. Tällainen vanhempien läsnäolo ja osallistuminen koetaan tutkijoiden mukaan niin sanotuksi harmaaksi alueeksi: työntekijät tarjoavat palvelua, josta vanhemmat maksavat, jolloin esimerkiksi vastuukysymykset ja vakuutukset nousevat ongelmallisiksi tekijöissä tämän kaltaisessa yhteistyössä. (Sandberg & Vuorinen 2008, 157.)

3.2 Vanhempien odotukset ja käsitykset laadusta

Kuten kaikilla päivähoiton toimijoilla, myös vanhemmilla on omat arvostuksensa ja perusodotuksensa päivähoidosta. Esimerkiksi Tauriaisen (2000) päiväkodin integroituun erityisryhmään kohdistuneessa väitöskirjatutkimuksessa tuli ilmi, että niin päivähoiton työntekijät kuin lasten vanhemmat sekä lapset itsekin painottivat ja keskittyivät omaan näkökulmaansa selvitetessä, mitä eri toimijaryhmät pitävät laadukkaana päivähoitona. Vanhempien kokemukset päivähoidosta voivat olla myös hyvin erilaisia kuin päivähoiton työntekijöiden tai muiden alan asiantuntijoiden käsitykset. Läheisesti vanhempien käsityksiin laadusta ja sen arviointiin vaikuttanee se, että vanhempien käsitykset myös heidän itse tarjoamastaan kasvatuksesta eroavat tosistaan. Vanhemman käsitys hänen tarjoamastaan hoidosta ja kasvatuksesta asettavat täten odotuksia myös ammattilaisten harjoittamalle varhaiskasvatukselle. (Hujala ym. 1999, 162–165.)

Aikaisemmin tänä vuonna julkaistun OKM:n lehdistötiedotteen mukaan vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä lastensa varhaiskasvatukseen. Hiljattain toteutettuun kyselyyn vastasi viiden viikon aikana noin 11 000 vanhempaa. Kyselyn mukaan vanhemmat pitivät varhaiskasvatusta erittäin tärkeänä palveluna ja katsoivat sen vastaavan hyvin perheen ja lapsen tarpeisiin. (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014.) Vanhemmat ovat arvioineet päivähoiton laatua samankaltaisesti aikaisemmin myös Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) toteuttamassa avoimessa, Internet-pohjaisessa kyselyssä, jossa tulosten mukaan valtaosa (n. 80 %) vanhemmista oli tyytyväisiä päivähoitopalveluihin.

Samoin aikaisemmin 2000-luvulla toteutetun Johtajuus ja varhaiskasvatuksen laatu – projektin tulosten mukaan suomalaisen päivähoiton laatua voidaan yleisesti ottaen pitää korkeatasoisena. Projektissa käytettiin taustateorianäkökulmaksi tässäkin tutkimuksessa jo aiemmin esiteltyä Hujalan ym. (1999) kehittämää Päivähoiton laadunarviointimallia. Projektissa arviointi suoritettiin asteikolla 1–5, missä 1 kuvaa matalaa laatutasoa ja 5 korkeaa laatutasoa. Niin vanhemmat kuin työntekijätkin arvioivat kaikkien muuttujien keskiarvon olevan yli 4 (vanhemmat 4,23 ja työntekijät 4,29), mutta joitakin laadun osa-alueita he arvioivat hieman toisistaan poikkeavasti. Kaikki yksittäiset laatutekijät vanhempien arvioinnin mukaan saivat keskiarvokseen yli 4. Erityisen tyytyväisiä vanhemmat olivat varhaiskasvatuksen laadun vaikuttavuuteen (ka 4,46) sekä prosessitekijöihin (ka 4,28). Myös välillisiin tekijöihin vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä (ka 4,20). Nämä ovat kuitenkin tutkimuksesta saatuja keskiarvoja ja on huomattava, että kuntakohtaisissa arvioinneissa oli jonkin verran enemmän vaihtelua. (Hujala & Fonsén 2009, 1–3, 10, 16.)

Monissa yhteyksissä lasten kanssa toimivien aikuisten on todettu olevan yksi eniten päivähoiton laatuun vaikuttavista tekijöistä (mm. OECD 2012, 9). Tauriaisen (2000) tutkimuksessa vanhemmille oli erityisen tärkeää, miten työntekijät kohtaavat heidät päiväkodissa ja miten henkilökunta huomioi heidän mielipiteensä. Lisäksi Tauriaisen tutkimuksessa vanhemmat kokivat, että heille oli tärkeää, millaista tietoa ja toimintaa heille tarjotaan. Pohjoismaisittain myös Islannissa Einarsdóttir (2010) on korostanut henkilökunnan merkitystä vanhemmille. Hänen tutkimuksessaan ilmeni, että vanhemmille lapsen työntekijöiltä saama huolenpito ja huomaavaisuus olivat tärkeämpiä kuin esimerkiksi tietojen ja taitojen oppiminen päiväkodissa.

Erityisen usein tutkimuksissa on myös korostunut vanhempien ja työntekijöiden välisen keskustelun ja yhteistyön merkitys. OKM:n selvityksen mukaan vanhemmat kaipaisivat enemmän tietoa lastensa päivästä sekä syvempää yhteistyötä päivähoiton työntekijöiden kanssa (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014). Keskustelun merkitys korostui myös Tauriaisen (2000) sekä Sandbergin ja Vuorisen (2008) tutkimuksissa. Edellä mainituissa tutkimuksissa tulokset osoittavat, että vanhemmat toivovat enemmän niin kehityskeskusteluita kuin muita lyhyempiäkin keskusteluita henkilökunnan kanssa. Myös Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) tutkimuksessa lähes kaikki vastaajat ilmoittivat yhteistyön perheen ja päivähoiton välillä olevan erittäin tärkeää.

Vanhemmat ovat tutkimuksissa toivoneet perheen ja päiväkodin väliseen viestintään liittyen myös parempaa tiedonkulkua päiväkodin ja vanhempien välille (Hujala & Fonsén 2009, 11, 16; Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014). Hujalan ja Fonsénin (2009, 11, 16.) tutkimuksessa henkilöstön ja vanhempien välinen tiedonkulku osoittautui jopa yhdeksi tärkeimmistä kehittämiskohteista. OECD (2012, 11, 43) onkin esittänyt, että muun muassa tietotekniikkaa voitaisiin tässä asiassa hyödyntää Suomessa paremmin.

Aikaisemmassa tutkimuksessa vanhemmat ovat suhtautuneet luottavaisesti myös työntekijöiden ammattitaitoon (mm. Kronqvist ja Jokimies 2008). Henkilökunnan ammattitaidon merkitys käy ilmi myös OKM:n selvityksessä, sillä henkilökunnan ammattitaito ja osaaminen sekä varhaiskasvatustoiminnan monipuolisuus sekä ja pedagoginen suunnitelmallisuus saivat eniten kiitosta vanhemmilta kyselyn avoimissa vastauksissa. Kuitenkin kyselyn mukaan esimerkiksi päivähoiton järjestelyjen ja käytäntöjen joustavuus etenkin loma-aikoina on vanhempien mielestä puutteellista. (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014.)

Suomessa toistuvasti keskustelun aiheeksi nousevat myös päivähoiton ryhmäkoot sekä lasten ja aikuisten suhdeluvut. Näin siitäkin huolimatta, että OECD:n (2012, 10, 43) mukaan lapsiryhmien suhdeluvut ovat Suomessa EU-maiden parhaimmista. Aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. Kronqvist & Jokimies 2008; Harrison 2008; Tauriainen 2000; Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014) on vahvasti osoitettu, että vanhempien mielestä päivähoitossa tulisi olla enemmän aikuisia ja pienemmät ryhmät. Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) tutkimuksessa aikuisten riittämätön lukumäärä oli yhteydessä vanhempien huoleen suurista lapsiryhmistä, henkilöstön määrästä sekä henkilöstön jakamisesta näissä ryhmissä. Vanhempien ohella myös lastentarhanopettajat ovat tyypillisesti tutkimuksissa ilmoittaneet toivovansa tarkempia standardeja sellaisiin rakenteellisiin tekijöihin kuin ryhmäkoot, suhdeluvut sekä opettajien pätevyys (Fenech & Sumsion 2007).

Myös äskettäisessä OKM:n kyselyssä vanhemmat osoittivat eniten kehittämistarpeita suuriin lapsiryhmiin sekä henkilökunnan vaihtuvuuteen ja vähäiseen määrään, koska nämä tekijät estävät lapsen yksilöllistä huomioonottamista (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014.) Samoin esimerkiksi Tauriaisen (2000) tutkimuksessa tällaiset piirteet osoittautuivat vanhemmille tärkeiksi. Harrison (2008) on todennut pienempien ryhmien olevan erityisen tärkeitä etenkin nuoremmille lapsille, jotka tarvitsevat enemmän tukea

hoitajalta selviytyäkseen tunteistaan ja oppiakseen pro-sosiaalista käyttäytymistä ikätovereidensä seurassa. Hujala ym. (2012, 16) ovat puolestaan todenneet lasten suuren määrän opettajaa kohden sekä lasten erityisen tuen tarpeiden heikentävän varhaiskasvatuksessa päivähoidon lisäksi myös esiopetuksen laatua. Myös aikaisemmin Hujalan ja Fonsénin (2009, 11, 16) mukaan kehittämisen kohteiksi ovat osoittautuneet puittekeijöistä juuri päivähoidon sijaisjärjestelyt sekä tilojen toimivuus.

Tilojen toimivuuden kaltaiset varhaiskasvatuksen toimintaympäristöjen fyysiset piirteet nousivat esiin myös OKM:n kyselyssä. Useissa vastauksissa huomioitiin tilojen riittämättömyys, toimimattomuus, vanhanaikaisuus tai remonttitarpeet. Täten kyselyssä nousi esiin myös päivähoidon fyysisten tilojen terveellisyys ja turvallisuus. (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014.) Myös Tauriainen väitöskirjatutkimuksen tulokset osoittivat, että vanhempien ihannepäiväkodin ominaisuuksia olivat muun muassa kodin ja luonnon läheisyys sekä tilojen riittävyys (Tauriainen 2000.) Kansainvälisesti esimerkiksi Sheridanin (2009) tutkimuksessa osoittautui, että niin opettajien ja vanhempienkin mielestä päiväkotien tilojen suunnittelu ja toimivuus voisi olla parempi.

Myös lapsen kuulemisessa ja osallisuudessa olisi vanhempien mielestä parannettavaa. OKM:n selvityksen mukaan vanhemmat ovat huolissaan lasten mahdollisuuksista vaikuttaa toiminnan suunnitteluun, vaikka vuorovaikutus työntekijöiden ja lasten välillä onkin kyselyyn vastanneiden vanhempien mielestä lämmintä. (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014.) Näitä samoja piirteitä on tullut esiin myös muissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Tauriainen (2000) tutkimus osoitti, että lapsista itsestä lähtevän käyttäytymisen ja motivaation edistäminen olivat vanhemmille tärkeitä piirteitä integroidun erityisryhmän toiminnassa. Myös Ruotsissa on osoitettu, että suurin osa niin vanhemmista kuin opettajista katsoo, että lasten ja hoitajien tulisi yhdessä päättää toiminnasta (Sheridan 2009).

Joissain aikaisemmissa tutkimuksissa vanhemmat ovat korostaneet voimakkaasti myös lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä leikin merkitystä (Sheridan 2009; Tauriainen 2000). Muun muassa Tauriainen (2000) tutkimuksessa lasten kaveruussuhteet ja sosiaaliset taidot olivat tärkeitä vanhemmille. Vanhemmat toivoivat lasten oppivan näitä taitoja myös tulevaisuuden tilanteita varten. Kaiken kaikkiaan lapsen yksilöllinen huomiointi ja lasten keskinäinen toiminta osoittautuivat Tauriainen (emt.) tutkimuksessa vanhemmille usein erityisen tärkeiksi. Samoin Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) tutki-

muksessa lapsen sosiaalisen kehityksen sekä leikin ja vertaissuhteiden kehittymisen kannalta vanhemmat antoivat varhaiskasvatukselle suuren merkityksen ja kokonaisuudessaan vanhemmat olivat melko tyytyväisiä lapsensa viihtymiseen hoidossa.

Pohjoismaisessa tutkimuksessa päivähoidon sosiaaliset piirteet on arvioitu jopa vanhemmille kaikkein merkityksellisimmiksi piirteiksi (Sheridan 2009; Einarsdóttir 2010). Islannissa Einarsdóttir (2010) on tutkinut vanhempien näkemyksiä lapsensa esikoulusta ja verrannut niitä Islannin valtion kansallisiin päätöksiin ja toimintatapoihin. Tutkimukseen osallistui 43 5–6 -vuotiaiden lasten vanhempaa. Vanhempien tärkeimpänä esikouluun liittyvänä odotuksena ilmeni, että esikoulun tulisi tukea lapsen sosiaalista kehitystä. Lapsen onnellisuus ja muiden lasten kanssa toimeen tuleminen olivat tutkimuksessa vanhemmille tärkeimpiä esikoulun piirteitä. Samoin Ruotsissa vanhempien käsityksiä varhaiskasvatuksen laadusta on selvittänyt Sheridan (2009) osoitti kyselytutkimuksellaan, että osa vanhemmista ja opettajista katsoo, että esikoulussa on tärkeintä antaa lapselle mahdollisuus kehittää sosiaalisia kompetenssejaan leikkimällä toisten lasten kanssa. Näin vastanneet katsoivat, että leikin ja oppimisen tulee esikoulussa yhdistyä.

Muista aiheista vanhemmat ovat nostaneet esiin esimerkiksi sisällölliseen orientaatioon liittyvät kysymykset sekä lasten osallistuminen arkitoimiin sekä pitkäkestoisen leikin mahdollistaminen päivähoiton pedagogiikassa. (Hujala & Fonsén 2009, 11, 16.) Käytettyyn pedagogiikkaan sekä välineistöön vanhemmat ovat olleet melko tyytyväisiä (Kronqvist & Jokimies 2008). Ylipäätään päiväkodin toiminnan organisointiin tai opintosuunnitelman sisältöön liittyviä seikkoja ovat pitäneet merkittävänä tekijöinä laadukkaana päivähoiton kannalta lähinnä päivähoiton henkilöstö. Muun muassa Einarsdóttirin (2010) mukaan tällaiset päivähoiton piirteet tuntuvat olevan vanhemmille vähemmän merkityksellisiä. Muista tutkimuksista poiketen Einarsdóttir osoitti tutkimuksessaan vanhemmille olevan tärkeää myös lapsen itsenäisyyden kehittyminen esikoulussa.

Yhdysvalloissa toteutetussa kyselytutkimuksessa puolestaan tutkittiin päivähoiton laatua selvittämällä taloudellisilta tuloiltaan erilaisten vanhempien havaintoja erilaisten päivähoitomuotojen laadusta (Torquati, Raikes, Huddleston-Casas ym. 2011). Torquati ym. (2011) tutkivat köyhien (poor), pienituloisten (low-income) sekä ei-pienituloisten (non-low-income) vanhempien havaintoja lastensa päivähoiton laadusta. Tutkimus osoitti, että korkeammin koulutetut vanhemmat arvioivat saman päivähoiton huonommaksi kuin vähemmän koulutetut vanhemmat. Köyhät ja pienituloiset vanhemmat ra-

portoivat tutkimuksessa myös enemmän rajoitteita liittyen heidän valintoihinsa lapsensa päivähoidosta kuin ei-pienituloiset. Tällaisia rajoitteita muodosti esimerkiksi vanhempien työajat, sillä pienituloiset vanhemmat tekivät usein ilta- ja viikonlopputöitä, jolloin saattaa olla haastavampaa löytää lapselle laadukasta päivähoitoa.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tarkastelen pro gradu -tutkimuksessani vanhempien arvioita päivähoidosta. Tarkoituksena on tutkia, millaisilla puhetavoilla vanhemmat arvioivat päivähoitoa ja mitkä asiat nousevat keskeisiksi piirteiksi päivähoidon laadukkuudessa heidän puheessaan.

Aihe on ajankohtainen ja herättää paljon keskustelua esimerkiksi ryhmäkokojen ja henkilökuntapulan jatkuvan kasvamisen vaikutuksesta. Julkinen laatu keskustelu on kuitenkin ollut pitkälti alan asiantuntijoiden välistä keskustelua, jota vanhempien näkökulman mukaan tuominen voisi rikastuttaa. Vanhempien näkökulmaa tarkastelemalla on mahdollista löytää uusia näkökulmia päivähoiton kehittämiseen, koska vanhemmat palvelujen käyttäjinä näkevät asioita eri kannalta kuin esimerkiksi päivähoiton henkilöstö. Tutkimuksen yksi tarkoitus on täten osallistua omalta osaltaan päivähoiton laatua koskevaan julkiseen keskusteluun.

Tutkimus on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto on kerätty laadullisella teemahaastattelulla päivähoitolaisten vanhemmilta osana Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta ”*Yhdenmukaistettu lapsuus? Yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien vaikutukset.*” (SA II6272). Lähestyn aineistoa diskurssianalyttisestä näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa keskityn tutkimaan lasten vanhempia ja heidän erilaisia puhetapojaan sekä niissä esiintyviä laadukasta päivähoitoa kuvaavia piirteitä päivähoiton laadusta valmista haastatteluaineistoa käyttäen.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaisia päivähoitoa arvioivia puhetapoja vanhempien puheessa esiintyy?
2. Mitä on laadukas päivähoito näiden puhetapojen perusteella?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODOLOGISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään muodostamaan syvä ja yksityiskohtainen kuva tutkittavasta ilmiöstä (Patton 2002, 14). Laadullisessa tutkimuksessa painotetaan tutkittavien ilmiöiden erilaisia olemuksia, prosesseja ja merkityksiä. Tutkijaa kiinnostaa erityisesti, miten sosiaalinen kokemus syntyy ja saa merkityksensä. (Denzin & Lincoln 2011, 8.) Tutkimuksessa käyttämäni menetelmät ovat laadullisia niin aineistonkeruun kuin analyysin osalta: aineisto on kerätty laadullista teemahaastattelua käyttäen ja aineiston analyysissä on hyödynnetty diskurssianalyysia.

Tässä tutkimuksessa on pyritty hahmottamaan, miten haastattelutilanteessa sosiaalinen todellisuus rakentuu yhteistyössä haastateltavien ja tutkijan kesken ja miten se vaikuttaa päivähoitosta kertomisen tapoihin. Tutkimuksessa on pyritty tarkastelemaan millaisilla puhetavoilla vanhemmat tuottavat kuvauksia päivähoiton laadusta. Laadullista tutkimusta tehdään useilla tieteenaloilla ja laadullisen tutkimuksen voidaan sanoa olevan aina tulkinnallista (Denzin & Lincoln 2011, 3–6). Tulkinnallisuus tulee tutkimuksessani esiin erityisesti aineiston analyysissä, jolloin tutkijan tehtävänä on tulkita aineistoa omien tutkimuskysymystensä ja diskurssianalyysin lähtökohtien pohjalta.

5.1 Haastattelu tiedonhankintamenetelmänä

Laadullinen haastattelu lähtee oletuksesta, että haastateltavalla henkilöllä on merkityksellinen näkökulma suhteessa tutkittavaan ilmiöön (Patton 2002, 341). Hirsjärvi ja Hurme (2008, 41) ovat todenneet, että ”haastattelua tekevän tutkijan tehtävänä on välittää kuvaa haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista”. Haastattelussa tärkeintä onkin saada haastateltavalta mahdollisimman paljon tietoa tukittavasta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73.)

Laadulliselle haastattelulle on menetelmänä tyypillistä suhteellisen pieni määrä haastatteluita (Silverman 2010, 128). Tämän tutkimuksen aineisto koostuu 11 äänitallennetusta haastattelusta, joissa oli vaihtelevasti haastateltavina perheen äiti ja isä tai vain äiti (ks. luku 5.2 Aineiston hankinta). Haastattelut on toteutettu haastateltavan mieltymyksen mukaan joko perheen kotona tai yliopistolla. Haastattelussa käsitellään avoimia, tutkimusaiheeseen liittyviä kysymyksiä, jotta päästäisiin sisään haastateltavan elettyyn kokemukseen tutkittavasta ilmiöstä (Silverman 2010, 128). Tutkimuksessa aineiston keräämiseen käytettiin teemahaastattelua, jossa kysymysten aiheet oli rajattu tiettyjen teemojen mukaan. Haastattelussa teemoina esiintyivät:

1. Lapsen hoitohistoria
2. Yhteistyö päivähoidon kanssa
3. Vanhempien näkemykset lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelusta
4. Lapsiperheen arki

Teemahaastattelu onkin yksi tunnetuimmista puolistrukturoiduista haastattelumuodoista (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11). Tällaisen puolistrukturoidun teemahaastattelun katsotaan antavan paremmin mahdollisuuksia dialogin tiedon tuottamisen potentiaalille verrattuna täysin strukturoituun haastattelurunkoon (Brinkmann 2013, 21).

Puolistrukturoidun haastattelun aikana käydään läpi haastatteluun kuuluvat teemat ja aihepiirit, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys ovat vapaammin vaihdeltavissa haastattelutilanteesta riippuen (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11). Puolistrukturoitu haastattelu antaa mahdollisuuksia ja liikkumavaraa haastateltavalle kertoa niistä asioista ja näkökulmista, jotka haastateltava itse kokee tärkeiksi. Teemojen ja rajatun rakenteen avulla

haastattelijalla kuitenkin säilyy valta ohjailla keskustelua aiheisiin, joita tutkija on kiinnostunut tutkimaan. (Brinkmann 2013, 21.)

Tässä tutkimuksessa haastateltaville on haluttu antaa tilaa ja liikkumavaraa kertoessaan käsityksistään ja kokemuksistaan omin sanoin. Tutkijan tarkoitus ei ollut rajata haastateltavien vastausmahdollisuuksia mihinkään tiettyyn suuntaan, vaan tarkoitus oli saada tutkittavilta vastauksia haastattelukysymyksiin sellaisessa muodossa, mikä tuntui kullekin tutkittavalle luonnolliselta. Haastatteluissa tällainen haastateltavan vapaus ja liikkumavara näkyivät myös haastatteluiden kestoissa: haastattelut vaihtelivat pituudeltaan noin 40 minuutista puoleentoista tuntiin. Päivähoitoa arvioivaa puhetta löytyi tässä tutkimuksessa vaihtelevasti kaikkien haastattelun teemojen yhteydessä.

Haastattelemalla kerätty data riippuukin aina suuresti siitä vuorovaikutuksellisesta kontekstista, joka kussakin haastattelutilanteessa on vallinnut. Täten on tärkeää, että analysointiperspektiivistä riippumatta tutkija pysyy tietoisena siitä, miten puhe on paikallisesti tuotettu haastattelijan ja haastateltavan yhteistyöllä. Haastattelun vuorovaikutuksellisesta luonteesta johtuen tulee aina pitää mielessä, että haastattelussa tuotettu data on aina vain yksi mahdollinen versio, joka on satuttu tuottamaan juuri kyseisessä (vuorovaikutuksellisessa) tilanteessa ja paikassa. Katsottaessa haastattelua tällaisena tietynlaisena vuorovaikutuksena, haastattelussa korostuu vahvasti sen vuorovaikutuksellinen ja sosiaalinen luonne. Haastattelijan tulee muistaa olevansa itsekin keskeinen ja aktiivinen osallistuja vuorovaikutuksessa. (Rapley 2001.)

Menetelmänä erityisesti haastattelulle on tyypillistä, että tutkittavat ihmiset pyrkivät käsitteellisesti välittämään omaa suhdettaan maailmaan. Tällöin tutkijan pyrkimyksenä on selvittää, miten jonkin objektin tai asiointilan merkitykset rakentuvat haastateltavan puheessa. Haastattelussa myös luodaan jatkuvasti uusia merkityksiä koetuille asioille tai tapahtumille. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 49.) Tätä merkitysten ja todellisuuden rakentamista olen pro gradu -tutkimuksessani lähestynyt diskurssianalyttisin keinoin.

5.2 Aineiston hankinta ja informantit

Tämän tutkimuksen aineisto hyödyntää valmista haastatteluaineistoa, joka on kerätty haastattelemalla päiväkotilasten vanhempia. Aineistona käytettyjä haastatteluja on 11 ja niissä olivat mukana kaikkien tutkittavien 11 perheen äidit. Lisäksi neljässä haastattelussa oli äidin lisäksi mukana myös perheen isä ja kahdessa haastattelussa paikalla oli myös perheen lapsi tai lapsia taustalla leikkimässä. Kaikki haastatteluihin osallistuneet vanhemmat olivat lasten biologisia vanhempia. (Ks. myös Alasuutari 2010, 27–30.)

Tutkimuksen aineisto on kerätty osana Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta *”Yhdenmukaistettu lapsuus? Yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien vaikutukset”* (SA II6272), jonka toteuttajana toimi Maarit Alasuutari. Alasuutarin (2010) tutkimushanke keskittyi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiskäytäntöjen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Aineisto on kerätty yhden kunnan alueella ja siihen osallistui kolme päiväkotia. Kyseinen kunta sijaitsi Sisä-Suomessa ja kunnan asukasluku oli hieman alle 30 000 asukasta. (Ks. myös Alasuutari 2010, 27.)

Alasuutarin tutkimusaineisto kerättiin kyseisessä kunnassa vuosina 2006–2007 nauhoittamalla varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja, haastattelemalla päiväkotien työntekijöitä sekä lasten vanhempia. Samaan aineistoon kuuluu myös lasten kirjallisia kasvatussuunnitelmia. Keväällä 2006 vanhempien ja työntekijöiden välisiä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja tallennettiin luvanvaraisesti. Samanaikaisesti vanhemmilta tiedusteltiin myös halukkuutta osallistua haastatteluihin. Tämän tutkimuksen haastattelut on kerätty niiltä vanhemmilta, jotka olivat antaneet suostumuksensa tallentaa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut sekä ilmaisseet halukkuutensa osallistua myös vanhempien haastatteluun. Täten tämän pro gradu -tutkimuksen aineistoksi muodostui 11 vanhempien laadullista tutkimushaastattelua.

Laadullinen tutkimus perustuu yleisesti naturalistiseen käsitykseen maailmasta, mikä tarkoittaa pyrkimystä ilmiön tutkimiseen luonnollisissa olosuhteissa pyrkien selvittämään tai tulkitsemaan ilmiön merkitystä ihmisille (Denzin & Lincoln 2011, 3). Tutkimuksessani luonnollisiin olosuhteisiin pyrittiin esimerkiksi sillä, että haastattelut tapahtuivat pääosin perheen kotona tai muutamassa tapauksessa yliopiston tiloissa. Tutkimuksessa käyttämäni haastattelut on kerätty käyttämällä haastattelutilanteessa teemoina

lapsen hoitohistoriaa, yhteistyötä päivähoidon kanssa, vanhempien näkemyksiä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelusta sekä lapsiperheen arkea. Haastattelujen kes-
tot vaihtelivat noin 40 minuutista puoleentoista tuntiin. (Alasuutari 2010, 30; ks. liite 1.)

Alasuutarin tavoitteena oli kattaa haastatteluaineistossaan eri-ikäisten lasten vanhemmat sekä tyttöjen ja poikien vanhemmat. Lisäksi tavoitteena oli saada haastatteluun mukaan vanhempia, jotka olivat olleet yhdessä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Tämä onnistui, mutta äitien vahva edustus sekä tässä tutkimuksessa, että Alasuutarin (2010) aikaisempaan tutkimukseen liittyvässä haastatteluaineistossa on ilmeinen. (Ks. myös Alasuutari 2010, 27–30.)

Analyysia varten nauhoitetut haastattelut on jo aikaisemmin kirjoitettu sanatarkasti puhtaiksi litteraatioiksi. Ennen analyysin aloittamista tarkistin litteraatiot ja tarkensin niitä hieman. Myöhemmissä luvuissa käytän litteroituja haastatteluotteita esimerkkinä havainnollistaakseni aineistosta tekemiäni johtopäätöksiä. Esimerkeissä esiintyvät litteraatiomerkit (liite 2.) ovat yleisesti käytössä diskurssi- ja keskusteluanalyttisessä tutkimuksessa ja niiden avulla pyritään kuvaamaan puheen sisällön lisäksi myös puheen tuottamisen tapoja, kuten taukoja tai äänenpainoa tai -sävyä.

5.3 Diskurssianalyysi

Wetherell, Taylor ja Yates (2001.) esittävät diskurssianalyysillä tarkoitettavan joukkoa menetelmiä, jotka tutkivat kieltä sosiaalisissa tilanteissa. Diskurssianalyttisten tutkimusmenetelmien syntyperä rakentuu kielitieteistä ja semiotiikasta, jolloin tarkastelun erityisenä kohteena on kielenkäyttö (Starks & Trinidad 2007). Diskurssianalyttinen tutkimus on yleensä enemmän intensiivistä kuin laajaa. Täten diskurssianalyysiä toteutetaan usein aineistoille, jotka saattavat usein olla hieman pienempiä, mutta tehtävä analyysi syvällistä. Diskurssianalyysissa tulkinta nähdään pääasiallisena analyttisena toimintana. (Wetherell ym. 2001.) Taylor (2001, 5–6) tarkentaa, että diskurssianalyysiä voidaan käyttää monenlaisessa aineiston analyysissä, mutta aina on kyseessä kielenkäytön tutkimus ja jonkinlaisten mallien etsiminen kielenkäytöstä. Diskurssianalyysin läh-

tökohdat olettavat, että merkitysten välitteisyys kulkee aina kielen kautta, vaikka kieli-järjestelmät eivät olekaan staattisia, vaan pikemminkin jatkuvasti muuttuvia.

Diskurssintutkimus on lähtökohdiltaan monitieteistä ja sen keskeisimpänä tarkoituksena on tarkastella kieltä osana sosiaalista toimintaa: se keskittyy tarkastelemaan, miten ja mitä asioita kielellä tehdään ja miten kieli toimii erilaisissa tilanteissa. Diskurssianalyysin lähtökohdista katsoen kieli osallistuu myös sosiaalisten todellisuuden luomiseen, minkä lisäksi myös sosiaalinen todellisuus luo kielenkäytön mahdollisuuksia ja vaikuttaa taas kielenkäyttöön. Diskurssianalyttisen ajattelutavan mukaan kieli ja sanat ovat merkityksettömiä sinällään ja saavat merkityksensä vasta jaetun ja yhteisesti sovitun kielenkäytön kautta. Täten kielellinen toiminta paikantuu aina myös tiettyyn tilanteeseen ja paikkaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 11–14, 18, 22.)

Tällaisen ajattelutavan mukaan kielellä ei ole myöskään pysyviä merkityksiä, vaan diskurssianalyysin lähtökohdat olettavat, että merkitykset muuttuvat tilanteesta toiseen, jolloin ilmiö voidaan aina konstruoida useilla eri tavoilla ja jatkuvasti muuttuen. Tapa, jolla ilmiötä kulloinkin konstruoidaan, aiheuttaa aina tiettyjä seurauksia tai toteuttaa tiettyjä sosiaalisia toimintoja. (Hammersley 2003.) Tällöin lopputuloksena on, että myös sanojen merkitys syntyy aina uudelleen kyseisessä tilanteessa neuvottelun tuloksena. Diskurssianalyysin keskeisintä aluetta ovatkin tällaiset neuvottelut erilaisista merkityksistä, sekä näihin liittyvät jännitteet ja käytänteet samoin kuin kielenkäytön erilaiset säännöt, ehdot ja seuraukset. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 11–12.)

Diskurssitutkimuksen varsinaisena kohteena ovat täten kielessä esiintyvät erilaiset puhekäytänteet ja puhetavat. Diskurssianalyttisen lähestymistavan myötä tutkija suuntaa kiinnostuksensa siihen, miten kielen avulla erilaisissa puhekäytänteissä ja – tavoissa tuotetaan ja uusinnetaan erilaisia sosiaalisia merkityksiä ja kulttuurisia tulkintoja. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 51, 155.) Kuvaustapojen tarkastelussa erilaisten kuvaustapojen erittelyä mielenkiintoisempaa tutkimuksessa on se, mitä näistä kuvaustavoista seuraa ts. mitä niillä tehdään ja miten ne orientoivat toimintaa. Diskurssianalyttisessä puhetavassa ollaan kiinnostuneita myös positioista eli siitä, miten puhuja, puheen kohde ja sen kuulija asemoidaan puheessa. (Alasuutari 2010, 33.)

Diskurssintutkimuksen ollessa perusluonteeltaan monitieteistä, sen monet peruskäsitteet eivät myöskään ole yksiselitteisiä. Tieteenalasta ja ajankohdasta riippuen tutkijat käyt-

tävät samoja käsitteitä osittain samalla tavalla ja osittain omilla tavoillaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 22.) Tässä tutkimuksessa käytän myöhemmin tutkimuksen tulososiossa diskurssianalyyssissa usein käytettyä *puhetavan* käsitettä erottaakseni erilaisia sisäisesti yhtenäisiä merkitysjärjestelmiä tai tulkintakehyksiä, joita vanhemmat rakentavat puheessaan arvioidessaan päivähoitoa. Erilaisia puhetapoja määrittää ja erottaa toisistaan se, mikä piirre vanhemman puheessa on keskeinen laatua määrittävä tekijä tai päivähoitopalvelun piirre. Näiden puhetapojen pohjalta etsin vanhempien tapoja arvioida päivähoitolaadun piirteitä ja niiden toteutumista.

Tekemäni diskurssianalyysi eroaa esimerkiksi keskusteluanalyyssista siten, että keskusteluanalyyssissa yleisesti oletetaan vuorovaikutuksen olevan perustavanlaatuisesti järjestäytyntä toimintaa, jossa yksityiskohdat voivat olla hyvinkin merkityksiä. Analyysissa keskitytään toimijoiden yhteistoiminnallisuuteen ja esimerkiksi puheenvuorojen vuorotteluun puhujien välillä. Keskustelu ymmärretään instituutioksi, jolla on omat toimintasääntönsä. Huomio ei ole yksittäisissä lauseissa, vaan yleisesti vuorovaikutuksessa keskustelun aikana. (Jokinen 2002, 44.)

Täten keskusteluanalyyssin verrattuna tässä tutkimuksessa keskitytään juuri vanhemman puheeseen ja vanhemman erilaisten puhetapojen löytämiseen. Erilaiset äänensävyt tai -painot saattavat olla tässäkin osaltaan merkityksellisiä ja analysoitavat tekstikatkelmat verrattain pitkiäkin välillä, mutta analyysissa ei kuitenkaan keskitytä esimerkiksi puheen vuorotteluun tutkijan ja haastateltavan välillä. Tarkoitukseni on pyrkiä löytämään niitä seikkoja vanhempien puheesta, jotka muodostavat yhtenäisiä puhetapoja vastaajien kesken. Diskurssianalyyssissa voidaan kuitenkin lainata keskusteluanalyyssistä joitakin analyttisiä ideoita, mutta koko analyysia ei viedä kurinalaisesti keskusteluanalyyssin melko selvärajaisen tutkimusohjelman läpi (Jokinen (2002, 44).

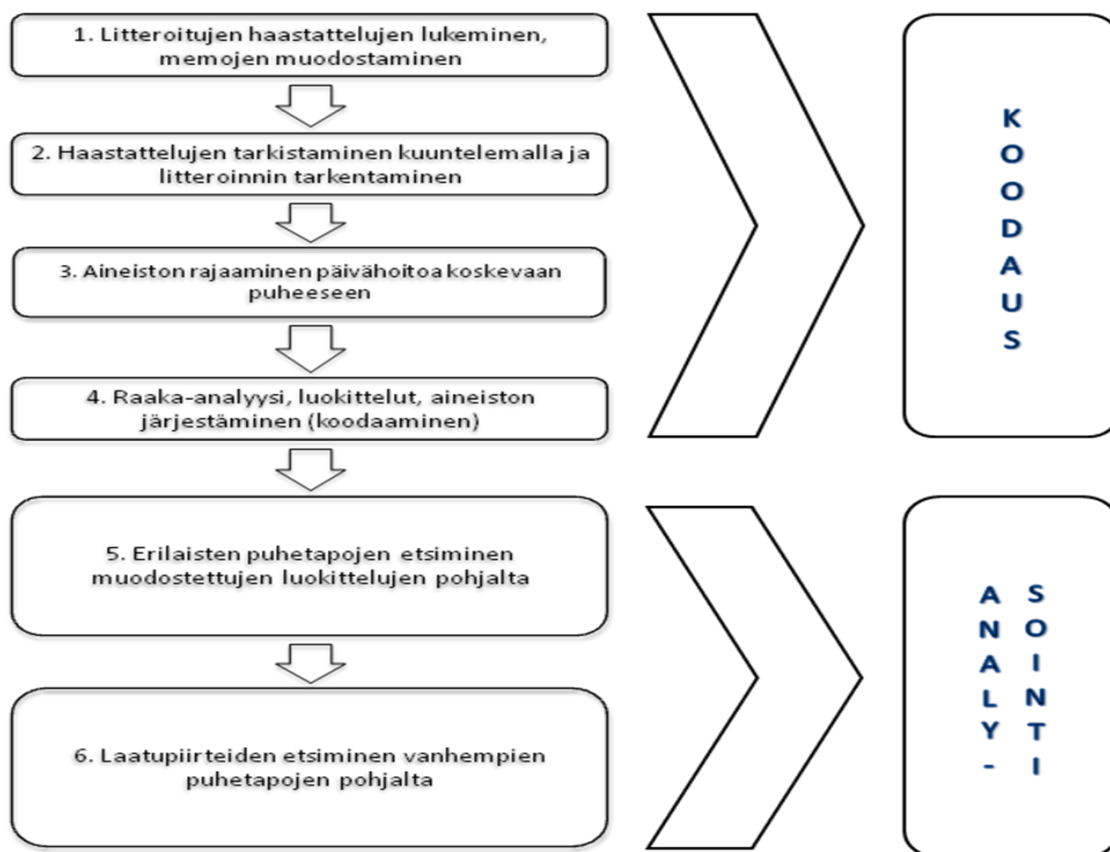
Toisesta läheisestä menetelmästä, sisällönanalyyssistä, tekemäni diskurssianalyysi eroaa siten, että sisällönanalyyssillä viitataan usein tapaan etsiä kirjoitetusta aineistosta toistuvia sanoja tai teemoja. Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 19) korostavat laadullisen sisällönanalyyssin olevan käsite, jota toisinaan käytetään viittaamaan ikään kuin yhteen laadulliseen tutkimusmenetelmään. He kuitenkin korostavat, että usein sisällönanalyyssillä tarkoitetaan lähinnä aineiston luokittelun vaihetta, eräänlaista raaka-analyysia. Analyysiksi ei kuitenkaan riitä pelkkä luokittelu, minkä jälkeen luokat avataan ja kerrotaan mitä kuuluu mihinkin luokkaan. (Ruusuvuori ym. 2010, 19.)

Tutkimuksessani sisällönanalyysi toimi juuri tällaisena aineiston käsittelyä valmistelevana välineenä, jonka avulla aluksi järjestin aineistoa mielekkäiksi kokonaisuuksiksi varsinaista analyysia varten. Tällaisen alustavan analyysin tarkoituksena on saada yleinen käsitys aineistossa esiintyvistä diskursiivisesta variaatiosta eli puhetavoista, diskursseista tai tulkintarepertuaareista. Näin alustavan analyysin avulla tutkija pystyy muodostamaan havaitsemastaan vaihtelusta seuraavan vaiheen analyysin teemoja ja analyysiyksiköitä. (Pietilä 2010, 224.) Varsinaisessa analyysissä pyrin kuitenkin pääsemään syvemmälle aineiston tulkintaan ja tavoittaa taustalla vaikuttavia vanhempien puhetapoja. Lisäksi hyödynsin sisällönanalyysia hakiessani vastausta toiseen tutkimuskysymykseeni, millaisia laadukkaan päivähoidon piirteitä vanhempien puhetavoista on löydettävissä.

5.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi etenee laadullisessa tutkimuksessa kutakuinkin vaiheittain. Analyysin voidaan nähdä alkavan jo ensilukemisesta lähtien ja jatkuvan koko tutkimusprosessin ajan. (Patton 2002, 436.) Ruusuvuori ym. (2010, 11–12) ovat esitelleet laadullisen haastatteluprosessin vaiheita ja jäsentäneet myös aineiston analyysin vaiheita tavalla, jota olen tässä tutkimuksessa hyödyntänyt. Heidän mukaan laadulliselle aineistolle tyypillisesti tehtävä luokittelu ei ole vielä yksiselitteisesti analyysia, vaan enemmänkin aineistoon tutustumista ja järjestämistä. He ehdottavat, että aineiston analyysi etenisi kutakuinkin tiettyä vaiheittaista järjestystä, joka alkaa jo tutkimuskysymysten asettamisesta ja aineiston keruusta. Aineiston keräämisen jälkeen tutkijan tehtävä on tutustua aineistoon sekä järjestää ja rajata sitä. Tämän vaiheen jälkeen seuraa laadulliselle aineistolle tyypillinen aineiston luokittelu ja erilaisten teemojen tai ilmiöiden löytäminen. Vasta tällaisen luokittelun jälkeen alkaa varsinainen aineiston analyysi sekä teemojen tai ilmiöiden vertailu ja tulkintasäännön muodostaminen. Lopuksi tulokset luonnollisesti kootaan ja tulkitaan. (Ruusuvuori ym. 2010, 11–12.)

Tässä tutkimuksessa jäsenin omaa analyysiani Ruusuvuoren ym. (2010) antaman mallin mukaan ja jaoin analyysin peräkkäisiin vaiheisiin aineiston koodauksen ja varsinaisen analysointiprosessin mukaan (kuvio 2).

KUVIO 2 Tutkimuksen analyysin eteneminen vaiheittain

Aineiston koodaus. Laadullisen haastattelun analyysin vaiheiden mukaan ennen varsinaista analyysia tutkija tutustuu, järjestää, luokittelee ja rajaa aineistoaan. Tätä vaihetta Ruusuvuori ym. (2010, 10–12) nimittävät aineiston koodaamiseksi.

Aloitin aineiston analyysin lukemalla litteroidun aineiston läpi (ks. kuvio 2, vaihe 1). Lukiessani aineistoa kirjasin ylös omia ajatuksiani ja saamiani ensivaikutelmiani kustakin haastattelusta. Näihin tiedostoihin hahmottelin myös oleellimmat, kussakin haastattelussa ilmenneet seikat päivähoiton laatuun ja arviointiin liittyen. Näin jokaisesta haastattelusta muodostui oma memo, josta oli hyvä nopeasti katsoa, millaisia aiheita kussakin haastattelussa erityisesti tuli esiin ja ketä haastatteluissa oli esimerkiksi paikalla. Memojen muodostaminen auttoi tutustumaan aineistoon ja jäsentämään kutakin haastattelua sen tyypillisten piirteiden kautta.

Seuraavaksi aloin käydä aineistoa läpi haastattelu kerrallaan. Tässä vaiheessa kävin kaikki haastattelut läpi yksi kerrallaan, mutta ensimmäiseksi valitsin tarkempaan analyysiin haastatteluja, jotka olivat muodostettujen memojen perusteella sisällöltään edustavia ja monipuolisia (vaihe 2). Nämä haastattelut sisälsivät monipuolisesti puhetta tut-

kimuskysymysten rajaamista aiheista. Lisäksi ensimmäiset haastattelut tarkempaan tarkasteluun valittiin sillä periaatteella, että ensimmäisissä haastatteluissa oli sekä yksinomaan äidin haastattelua että haastatteluja, jossa oli läsnä molemmat vanhemmat. Ajatuksenani oli, että monipuoliset haastattelut antavat jo pitkälti itselleni kuvan siitä, millaista puhetta kaikissa haastatteluissa tulee esiintymään.

Ensimmäiseksi kuuntelin haastattelunauhut ja tarkistin litteroinnit. Tässä kohtaa hieman tarkensin litterointeja lisäämällä sanatarkasti tehtyihin litterointeihin naurahduksia ja puheen painotuksia sekä äänensävyyn muutoksia. Tällaisia muutoksia esiintyi esimerkiksi tilanteissa, joissa puhuja matki jonkun toisen henkilön puhetta ja puhujan äänensävy muuttui oleellisesti. Samalla merkitsin litterointeihin myös esimerkiksi huvittuneella äänellä kerrottuja puheosuuksia. Tällaisista tarkennuksista ajattelin olevan mahdollisesti hyötyä myöhemmin analyysia tehdessäni ja erilaisia puhetapoja etsiessäni. Tarkennuksia tehdessäni korjasin myös joitain virheellisesti kirjoitettuja sanoja tai nimiä ja tarkistin, että kaikki haastattelussa esiintyneet nimet ja paikkakunnat on poistettu tai muutettu.

Pietikäisen ja Mäntysen (2009, 161–162) mukaan puhutun aineiston litteroinnissa on käytössä useita käytäntöjä vaihdellen hyvin tarkasta, keskusteluanalyttisesta otteesta karkeampaan keskustelun sisältöä kuvaavaan tapaan. Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat tietyt merkitysrakenteet vanhempien puheessa, jolloin Pietikäisen ja Mäntysen (2009, 162) mukaan litterointi voi olla karkeampaa ja lähinnä puheen sisältöä kuvaavaa. Halusin kuitenkin lisätä litterointeihin hieman tarkkuutta, koska koin tulkinnan kannalta merkityksellisenä tietää esimerkiksi millaisella äänensävyllä tietyt asiat on sanottu tai onko puheessa ollut erityisiä painotuksia joissain kohdissa.

Litteroinnin tarkastamisen jälkeen rajasin litteroitua aineistoa erottelemalla tekstistä ne puheosuudet, joissa selkeästi puhutaan päivähoidosta sekä sen toiminnasta ja piirteistä (vaihe 3). Ulkopuolelle jätin puheosuuksia, joissa puhuttiin yleisesti esimerkiksi perhe-elämästä päivähoidon ulkopuolella. Samoin jätin analyysin ulkopuolelle puheosuuksia, joissa käsiteltiin selkeästi vain varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja tai niiden pohjalla olevaa lomaketta.

Rajasin nämä aiheet analyysin ulkopuolelle, koska Alasuutari (2010) on käsitellyt niitä jo laajasti omassa tutkimuksessaan. Aineiston rajaamisen avulla pyrin yleisesti keskit-

tymään niihin aineiston elementteihin, joiden avulla on mahdollista vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin. En kuitenkaan rajannut analyysin ulkopuolelle sellaisia puheosuuksia, joissa puhuttiin tulkintani mukaan yleisesti keskustelusta ja sen merkityksestä laajemmin kuin vain varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluiden keinona. Alla oleva esimerkki 1 havainnollistaa, miten olen tulkinnut VASU-keskustelua koskevasta puheesta keskustelun merkityksen koskemaan keskustelun merkitystä vanhemman näkökulmasta yleisemminkin kuin vain kyseiseen sovittuun tilanteeseen ja tapaamiseen:

V: Hmm että että toinen keskustelu meillä mun mielestä niin oli oli erittäin erittäin hyvä ja ja että en mä nyt sitä tarkota että siinä pitäs sitten myöskin sen henkilökunnan pitäs ruveta niinku kertomaan omista kokemuksestaan ja plaa plaa mutta mutta se mikä mun mielestä siinä keskustelussa oli erittäin hyvää antia mulle on se että miten he ammattilaisina näkevät mun lapseni selviytymisen siellä päivän aikana miten hän on suhteessa muihin saman ikäisiin

T: Hmm

V: pärjää milläkin sektorilla että eihän mulla sellasta // vertailu kohtaa ole täällä kotona juurikaan että et se oli mun mielestä mielenkiintoista . kuulla //

T: Niin elikkä se toisaalta että sää kuulet siltä puolelta just semmosta mitä sää et voi nähdä kotona

V: Hmm kyllä

Esimerkki 1.

Esimerkissä vanhempi tuo esiin sen, että hänelle on tärkeää kuulla, miten lapsella on päivähoidossa sujunut. Keskusteluotteessa puhutaan VASU-keskustelusta, mutta katkelmasta voidaan tulkita, että vanhemmalle on tärkeää kuulla lapsen kuulumisia hoidosta myös muulloin kuin vain VASU-keskusteluissa. Tällaisissa otteissa olen tulkinnut vanhemman vastauksen koskeneen yleisesti päivittäistä vuorovaikutusta päivähoiton työntekijöiden kanssa, mikäli aihe ei selkeästi ole sellainen, josta keskusteltaisiin selkeästi ainoastaan VASU-keskusteluiden aikana.

Tällaisen rajaamisen jälkeen aloitin niin sanotun raaka-analyysini (vaihe 4). Rajaamisen jälkeen jatkoin analyysia ryhmittelemällä aineistosta puheosuuksia niiden yhteisten piirteiden ja erityisesti asiasisällön mukaan. Tämän vaiheen tein hyödyntämällä sisällön-analyysin periaatteita ja yhdistelemällä samoja aiheita käsitteleviä puheosuuksia. Samalla aloin etsimään erityisesti puhe-osuuksia, joissa selkeästi viitataan päivähoiton arviointiin tai laatuun, kun aikaisemmassa vaiheessa rajasin aineistoa koskemaan ylipäättään päivähoitoa.

Aineiston analysointi. Aineiston koodaamisen jälkeen aloitin varsinaisen aineiston analyysin. Analyysin aikana etsin sisällönanalyysin pohjalta muodostetuista teemoista erilaisia puhetapoja, joilla vanhemmat kuvaavat päivähoiton laatua (vaihe 5). Tässä vaiheessa kiinnitin huomiota erityisesti siihen, mitä puheella tehtiin eli mikä oli puheen funktio ja mitä puheosuudella haluttiin osoittaa ja kertoa. Seuraava esimerkki on ote vanhemman haastattelupuheesta, jossa vanhempi kertoo hänen ja työntekijän välillä vallitsevasta toistensa kunnioittamisesta, joka tuo vanhemmalle tyytyväisyyttä:

V: Enpä tiedä .. kokemukset on sillai ollu ollu kuitenkin hyvät että

T: Hmm

V: Et on niinku vanhempia on pidetty asiantuntijoina oman lapsen suhteen ja .. en mä

T: Hmm joo

V: osaa sanoo mittään

Esimerkki 2.

Puheessa vanhempi määrittelee tyytyväisyytensä sillä, että vanhempia ja heidän mielipiteitään on arvostettu lapsen kasvatusta koskevissa asioissa. Kyseisen puheotteen tulkituin kuuluvan puhetapaan, jonka nimesin ihmissuhdepuheeksi. Ihmissuhdepuhe jakaantui kuitenkin vielä eri varianteiksi ja kyseisen puheotteen sijoitin varianttiin, joka sisältää työntekijän ja vanhemmat suhdetta kuvaavan puheen. Variantin sisällä kyseinen puhe asettui vielä osaryhmään, jonka nimesin *kanssakäymiseksi vanhemman kanssa*. Kyseiseen osaryhmään kuuluvan puheen tarkoituksena on kertoa, millaista kanssakäymistä työntekijöiden kanssa vanhempi pitää toivottavana ja laadukkaana.

Tässä analyysin vaiheessa kiinnitin huomiota myös haastateltavien käyttämiin adjektiiveihin, millaisiksi he kuvaavat tiettyjen päivähoiton piirteiden merkitystä itselleen. Samoin kiinnitin huomiota siihen, miten he sijoittavat itseään suhteessa päivähoitoon, eli millaisen position he itselleen puheessaan antavat tai vastakkaisesti millaisen position vanhemmat antavat puheessaan päivähoiton työntekijöille tai ylipäätään päivähoitolle instituutiona. Näiden välineiden avulla muodostin aineistosta löytämilleni erilaisille puhetavoille variantteja tai näiden osaryhmiä ja nimesin ryhmät sen mukaan, mikä tehtävä kullakin puhetavalla, variantilla tai osaryhmällä tulkintani mukaan vanhemman puheessa on. Tämän analyysin vaiheen avulla hain vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni.

Muodostettuani jaottelun vanhempien puhetavoille, tarkastelin kutakin puhetapaa vielä omana kokonaisuutenaan ja sisällönanalyysin avulla etsin kussakin puhetavassa esiin

tulleita laadun piirteitä, joita vanhemmat toivoivat päivähoitossa toteutuvan (vaihe 6). Tämän analyysin vaiheen avulla hain vastauksia toiseen tutkimuskysymykseeni.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset kysymykset

Luotettavuus. Tässä tutkimuksessa, kuten kaikessa laadullisessa tutkimuksessa, luotettavuuden arviointi on ongelmallista. Luotettavuuden arviointiin ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita eikä siihen ole löydettävissä yhtä yhtenäistä käsitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134–136, 140; Tynjälä 1991, 387–388.) Tarkastelen tutkimuksen luotettavuutta Guban ja Lincolnin (1988) määrittelemien luotettavuuden arviointikriteerien avulla. Tynjälä (1991) on suomentanut nämä vastaavuudeksi (credibility), sovellettavuudeksi (confirmability), siirrettävyys (transferability) sekä tutkimustilanteen arviointiksi (dependability).

Vastaavuudella tarkoitetaan sitä, miten hyvin tutkijan tekemät tulkinnat keräämästään aineistosta pitävät yhtä tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden ajatusten kanssa (Guba & Lincoln, 1988, 84). Tynjälä (1991, 390) korostaa, että juuri tutkijan muodostamien rekonstruktioiden on vastattava tutkittavien konstruktioita, sillä tutkittavat ovat luoneet puheellaan juuri konstruktioita, eivätkä itse todellisuuksia. Tein aineiston analyysin yksin, joten kaikki tekemäni tulkinnat aineistosta ovat omiani. Vastaavuuden kannalta on ongelmallista, että en ole tutkijana itse kerännyt aineistoa ja ollut paikalla tapaamassa ja haastattelemassa tutkittavia. Täten osa tilanteen autenttisuudesta jää auttamatta tavoittamatta vaikka nauhat ovatkin tässä hyvänä apuna. Alasuutarin tutkimusraportissa (2010) on kuitenkin kerrottu seikkaperäisesti, miten aineisto on aikoinaan kerätty. Tässä kohdassa tutkijana on luotettava siihen, mitä tutkimusraportissa on kerrottu.

Vaikka en ollut aineistoa keräämässä, olen kuitenkin saanut kuunnella nauhoitettuja haastatteluita. Vastaavuutta lisää se, että olen tarkistanut ja tarkentanut haastatteluista tehtyjä litteraatiota, jolloin olen päässyt paremmin kosketukseen alkuperäisen tilanteen kanssa ja kuullut äänensävyt, puheen painot, naurahdukset ja tauot sellaisina kuin ne alkuperäisessä haastattelussa ovat ilmenneet. Aina voi olla tulkinnanvaraista, miten hyvin ja huolellisesti litteraatiot on alkuperäisen aineiston pohjalta tehty, mutta tässä tutkimuksessa

aineistot on tarkistettu, jolloin ei tarvitse luottaa vain litteraation tekijän työtarkkuuteen. Vastaavuuden kannalta voidaan kuitenkin todeta, että mikäli analyysin olisi suorittanut joku toinen tutkija, olisi tulokset varmasti poikennut omistani ainakin jonkin verran.

Tulosten vastaavuutta voidaan pohtia myös siitä näkökulmasta, että olisiko tutkimuksen tuloksilla enemmän totuusarvoa, mikäli haastattelutilanne olisi rakentunut alun perin laadun ja arvioinnin käsitteiden ympärille. Nyt haastattelutilanne oli rakennettu varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin liittyvien teemojen ympärille, jossa teemoina olivat lapsen hoitohistoria, yhteistyö päivähoidon kanssa, vanhempien näkemykset lapsen varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelusta sekä lapsiperheen arki (Alasuutari 2010, 30). Aineistossa kuitenkin ilmeni paljon päivähoitoa arvioivaa puhetta, jolloin analyysin tekemisessä ei tullut ongelmia vähäisen tutkimukseen soveltuvan aineiston vuoksi.

Tutkimuksen *vahvistettavuudella* Guba & Lincoln (1988, 84) tarkoittavat sitä, miten tutkimuksessa on pyritty vahvistamaan totuusarvoa ja uskottavuutta. Tynjälän (1991, 392–395) mukaan tutkimuksen vahvistettavuutta voidaan parantaa varaamalla riittävästi aikaa tutkimuksen tekemiseen, sekä varmistamalla koko tutkimusprosessin julkisuus sekä triangulaation avulla. Tutkimuksen tekemiseen oli varattu runsaasti aikaa, kun ensimmäiset tutkimusseminaarit alkoivat jo keväällä 2013. Näin taustateorian keräämiseen, tutkimusmenetelmiin perehtymiseen sekä aineiston analyysin tekemiseen ja kirjoittamiseen oli kaikille hyvin aikaa. Tutkimusprosessin julkisuuteen olen pyrkinyt tutkimusraporttini avoimuudella, jota olen tavoitellut kuvaamalla huolellisesti tutkimuksen eri vaiheet.

Triangulaatiolla viitataan tutkimusotteeseen, jossa hyödynnetään erilaisia tutkimusmenetelmiä sekä eri tutkijoita, aineistoja tai teorioita (Tynjälä 1991, 392). Oma aineistoni koostuu vain yhdestä haastatteluaineistosta, mutta teoreettisessa viitekehyksessä olen pyrkinyt tuomaan esille myös erilaisia kotimaisia ja kansainvälisiä tutkimuksia ja teorioita aiheen parista. Teoreettisessa viitekehyksessä olen pyrkinyt tarkastelemaan arvioinnin ja laadun käsitteitä laajasti ja tuomaan esille niiden erilaisia merkityksiä. Työssäni olen kuitenkin painottanut suomalaista tutkimusta ja teorian tietoa, koska työni sijoittuu Suomen olosuhteisiin ja sen tarkoituksena on tutkia juuri suomalaista päivähoitoa. Yhteistyö muiden opiskelijoiden kanssa tutkimusseminaareissa ja palaute opponijalta sekä tutkimusprosessin aikana hyödyntämäni yksilöohjaus tuovat tutkimusprosessiini

myös tutkijatriangulaatiota. Pro gradu -seminaareissa olen esitellyt työtäni ja sen eri vaiheita ja saanut niistä palautetta seminaariryhmältä sekä työtäni ohjaavalta opettajalta.

Tutkimuksen *siirrettävyydellä* tarkoitetaan sitä, missä määrin tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä tilanteesta ja kontekstista toiseen. Guba & Lincoln (1988, 84) kirjoittavat siirrettävyyden olevan siinä mielessä vastine yleistettävyydelle, että sen avulla tarkastellaan, missä määrin eri kontekstien välillä ilmenee samankaltaisuuksia. Tutkijan on pyrittävä kuvaamaan aineistonsa riittävän tarkasti, jotta lukija voi pohtia tulosten soveltamisen mahdollisuutta muissa ympäristöissä (Tynjälä 1991, 390). Tutkimuksen aineisto on kerätty suomalaisten päiväkotilasten vanhemmilta. Päiväkoteja, joissa haastateltavilla oli lapsiaan hoidossa, oli useammalta paikkakunnalta. Lisäksi Suomessa päivähoitojärjestelmä on hyvin samanlainen koko maassa ja päiväkodit ovat usein hyvin toistensa kaltaisia. Täten voidaan olettaa, että vastaavuutta ja yhtäläisyyksiä ilmeni, mikäli aineistoa kerättäisiin enemmänkin ja myös muilta paikkakunnilta. Aineistoni oli kuitenkin laadulliselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan suhteellisen pieni, joten tuloksia yleistettäessä on kuitenkin käytettävä hienoista varovaisuutta.

Siirrettävyyttä voidaan lisäksi varmistaa kuvaamalla teoreettista taustaa riittävän laajasti sekä antamalla lukijalle riittävästi tietoa tutkimuksen toteuttamisesta. Tällöin lukijan on helpompi tehdä itse päätelmiä siitä, missä määrin tutkimuksen tulokset ovat siirrettävissä muihin konteksteihin. (Guba & Lincoln 1988, 84–85.) Kuten edellä mainitsin, olen koko tutkimusprosessin ajan pyrkinyt kuvaamaan työni eri vaiheet, kuten kohdejoukon valinnan, haastattelun rakenteen, analyysin etenemisen, huolellisesti. Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimukseni eri vaiheet siten, että lukijan olisi mahdollisimman helppo ymmärtää miten analyysi on tehty ja tarvittaessa kyseenalaistaa analyysistä saamani päätelmiä. Samalla olen toteuttanut pyrkimystä siihen, että toisen tutkijan on mahdollista toteuttaa vastaavanlainen tutkimus omalla aineistollaan.

Lisäksi olen pyrkinyt tuomaan tutkimuksen tulososioon havainnollistavia puheotteita aineistosta. Nämä esimerkit ovat otteita suoraan vanhempien puheesta sellaisenaan. Esimerkeissä olen kuitenkin saattanut joidenkin kohdalla kuitenkin poistaa ymmärtämisen kannalta tarpeettomiksi tulkitsemiani tutkijan tekemiä ”*hmm*”, ”*niin*” ja ”*joo*” -kommenteja, jotta lukijan on sujuvampi lukea ja ymmärtää esimerkkiä. Samoin olen joissain esimerkeissä katkaissut puhetta asian tiivistämiseksi, mutta nämä kohdat olen merkinnyt litteraatiomerkeillä //. Puheen sisältöä en ole kuitenkaan muuttanut yhdessä-

kään esimerkissä. Esimerkiksi Nikander (2010, 433) on todennut, että tällainen ”tekstiksi purettu puhe tuo laadullisen aineiston lähelle lukijaa, lisää analyysin läpinäkyvyyttä ja sekä mahdollistaa lukijan tekemät tulkinnat ja uudelleenanalyysit”, vaikka kaikkea aineistoa ei lukijalle voikaan näyttää.

Tutkimustilanteen arvioinnilla viitataan toimintaan, jossa tutkijan tulee huomioida, millaiset tekijät ovat saattaneet vaikuttaa tutkimuksen etenemiseen ja tutkimustuloksiin tutkimuksen aikana (Guba & Lincoln 1988, 84–85). Tällaisia tekijöitä saattavat olla ulkoiset vaihtelua aiheuttavat tekijät, mutta myös tutkimuksesta, tutkijasta, ja ilmiöstä itsestään aiheutuvat tekijät (Tynjälä 1991, 391). Muodostamiini tuloksiin on saattanut vaikuttaa se, etten ole itse kerännyt ja litteroinut aineistoa. Analyysissa tein tulkintoja kuuntelemieni haastattelutallenteiden sekä litteraation perusteella. Tutkimuksen aineisto on kerätty etukäteen, ennen kuin edes kyseiset tutkimuskysymykset on asetettu, jolloin aineiston keruuta ei ole ollut ohjaamassa mitään erityisiä hypoteeseja tai teoriapohjaa. Täten on ollut myös mahdotonta, että haastatteliija olisi pystynyt ainakaan johdattelemaan haastateltavia tietynlaisiin vastauksiin.

Tutkimuksen arviointiin voidaan liittää myös se, että valtaosa haastatteluun osallistuneista oli äitejä ja isien edustus jäi aineistossa melko vähäiseksi. Tässä on kyse juuri ilmiölle tyypillisestä piirteestä: päivähoito on pitkälti naisten aluetta. Voidaankin kysyä, miten hyvin aineiston voidaan sanoa muodostavan kuvaa vanhempien käsityksistä, kun vain muutama isä on ollut mukana haastatteluissa ja silloinkin läsnä vain äidin kanssa. Tasaisempi isien ja äitien edustus aineistossa ja puheenvuorojen jakaminen tasaisesti lisäisi ehkä tutkimuksen uskottavuutta ja tulosten siirrettävyyttä myös tutkimukseen osallistujien ulkopuolelle. Toisaalta on myös huomioitava, että vaikka äidit usein puhuivatkin enemmän, he usein puhuivat ikään kuin molempien vanhempien puolesta, jolloin isien äänen voin olettaa kuuluvan myös äitien kautta. Tämä ilmeni aineistossa esimerkiksi isien hyväksyvinä hymähdyksinä äitien kommenteille.

Ylipäätään isän läsnäolo haastattelussa ei tarkoittanut kaikissa haastatteluissa sitä, että isä olisi lopulta käyttänyt puheenvuoroja. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan ollut tarkoitus tutkia erikseen äitien ja isien arvioita päivähoiton laadusta, vaan yleisesti vanhempien. Olettaisin, että yhdessä lapsiaan kasvattavilla vanhemmilla on pitkälti samankaltaiset arvot, jolloin myös puhettavat olisivat todennäköisesti olleet myös yhteneviä, vaikka isien puhetta olisikin ollut aineistossa enemmän.

Lisäksi tutkimuksen luotettavuuden yhteydessä on tuotava esille myös se, että käytetyt haastatteluaineiston keräämisestä on ehtinyt kulua jo muutama vuosi. Tutkimuksen luotettavuuteen voi vaikuttaa se, miten nopeasti tällaiset vanhempien kokemukset muuttuvat ajassa. Olen jo aikaisemmin todennut päivähoiton laadun olevan dynaaminen ilmiö, mistä johtuen voidaan pohtia, olisiko haastatteluaineisto ja siitä johdettavat tulokset jo tänään kerättyinä erilaisia. Tynjälän (1991, 391) mukaan ylipäätään tulosten pysyvyys ei ole laadullisessa tutkimuksessa relevanttia, koska tutkimuksen aikana saattaa tapahtua esimerkiksi asioiden tiedostamista sekä ajatustapojen työstämistä.

On myös huomattava, että aina ajoittain tietynlaiset puhettavat päivähoidosta tulevat enemmän esille. Tämä voi merkitä sitä, etteivät kulttuuriset tulkinnat ilmiöstä muuttuisi kovinkaan nopeasti. Esimerkkinä voi toimia vaikkapa tilanne, jossa vanhempi kohtaa vihaisen hoitajan. Vanhempi tekee tilanteesta aina omia tulkintojaan ja tällaiset tulkinnat eivät välttämättä muutu ajallisesti kovinkaan nopeassa rytmissä. Lisäksi pysyvyyttä voisi ajallisesti olettaa olevan myös siltä pohjalta, että päivähoiton lainsäädäntö ja tavoitteet ovat melko hitaasti muuttuvia päivähoiton laatuun oleellisesti vaikuttavia tekijöitä. Näiden muuttuessa voisi kuvitella päivähoitossa näkyvän muutoksia, jotka sitten saattaisivat heijastua myös vanhempien arvioihin, mutta toistaiseksi varsinkin lainsäädäntö on pitkään pysynyt ennallaan.

Myös menetelmällisesti diskurssianalyysistä on todettu, että sitä käytettäessä tutkijan täytyy pysyä tietoisena ja tarkkana omasta perspektiivistään ja positioistaan analyytisessä prosessissa (Starks & Trinidad 2007). Analyysia tehdessäni palasin jatkuvasti tutkimuskysymyksiini ja siihen mitä litteroidusta aineistosta oikeastaan hainkaan. Välillä huomasin myös harhautuneeni sivuraiteelle, mutta nämä hairahdukset myös aina opettivat jotain siitä, millaiset asiat analyysia ohjaavat. Mielestäni sain korjattua analyysiani ja toteutettua diskurssianalyysia sen vaatimien edellytysten mukaisesti.

Eettisyys. Suomen Akatemian tutkimuseettisissä ohjeissa (2003, 5–6) hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyys ja huolellisuus kaikessa tutkimustyössä tiedonhankinnasta raportointiin sekä tutkimustulosten avoimuus. Olen työssäni pyrkinyt kuvaamaan rehellisesti ja tarkasti tutkimukseni etenemisen. Olen tuonut esiin haasteita esimerkiksi analyysissa sekä luotettavuuden arvioinnissa ja pyrkinyt näin rehellisyyteen ja avoimuuteen. Tärkeimpiä eettisen tutkimuksen periaatteita ovat tutkittavien vapaaehtoi-

nen osallistuminen tutkimukseen sekä mahdollisuus perääntyä tutkimuksesta halutesaan. Myös tutkittavien yksityisyyden suojaaminen, tutkimukseen osallistumisen mahdollisista hyödyistä ja haitoista kertominen tutkittaville sekä informoitu suostumus tutkittavilta ovat tutkimuksen eettisyyden kannalta tärkeitä seikkoja. Lisäksi tutkijan tulee varmistaa, ettei tutkimuksesta seuraa haittoja tutkittaville. (Silverman 2010, 153–155.)

Tutkimukseni eettisyyttä voitaisiin arvostella siitä näkökulmasta, että tutkimusaineisto on aikoinaan kerätty eri tarkoitukseen kuin mihin sitä nyt käsillä olevassa tutkimuksessa on käytetty. Esimerkiksi Silverman (2010, 170) sekä Tuomi ja Sarajärvi (2009, 73) korostavat informoidun suostumuksen (informed consent) merkitystä tutkimuksen eettisyydelle. Tällä tarkoitetaan kirjallisuudessa sitä, että tutkittavia on informoitu perusteellisesti tutkimuksesta ja kerättävän aineiston käyttötarkoituksesta. Näin tutkijan tulisi kertoa tutkittaville avoimesti, mitä hän tutkii ja mihin tarkoituksiin aineistoa kerätään (Silverman 2010, 170).

Esimerkiksi Tuomi ja Sarajärvi (2009, 73) toteavat, että ”on eettisesti perusteltua kertoa tiedonantajalle, mitä aihetta haastattelu koskee”. Tässä tutkimuksessa informoidun suostumuksen täytyminen voi jonkun mielestä asettaa eettisyydelle haasteita. On kuitenkin todettu, että aineistonkeruu on mahdollista ja suotavaa suunnitella siten, että aineiston jatkokäytöstä sekä mahdollisesta arkistoinnista kerrotaan haastateltaville (Kuula & Tiitinen 2010, 450).

Tässä tapauksessa tutkimuslupien keräämisen yhteydessä tutkittavien kanssa on käsitelty myös lupa käyttää aineistoa tutkimustarkoituksiin myös myöhemmin. Tutkittavat antoivat tähän suostumuksensa samalla, kun he antoivat suostumuksensa Alasuutarin (2010) alkuperäiseen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja käsitelleeseen tutkimukseen. Kuula & Tiitinen (2010, 456) ovat todenneet, että saman aineiston tutkiminen uudelleen onnistuu hyvin silloin, kun aineistossa on paljon myös uuden tutkimuksen aiheeseen liittyviä teemoja. Täten uuden tutkimuksen aihe voi olla hyvinkin erilainen kuin alkuperäisen tutkimuksen. Käyttämässäni aineistossa esiintyi runsaasti aiheeseeni liittyviä teemoja, jolloin analyysi asettamieni tutkimuskysymysten pohjalta oli mahdollinen. Haastatteluissa oli alun perin kuitenkin kyse melko yleisesti erilaisista päivähoitoa koskevista kokemuksista, mikä ei ole lopulta edes kovin kaukana omista tarkoituksistani kartoittaa vanhemmille tyytyväisyyttä tai vastaavasti tyytymättömyyttä tuottavia kokemuksia ja näistä kertomisen puhetapoja.

Aineistojen avoimuus ja haastattelujen jatkokäyttö herättävät tutkijoissa usein eettisiä huolenaiheita. Haastatteluaineistojen keräämisen on kuitenkin todettu olevan erittäin aikaa vievää, vaikka aineistot jäävät usein kertakäyttöisiksi. Nykyään näkyykään jo pyrkimys myös taloudelliseen tehokkuuteen käyttämällä kerättyjä aineistoja uudelleen. Ajatuksena on pyrkimys osittain taloudelliseen tehokkuuteen, kun esimerkiksi päällekkäisten aineistojen kerääminen vähenee. (Kuula & Tiitinen 2010, 446.)

Omassa tutkimuksessani oli perusteltua käyttää valmista aineistoa, kun aineiston alun perin kerännyt Alasuutari esitti toiveen vanhempien arvioiden tutkimisesta kyseisestä aineistosta, eikä eettisiä ongelmia aineiston uudelleen käyttämisestä aiheudu. Myös Kuula (2006a, 227) on todennut, että on hyvin tavallista luovuttaa vanhoja aineistoja oman yksikön opiskelijoille seminaaritöiden aineistoksi. Eettisiä, hyviä tieteellisiä toimintatapoja noudattamalla tutkimustarkoituksiin kerättyjä aineistoja saa käyttää tieteelliseen tutkimukseen tarvittaessa myös uudelleen, sillä laadullista tutkimusaineistoa on tuskin mahdollistakaan analysoida tyhjiin (Kuula & Tiitinen 2010, 450–455).

Esimerkiksi Kuula & Tiitinen (2010, 449) kertovat tapausesimerkin, jossa Suomen yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto on kysynyt lupia tutkittavilta käyttää heidän tuottamaansa aineistoa uudelleen. Lähes kaikki tutkittavat ovat antaneet lupansa. Tutkittavien päätösten pohjalla vaikuttaa todennäköisesti se, että tutkittavat ovat halunneet edesauttaa käsiteltävän aiheen tieteellistä tutkimusta. He olivat kokeneet osallistuvansa tutkimukseen tutkimustarkoituksessa, eikä laadullista tutkimussuhdetta täytynyt heidän mielestään kätkeä jatkotutkijoiden analyysilta. Tämä osoittaa, että epämuodollinen ja tunteikaskaan haastattelu ei ole satunnainen kahden ihmisen kohtaaminen. Tutkimushaastattelu määrittäyty aina lähtökohtaisesti tutkimuksen viitekehyksestä ja tutkittavat ovat siitä tietoisia.

Tutkimustekstit tulisi aina kirjoittaa siten, että yksittäisiä henkilöitä ei ole mahdollista tunnistaa niiden perusteella. Tutkittavan on voitava luottaa myös siihen, että kerättyä aineistoa käytetään luottamuksellisesti vain tutkimustarkoituksiin, eikä aineistoa luovuteta asiattomille. (Kuula 2006a, 64.) Yksityisyyden suojaamisen lähtökohdaksi voidaan esittää ihmisarvon kunnioittamista, mikä toteutuu parhaiten silloin, kun ihminen saa itse päättää tutkimukseen osallistumisestaan sekä siitä mitä tietoja ja millaisilla ehdoilla he itsestään tutkimuskäyttöön antavat (Kuula 2006b, 126). Tutkimuksen aineisto on toteutettu ja säilytetty luottamuksellisesti, eikä aineistoa ole näytetty tutkimusten ulkopuoli-

sille henkilöille. Tutkimuksen aikana on varmistettu, että haastateltavien henkilöllisyys pysyy salassa ja heidän yksityisyytensä on turvattu.

Samoin myös tutkimusraportista on poistettu tai muutettu kaikkien haastateltavien tunnistamisen mahdollistavat suorat tunnisteet (Kuula 2006a, 109), kuten etunimet sekä paikkakunnat tai muut maantieteelliset alueet. Tulososiossa käyttämissäni esimerkeissä olen lisäksi häivyttänyt muita epäsuoria tunnisteita (Kuula 2006a, 112), kuten tiedon siitä, onko puhuja äiti vai isä. Tein tämän, koska tutkimuskysymysteni puitteissa puhujan roolilla äitinä tai isänä ei ollut merkitystä. Äitejä ja isiä ei tässä tutkimuksessa millään tavalla vertailtu keskenään, vaan heidän katsottiin kuuluvan samaan ryhmään, vanhempiin. Tällaisella epäsuorien tunnisteiden poistamisella lisäsin myös tutkittavien yksityisyyden suojaa. Tunnistettavuuden estämisen voidaankin katsoa olevan yksi tunnetuimmista normeista ihmistieteissä (Kuula 2006a, 201; Kuula 2006b, 124).

Lisäksi jo tutkimuslupia haettaessa tutkittaville on ilmoitettu, ettei tutkimuskuntaa tulla missään vaiheessa julkaisemaan tutkimusraporteissa, ettei tutkimuspäiväkotien tunnistaminen mahdollistu edes kuntaa tunteville. Tutkittaville henkilöille on ilmoitettu, että tutkimuksessa käytetään suoria lainauksia heidän puheestaan, mutta tutkittavien henkilöllisyyttä suojataan samalla kuitenkin koko ajan siten, että kaikki tutkimusraporteissa käytetyt nimet ovat muutettu. Näillä menettelyillä on pyritty siihen, ettei tutkimuksessa mukana olevia perheitä ole kovin helppo tunnistaa. Lainauksiin ei ole myöskään sisällytetty sellaisia puheosuuksia, jotka voisivat mahdollistaa haastateltavan tunnistamisen. (ks. myös Alasuutari 2010, 35.) Tällaisia puheosuuksia olivat esimerkiksi puhe päiväkodista tai asuinalueesta näiden omilla nimillä.

Kuulan (2006a, 23, 87) mukaan myös vapaaehtoisuudesta on tullut tutkimukseen osallistumisen eettisyyden normi kaikilla tieteen aloilla. Ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen on tärkeää myös tieteellisessä tutkimuksessa ja sitä pyritään kunnioittamaan antamalla ihmisten päättää itse, haluavatko osallistua tutkimukseen. Vapaaehtoinen päätös tutkimukseen osallistuminen on mahdollista, kun tutkittaville tarjotaan riittävästi tietoa tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta. (Emt. 61–62.)

Tutkimuksessani alkuperäisten tutkimuspäiväkotien valintakriteerinä oli niiden oma kiinnostus osallistua tutkimukseen (Alasuutari 2010, 34). Täten ketään ei ole painostettu osallistumaan tutkimukseen, vaan osallistujien taustalla oli myös heidän oma kiinnos-

tuksensa tutkittavaan ilmiöön. Päiväkotien henkilöstöä informoitiin tutkimushankkeesta sekä suullisesti että kirjallisesti ja hankkeelle haettiin lupa kyseisen kunnan sosiaali- ja terveystoimesta. Lasten vanhempia informoitiin kirjallisesti päiväkotien henkilökunnan kautta. Kyseinen tiedote sisälsi myös kyselyn vanhempien kiinnostuksesta osallistua tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat allekirjoittivat vielä kirjallisen tutkimussopimuksen haastattelujen ja varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen yhteydessä. (ks. myös Alasuutari 2010, 35.)

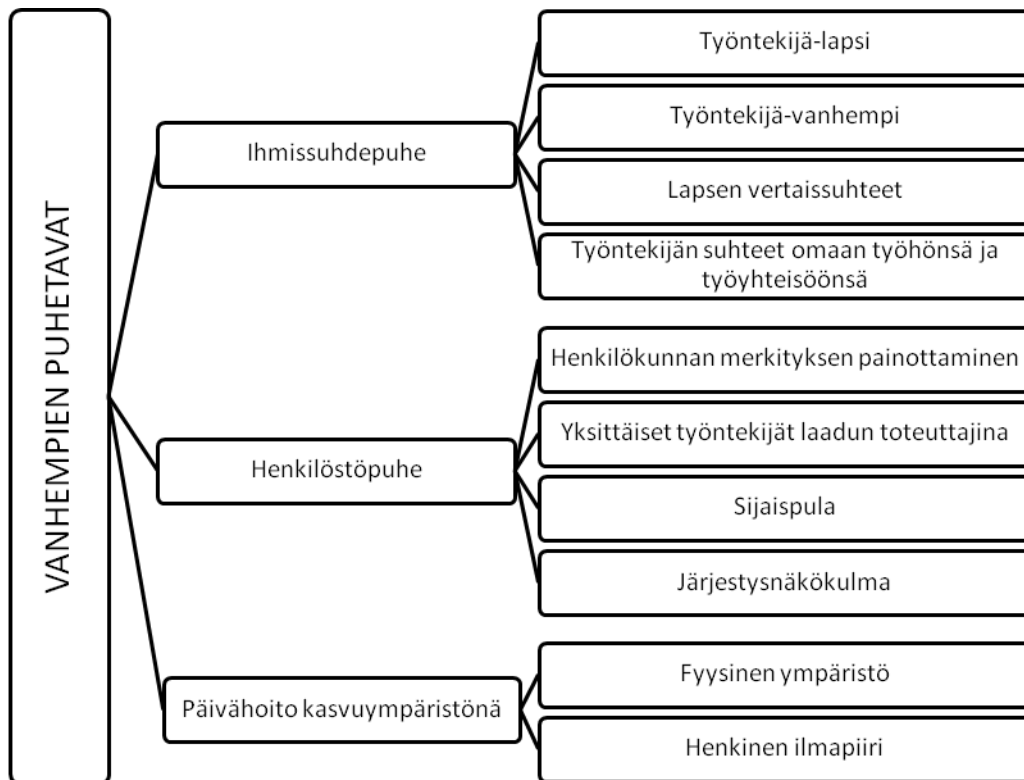
Tutkimuksessa tulee pyrkiä välttämään myös kaikenlaista tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvaa haittaa. Haitat voivat olla tutkimuksesta ja tutkittavista riippuen fyysisiä, henkisiä, sosiaalisia tai taloudellisia. (Kuula 2006a, 62.) Tutkimuksestani on mahdollista aiheutua lähinnä sosiaalista haittaa, mikäli yksilön tunnistaminen olisi mahdollista, ja vanhemman päivähoitoa arvioivat ajatukset kulkeutuisivat päiväkotiin. Tutkimuksessa on kuitenkin pyritty huomioimaan tutkittavien oikeudet parhaalla mahdollisella sekä minimoimaan riski, että tutkittaville koituisi tutkimuksesta minkäänlaista haittaa. Tähän on pyritty muun muassa varmistamalla tutkittavien anonymiteetti. Tutkimukseen osallistumisesta on saattanut olla tutkittaville jopa hyötyä, sillä tutkimukseen osallistuminen on saattanut jäsentää vanhemman omaa ajatteluaan tai suhdettaan päivähoitoon. Tutkimukseen osallistuminen on saattanut aiheuttaa mahdollisesti myös keskustelua aiheesta päiväkodin vanhempien ja työntekijöiden kesken, mikä on parhaassa tilanteessa laittanut liikkeelle päivähoitopalvelua kehittäviä voimia.

Lisäksi tieteessä on myös aina viitattava asiaan kuuluvalla tavalla kaikkiin käytettyihin lähteisiin (Kuula 2006a, 69). Tutkimuksessani olen pyrkinyt viittaamaan käyttämäni lähdekirjallisuuteen mahdollisimman tarkasti, jotta lukijan on mahdollista etsiä käyttämäni lähteet myös omaan käyttöönsä tai arvioida käyttämiäni lähteitä kriittisesti. Tällä tavoin viittaamalla olen pyrkinyt kunnioittamaan myös muiden tutkijoiden työtä.

6 VANHEMPIEN PUHETAVAT PÄIVÄHOIDON LAADUSTA

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että vanhempien puheessa esiintyi runsaasti päivähoitoa arvioivaa puhetta. Varsinaisia puhetapoja, joiden avulla vanhemmat puhuivat päivähoiton laadusta löysin kolme erilaista. Nämä puhetavat nimesin *ihmissuhdepuheeksi*, *henkilöstöpuheeksi* sekä *puheeksi päivähoidosta kasvuympäristönä*.

Kunkin puhetavan sisällä oli variantteja, jotka jäsensivät puhetapojen sisältöä. Ihmissuhdepuheen sisällä tällaisia variantteja muodostui erilaisten päivähoidossa muodostuvien ihmissuhteiden pohjalta: työntekijän ja lapsen välille, työntekijän ja vanhemman välille, lapsen vertaissuhteiden kautta sekä työntekijän suhteessa omaan työyhteisöönsä ja omaan työhönsä. Henkilöstöpuheessa variantit ilmenivät henkilökunnan merkityksen painottamisessa päivähoiton laadun kannalta, yksittäisen työntekijän toiminnan merkityksenä laadun kokemisessa, sijaispulan esille tuomisessa sekä lapsiryhmän järjestyksen ylläpitämisenä eli järjestysnäkökulmana. Päivähoito kasvuympäristönä muodostui kahdesta erilaisesta puheen variantista, jotka käsittelivät päivähoiton fyysisiä puitteita ja päivähoiton henkistä ilmapiiriä. Alla oleva kuvio 3 auttaa hahmottamaan tätä jäsennystä.

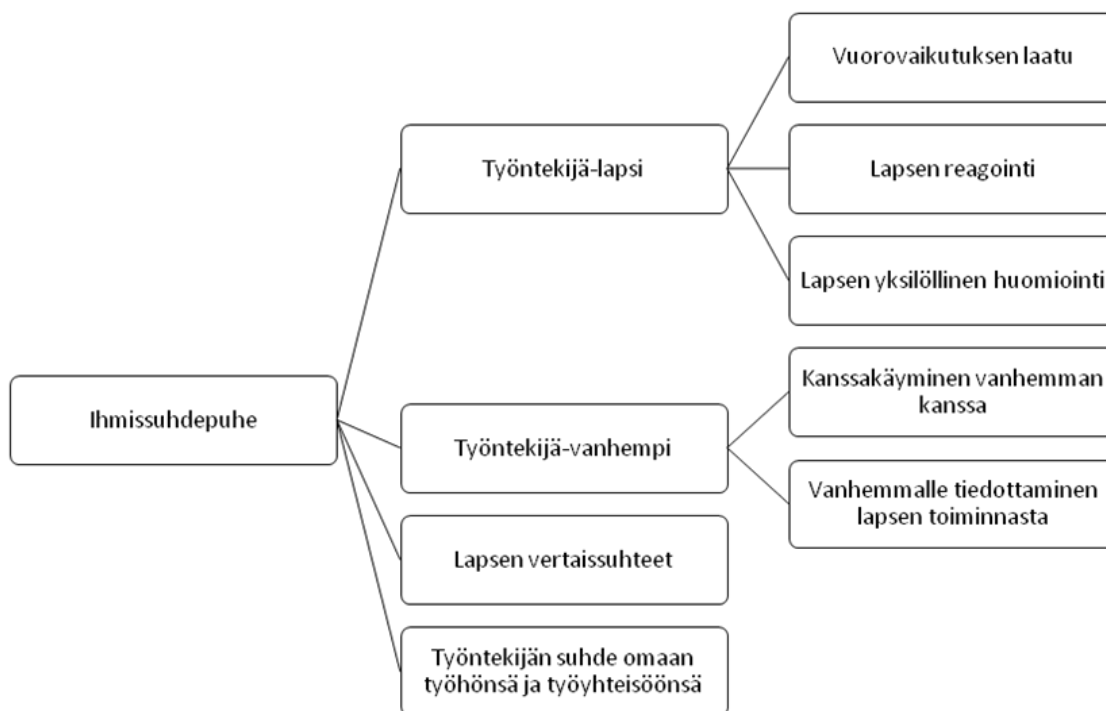

KUVIO 3 Vanhempien puhettavat päivähoiton laadusta

6.1 Ihmissuhdepuhe

Ihmissuhdepuheella vanhempi kertoi, miten päivähoiton laatu välittyi päivähoitossa esiintyvien ihmissuhteiden kautta. Ihmissuhdepuheen sisällä esiintyi neljänlaisia varianteja. Eri varianteissa korostuivat *työntekijän ja lapsen välinen suhde*, *työntekijän ja vanhemman välinen suhde*, *lapsen vertaissuhteet* sekä *työntekijän suhteet omaan työhönsä ja työyhteisöönsä*. Ihmissuhdepuhetta eri variantteineen esiintyi aineistossa runsaasti ja monipuolisesti jokaisessa haastattelussa.

Ihmissuhdepuheen runsaudesta kertoo myös se, että ihmissuhdepuheen varianteille muodostui vielä erillisiä osaryhmiä. Alla oleva kuvio havainnollistaa, miten ihmissuhdepuhe jakaantui aineistosta varianteiksi ja näiden osaryhmiksi. Helpottaakseni kokonaiskuvan saamista tuloksista olen lisännyt liitteeseen 3 luettavaksi kaikki tutkimuksen tulokset puhettavoista variantteihin ja osaryhmiin.

KUVIO 4 Ihmissuhdepuheen variantit ja näiden osaryhmät

Työntekijä-lapsi – suhdetta kuvaava puhe

Päivähoitolaisten vanhempien puheessa oli paljon osuuksia, joissa laadun kuvauksen ytimenä esiintyi työntekijän ja lapsen välinen suhde ja vuorovaikutus. Tällainen puhe muodosti aineistossa ensimmäisen ihmissuhdepuheen variantin. Työntekijä-lapsi – suhteen laatu esiintyi aineistossa vanhemmille tärkeänä laatua määrittävänä tekijänä, ja tällaista puhetta esiintyikin kaikissa haastatteluissa. Työntekijä-lapsi – puheen sisällä esiintyi myös kuvion 4 esittämällä tavalla kolme variantin osaryhmää: *vuorovaikutuksen laatu, lapsen reagointi* sekä *lapsen yksilöllinen huomiointi*.

Vuorovaikutuksen laatu – osaryhmään kuuluvassa puheessa vanhempi kiinnitti erityistä huomiota lapsen ja työntekijän välisen vuorovaikutuksen sävyyn ja laatuun. Seuraavassa aineistoesimerkissä vanhempi kertoo, ettei vuorovaikutuksen tulisi olla negatiivisesti sävytynyttä lapsen ja työntekijän välillä eikä työntekijän tulisi huutaa ja ”äyskiä” lapselle:

V: Ja joskus se ärsyttää se että mä huomaan että kun mun kanssa puhutaan niin puhutaan niinkun ihan toisella lailla kun sitten käy ilmi että kun mä tuun lasta hakeen ja aikuinen ei huomaakaan että mä oon tullu niin sitten kun huudetaan tai äyskitään tai näin niin lapsille

*jotenkin mä aattelen että jaaha tämmöstäkö täällä sitten on sillon kun ei olla niinkun näin vanhemmalle kertomassa että
T: Hmm . joo*

Esimerkki 3.

Esimerkistä käy ilmi, että vanhempi toivoisi positiivisemmin tai vähintäänkin neutraalisti sävytynyttä vuorovaikutusta työntekijän puolelta lasta kohtaan.

Työntekijä-lapsi – puheen toisessa osaryhmässä, *lapsen reagoinnissa*, vanhempi toi esille lapsensa päivähoiton tapahtumiin liittyvistä reagoinneista ja vanhemman näistä tekemiä tulkintoja. Tämän kaltaisessa puheessa vanhempi tulkitsee lapsensa peilaavan olemuksellaan ja toiminnallaan päivähoiton laatua: lapsen reaktiot toimivat päivähoiton laadun peilinä. Lapsen reagoinniksi tulkitsin kaikki vanhemman puheosuudet, joissa vanhempi kertoi lapsensa heijastavan omalla käyttäytymisellään suhtautumistaan päivähoitossa tapahtuviin asioihin:

V: Sillai mutta ihan ollaan oltu tyytyväisiä Esko on vaikuttanu tyytyväiseltä niin sitten Emekin ollaan tyytyväisiä £ (h)

Esimerkki 4.

*V: Kolme vakituista niin ne on ainakin ollu erittäin mukavia ja siis sillai just ja lapset on tullu niitten kans hyvin toimeen että
T: Joo*

Esimerkki 5.

Edellä olevissa esimerkeissä 4 ja 5 vanhempi tulkitsee päivähoiton laadun vähintäänkin riittävän hyväksi, kun lapsi osoittaa käyttäytymisellään viihtyvänsä päiväkodissa ja tulevansa toimeen päivähoiton työntekijöiden kanssa.

Lapsen reagointiin liittyivät myös tilanteet, joissa vanhemmat mainitsivat myös lapsen käyttäytymisestä tekemät tulkinnat päivähoitoon saavuttaessa. Vanhempi oli tyytyväinen, mikäli tulkitsi lapsen jäävän mielellään päivähoitoon. Näin myös seuraavassa aineisto-otteessa, jossa vanhempi kertoo ensin yleensä jättävänsä lapsensa turvallisimmiin päiviin päiväkotiin, mutta kokee tilanteen epämukavaksi, kun lapsen käyttäytymisestä huomaa tämän olevan peloissaan tai ihmeissään. Vaikeita tilanteita aiheutui etenkin silloin, kun lasta vastassa ei ollutkaan tuttuja hoitajia:

V: Mitä se tulee niin . kai se on sitten kuitenkin mä mulla on semmonen tunne et mä jätän sinne suht turvallisesti joskus tosin on on selasia että kun meet aamulla ja kun on tää kaikki tietää tän sijais pulan // Niin se on aika hirvee jättää lapsi kun siellä on vaan vento vieraita aikuisia // Näkee et se on vähän sillai se lapsi siinä et näkee et sillä ei oo niinku turvallinen olo

T: Joo

V: Niinku kun sillon kun siellä on ne tutut tutut

T: Joo

V: Niin sillä niinku on semmonen niinku näkee siitä lapsesta et se on ihan hirvee jättää se // Sillon kun siellä on outoja naamoja täynnä // Niinku se on ihan siellä sillai . pallo hukassa ja jää sinne seisoon niin se se ei oo kivaa (h)

Esimerkki 6.

Työntekijä-lapsipuheessa oli esillä myös kolmas osaryhmä eli *lapsen yksilöllinen huomiointi*. Lapsen yksilöllinen huomiointi toi esiin lapsen ja työntekijän kahdenkeskisen suhteen merkitystä muun muassa hellyyden osoittamisen kautta sekä lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioimista ja kunnioittamista päiväkodin arjessa.

V: Ja se on sitten taas tuolla tuolla just X-paikassa se kommentoi tämä vanhempi rouvas-ihminen kun oli siinä keskustelussa niin tota se kommentoi sitä että ihan aina me ei ehditä ottaan syliin että kun meillä on tämmönen sekaryhmä missä on kahesta seitsemään kuuteen vuotiaita niin ne pienemmät vie heidän ajan mikä ei mun mielestä ihan kyllä (h) täysin pidä paikkaansa niin tota niin ni siitä niinku jotenkin niistä huomaa aina niitten ((toisen paikan työntekijöiden)) ilmeistä ja eleistä että ne on niinku todella välittää ja ja ja osaa sen ammattinsa //

Esimerkki 7.

V: mutta että . jos se nyt ei sitten jostain syystä olisikaan sopeutunu sinne tai jotenkin jos nyt ..hh Esko nyt tietysti on kauheen semmonen mun mielestä kauheen normaali lapsi mutta tota sillon kun mä ite siellä olin niin siellä oli pari sellasta lasta joilla oli jotain ongelmia ja sit siellä ilmeises- mä en tiedä sitten eikö ollu resursseja vai eikö ollu ammattitaitoo vai mikä mut jotenkin niinku jäi semmonen kuva et ei he saanu sitä kaipaamaansa huomioo

Esimerkki 8.

Edellisissä esimerkeissä vanhemmat tuovat esiin lapsen yksilöllisen huomiointin merkityksen päivähoiton laadun kannalta, jotta lapsella ja myös vanhemmalla olisi päivähoitosta mielekkäät kokemukset. Edellisissä esimerkeissä tämä näkyy hieman kielteisessä valossa, kun päivähoiton työntekijöillä ei tunnu riittävän aikaa yksittäisen lapsen kohtaamiselle riittävässä määrin. Täten lapsen yksilöllinen huomiointi ja siihen liittyvät kokemukset ja merkitykset toivatkin esiin vahvasti päivähoiton resursseja. Resurssit saavat vanhemman puheessa merkityksensä juuri huomion antamisessa yksittäiselle lapselle, tämän toiminnan havainnoimisesta sekä lapsen turvallisuudentunteen rakentumisesta ja lapsen yksilöllisten kuulumisten tiedottamisesta vanhemmalle. Myös seuraavassa esimerkissä vanhempi kytkee puheellaan lapsen yksilöllisen huomiointin päivähoiton resursseihin ja erityisesti aikuinen-lapsi -suhdelukuun sekä ryhmäkokoon:

V: // toinen mikä mikä niinku on yleisesti tunnustettu asia mun mielestä että et et niitä täytyy olla niitä tätejä enemmän siellä päiväkodissa sitä lasta kohti // Elikkä silloin niillä olis niinku just siellä Hilman ryhmän puolella on niillä ois enemmän aikaa sille yksittäiselle lapselle // Jollonka sieltä sais vielä enemmän niinku palautetta

T: Joo

Esimerkki 9.

V: Joo siis tietysti niinkun Janna oli puoltoistavuotias ja hirveen pieni // että vähän ollu muitten lasten kanssa

T: Hmm

V: Ainoo lapsi ja muuten niin tietysti se arvelutti viedä niinku isoon päiväkotiryhmään

T: Joo

Esimerkki 10.

V: Mutta siis semmosta niinku Juulin puolella kun siellä on ollu se noin kaksyötä ja aina neljä hoitajaa // Niin tota siellä ehditään tehdä ja keskustella sen lapsen kanssa

T: Joo

V: Niinku sillee et se tuli ilmi no iltasin kun puhu et no miten päivä on menny niin niin tota Juuli monesti puhu et mä tein jotain askartelua no se nyt on luonteeltaankin semmonen et se ottaa sakset ja paperia ja rupee leikkaamaan et // tota teki jotain ja puhu paljon niistä täteistä ja sen Leena puhu oli yksi hänen feivoriteista ja sit se puhu hevosista ja oli puhunu sen kanssa

T: Hmm

V: Leenalla on hevosia ja sit taas Hilma kun puhuu niin se puhuu niistä ää tietysti kavereista ja kavereitten kanssa leikkimisestä niinku Juulikkin mut sitten oli semmosta niinkun kasetin kuuntelua ja ja ja jotain niinku pistelyä mikä on se semmonen // askartelu systeemi niin aina kun se puhu niin se puhu niinku et hän teki tai tehtiin yhdessä mut erikseen ei tullu semmosta niinku et mää puhelin sen tädin kanssa siitä tästä ja tuosta

T: Joo

V: Et se näky niinku sieltä kautta

T: Joo

Esimerkki 11.

Esimerkeissä 9 ja 10 vanhemmalla on kielteinen suhtautuminen vähäiseen aikuisten määrään tai suureen ryhmäkokoon. Tällaiset aineistoesimerkit osoittavat, miten vanhemmat kokevat lapsen yksilöllisen huomioonpuutteelliseksi ja ongelmalliseksi erityisesti suurten ryhmäkokojen sekä hoitajien riittämättömän määrän vuoksi. Esimerkissä 11 kuitenkin vanhempi on kokenut aikuisten määrän riittäväksi, koska lapselle on riittänyt yksilöllistä huomiota hoitajilta.

Työntekijä-vanhempi – suhdetta kuvaava puhe

Toinen vanhempien puheessa erittäin tyypillisesti ilmennyt ihmissuhdepuheen variaatio oli aineiston perusteella työntekijän ja vanhemman välistä suhdetta kuvaava puhe. Tämä puhetapa sisältää kaikki ne puheosuudet, joissa vanhempi kertoo omasta tai toisten vanhempien kanssakäymisestä päivähoidon työntekijöiden kanssa. Työntekijän ja vanhemman välistä suhdetta kuvaava puhe sisälsi paljon viittauksia esimerkiksi työntekijän ammattitaitoon, hoitosuhteen molemminpuoliseen luottamuksellisuuteen sekä viestinnän avoimuuteen ja tiedonkulkuun. Myös työntekijä-vanhempi -puheen sisällä esiintyi erilaisia puhetapaan liittyviä osaryhmiä. Nämä osaryhmät olivat *kanssakäyminen vanhemman kanssa* sekä *vanhemmalle tiedottaminen lapsen toiminnasta*. Myös työntekijä-vanhempi -puheen osaryhmät on havainnollistettu edellä kuviossa 4.

Ensimmäiseen työntekijä-vanhempi – puheeseen kuuluva osaryhmä eli puhe työntekijän *kanssakäymisestä vanhemman kanssa* toi esiin hyviä ja huonoja piirteitä, joita vuorovaikutussuhteissa päiväkotiin voi ilmetä:

V: Tää on aika hyvä tää päiväkodin johtaja tässä että hänen kanssaan pystyy hyvin neuvotteleen kyllä asioista

Esimerkki 12.

V: No tota kyllä sitä varmaan on jos sen niinkun . osaa sillä lailla ottaa että et kyllähän siellä vanhempain illassakin sillä lailla oli sitten semmonen vapaa sana että siinä saa sanoa mut että eipä toki siellä kovin moni mitään sitten // sanonu ja että kyllähän siellä niinku toistuvasti tuodaan sitä esille että jos on jotain kysyttävää niin aina aina voi sanoa että kyllä sinänsä niinkun kyllä se mahdollista on että // mutta sitten siinä on sellanen ajatus että vaikka se mahdollista on niin . leimaantuuko siinä sitten jotenkin jos rupee arvostelemaan

T: Hmm hmm niin // Niin et miten se vastaanotetaan

V: Niin aivan mut että kyllä se mahdollista on

Esimerkki 13.

V: että voi niinku luottaa siihen // että he niinku kasvattaa samanlaisilla periaatteilla kun minä // tai me kasvatetaan kotona

T: Joo

Esimerkki 14.

Edellä esimerkissä 12 vanhempi osoittaa arvostavansa neuvottelukykyä sekä joustavuutta päivähoitopalvelun toteuttamisessa. Sen sijaan esimerkissä 13 vanhempi tuo esiin haasteet toiminnan avoimuudessa ja luottamuksellisuudessa sekä toisaalta myös epäsuorasti epäilyksensä työntekijöiden ammattitaidosta esittäessään oman pelkonsa vanhemman leimaantumisen hankalaksi asiakkaaksi, mikäli esittäisi arvostelua. Esimerkki 14

tuota puolestaan esille, miten vanhemman näkökulmasta päivähoiton laatu muodostuu vanhempien näkökulmien ja kasvatukseen liittyvien periaatteiden arvostamisesta ja huomioinnista päiväkodin arjessa.

Useampi vanhempi toi esille myös kasvatuksellisen avun ja neuvojen saamisen merkityksen alan ammattilaisilta. Nämä puheosuudet tulkituin myös työntekijän kanssakäymiseksi vanhemman kanssa:

V: No siis tietysti nää niinku meidän niinku tärkeimmät asiat niinku mitä on sen lapsen kasvatuksessa ja hoitamisessa // sitten toinen mikä niinku meille nousi siinä esiin niin tota oli se kun että kun Jannalla tosiaan että se ei osannu vielä potalla käydä // ja tota sit se että se oli vähän se nukkuminen hankalaa niin me että kun meillä on toinen lapsi tulossa

T: Hmm

V: niin niin toivoin että että tota jos päiväkodissakin yritettäis vähän niinku . siinä auttaa sitten kun // en mä osaa että niinku tietysti pyysin niiltä niinku vähän vinkkejä ja sitten niinku et näin niin tota se Ritva osas kyllä hyvin niinku neuvoo // ihan siis . käytännön juttujakin

Esimerkki 15.

V: // mä muistan silloin kun meidän Onni oli pieni siihen ei kukaan niinku silloin mä olisin vähän kaivannu semmosta et mä sitten ite sitä rupesinkin ottaan selvää kun se oli ihan hirveetä kun mä hain sitä se oli ihan kauheeta //se oli semmonen et mua jo autossa jännitti se hakeminen että kuinkahan se taas mulle kiukuttelee kun mä meen sitä hakeen // silloin mulla oli vähän semmonen että ei hitsi et puuttukaa (h) tekni nyt tähän jotenkin niinku // Kun mä aattelin että ei tästä tuu yhtään mitään // Että on yks tämmönen isompi asia kyllä ollu mikä mua jotenkin oli vähän semmonen että eiks niitä nyt yhtään kiinnostaa tätä asia et kun se oli mulle niinku jotenkin niin iso asia

T: Niin et sä jäit sen kanssa aika yksin

V: Niin niin // Silloin olis ollu kyllä ihan kiva // Ois saanu vaikka vähän ammattilaisen vinkkiä että varmaan monikin saatto ajatella että miks toi tekee noin ja noin et miks // Mut ei ne sanonu sitä niinku ääneen // Et kun vois olla niinku että niillä ois ollu joku hyväkin selitys siihen kun varmaan ne on nähny aikasemminkin samanlaisia tapauksia

T: Joo joo .

Esimerkki 16.

Esimerkissä 15 vanhempi on saanut toivomaansa apua ja neuvoja käytännön kasvatustilanteeseen, mutta esimerkissä 16 tämä apu on jäänyt saamatta, vaikka sitä olisi toivottu. Tällaisista puheosuuksista tulkituin vanhemman arvostavan päivähoiton työntekijöiden omaamaa ammattitaitoa, tietoa ja kokemusta kasvatuksesta ja näiden oikein ajoitettujen neuvonantojen lisäävän laadun kokemusta päivähoidosta. Aineistosta ei myöskään löytynyt puhetta, jossa vanhempi olisi esimerkiksi loukkaantunut tai ei olisi muuten arvos-

tanut saamiaan neuvoja, vaikka ei olisi neuvoa pyytänyt. Tällaista väärin ajoitettua neuvonantoa ei täten ainakaan tässä aineistossa esiintynyt.

Edellisen variantin tavoin myös puhe vanhemman ja työntekijän kanssakäymisestä toi esiin päivähoidon resurssit. Lapsen toiminta ja kehittyminen sekä ammattilaiselta saata-va arvio omasta lapsesta tämän havainnoinnin pohjalta rakensivat merkitystä, jonka resurssit saivat erityisesti *lapsen toiminnan tiedottamisessa vanhemmalle*, joka muodosti toisen työntekijä-vanhempi – puheen osaryhmän. Vanhemmat kokivat tärkeäksi sen, että heitä tiedotettiin riittävästi lapsen kuulumisista päiväkodissa. Samoin vanhemmille oli merkityksellistä, että lapsen toimintaa havainnoidaan ja arvioidaan päivähoitossa ja että näistä toimista kerrotaan myös heille:

T: // mikä teille niinku koko siinä että tämmönen lomake täytetään ja keskustelu käytiin // niin oli merkityksellistä just hänen vanhempana ja hänen vanhempina //

V: No se oikeestaan että koska siellä tosiaan vaan käy niinku kääntymässä kaks kertaa päivässä eikä siellä oikein sillai täysin tiedä mitä siellä päivän aikana tapahtuu ja mitenkä joku periaatteessa ulkopuolinen niinku näkee että // miten se Topi siellä päivän aikana touhuua

T: Hmm . niin et se kuitenkin on sit semmonen tarkotatko tilanne jossa sitä jotenkin sitä sitten saa kuulla että mitä se on se vähän muutenkin kun et onks syöty ja nukuttu

V: Niin

Esimerkki 17.

V:// musta tuntuu että niinku sen sijaan että mulle kerrottas kun mä meen hakemaan lasta että kuinka se päivä on menny niin mulle kerrotaan yleensä vaan ne negatiiviset asiat mitä on ollu että et sanotaan että no että Ilmo ei @Ilmo sai nyt tänään sellasen raivokohtauksen tuossa ja Ilmo ei halunnu tulla pihalle tai Ilmo sitä tai Ilmo@ niinku tavallaan niin että että se ainut palaute on aina vähän se sellanen niinku negatiivinen palaute // ja sit semmonen että et sanotaan että to-si hyvä päivä tai että tänään on ollu tosi kivaa tai tänään me tehtiin sitä tai tätä // Tai sit sellanen niinku ihan spontaani että mitä hauskaa ne lapset on tänään niinku et mun lapseni mitä hauskaa se on tänään sanonu tai tehny tai mitä hassua tapahtu tai muuta tämmönen niinku mikä tietysti vanhemmalle ois hirvittävän mukava kuulla niin // sellasta palautetta että ne liittyy hyvin tasan niinku siihen siihen päivän suorittamiseen että kuinka se päivä kuinka suoriuduttiin tästä päivästä niin siihen

T: Just joo

V: Et sitten että taas niinku .. niinku tuolla Alpon puolella niin siellä tietysti siellä on kerrottu myöskin siitä mitä lapset sanoo tai mitä ne tekee tai miten ne näkee asioita niinku esim just tää että kun he olivat keskustelleet tästä että mitä on ystävä niin sen jälkeen se keskustelu niinku purettiin sinne taululle aikuistenkin nähtäväksi // sillai taval- laan että että vanhemmatkin pääsee osalliseks jotenkin siitä et mitä mitä siellä lapsille on tapahtunu

T: Joo

V: Ja tota mun mielestä se on valtavan mielenkiintosta // Ja todellakin sillai että . ne on pieniä juttuja mutta ne vaikuttaa hirveesti siihen että miltä miltä susta tuntuu // Että kyllähän noitten pientenkin puolella on on tota aina on niinku kerrottu että mitä mitä päivän aikana on tapahtunu mutta tota mutta mutta sitten se ei oo jotenkin samalla lailla sellasta niinku aktiivista // tavallaan se niinku . se siitäkin ehkä jää pikasen sellanen fiilis että okei nyt on pakko niinku jotakin tavallaan niinku raportoida tai semmonen että et semmonen niinku spontaanius tai semmonen . semmonen et ihan oikeesti me vanhemmat haluttais siitä päivästä osalliseksi niin niin et se menis sen pelkän raportoimisen yli

T: Hmm

Esimerkki 18.

Esimerkeissä 17 ja 18 tulee esille vanhempien puheessa toistuvasti esiintyvä toive, että lapsen hoitopäivistä olisi aikaa keskustella syvällisemmin kuin vain päivän kuulumiset pintapuoleisesti. Nämä puheosuudet antoivat ymmärtää, että vanhemmat toivoisivat pääsevänsä paremmin ”sisälle” lapsensa hoitopäivien kulkuun ja tapahtumiin.

Myös arkipäiväisten, hauskojen tilanteiden kertominen päiväkodissa sattuneista asioista oli vanhemmille merkityksellistä. Tarinoiden kertomisen ja niiden kuulemisen merkityksen kautta tällainen työntekijöiden harjoittama lapsen toiminnan havainnointi esiintyi merkittävänä laadun kriteerinä vanhemmille, mikäkin on vahvasti yhteydessä edellä mainittuun lapsen yksilölliseen huomioimiseen. Tämä tulee ilmi seuraavassa puheotteessa (esimerkki 19), jossa vanhempi kertoo samalla myös epäsuorasti lapsen toiminnan kuvaamisen ja kertomisen merkityksestä vanhemmalle:

VI: ja sitten toisaalta jos niinku jotain hauskaa Janna on tehny niin nekin välittyy sitten yleensä sitten sieltä niinku tää hiekan syömis operaatio // aina kun siellä päiväkodillakin kun jonkun £silmä vältti niin ne oli istunu£

T: £Joo (h)£

VI:£ kun kanat orrella siellä penkan vieressä ja£

V2: £No sehän on melkein jäätelöä (h)£

VI: Popsinu sieltä // ja sit määhä menin (h) hakemaan sitä sieltä ja pe-sukarhu silmät vaan loistaa sieltä kuran alta no niin sano että joo ne oli £yrittäny kieltää että Janna oli ollu siellä syö- popsimassa jotain jää kalikkaa ja ne oli ensin sanonu että se on päiväkodin jäätä £ että ei sitä saa syödä kun se oli että minun että ei kyllä se on päiväkodin se jäätä että sää et saa syödä sitä se oli pistäny pois ja siirtyny syömään hiekkaa ja mutaa ja sitten ja (h) oli sanonu että ei saa syödä hiekkaa eikä mutaa sit se oli kattonu Janna vaan . kiviä saa

V2: Ja menny syömään kiviä

VI: (h) £Että£ // £Tämmöstä£ väistelyä ja väittäilyä

T: Joo

Esimerkki 19.

Lapsen vertaissuhteita kuvaava puhe

Lapsen vertaissuhteita kuvaavissa, kolmannen ihmissuhdepuheen variantin muodostaneissa, puheosuuksissa vanhemmat osoittivat, miten lapsen suhteet vertaistovereihinsa vaikuttavat vanhempien päivähoidosta kokemaan laatuun. Lapsen vertaissuhteisiin liittyvistä kriteereistä vanhemmille oli tärkeää, että lapsella on kavereita päivähoidossa eikä ketään kiusata. Myös lapsen sopeutuminen ryhmään oli vanhemmille tärkeää. Osa vanhemmista nimesi myös toiveen lapsen sosiaalisten taitojen kehittymisestä sekä lapsen pärjäämisestä ryhmässä, kuten seuraavissa esimerkeissä:

V: Mutta tota . ei mua silleen kamalan paljoo pelottanu sitä niinku viedä sinne

T: Joo

V: Ainahan se on oman lapsen kanssa että mitenköhän toi

T: Niin

V: nyt pärjää ja saako se nyt kavereita siellä että

T: Niin niinhän se on joo joo

Esimerkki 20.

T: Joo tota no miten kaiken kaikkiaan tää tää talvi sitten niin niin niin jos ajattelee sitten päivähoitoa hoitomuotona ja mietit kumpaakin tyttöä // niin mitä muuta tähän tai minkälainen tää on ollu

V: Kyllä se sitten tässä kun on päästy tänne // asti niin tuntuu ihan siis ihan oikeelta ratkasulta // kun näkee sen miten se on päässy siihen ryhmään se on löytäny ne kaverit ja miten niinku sit taas tuo musta se tuo musta sille lapselle itelle sitä semmosta itseluottamusta just se että se siinä isossa porukassakin pärjää ja sillä on ne omat omat juttunsa siellä // sit oikeesti jos lapselta kysyy niin kyllähän ne (h) £varmaan£ ne kaverit on tärkein on // kyllä niinku sen just sen sosiaalisen puolen ja sen että oppii olemaan toisten kanssa niin kyllä sen kannalta mun mielestä se on ollu ihan niinku siis ihan onnistunu

T: Joo

Esimerkki 21.

Työntekijän suhdetta työyhteisöönsä ja omaan työhönsä kuvaava puhe

Vanhemmat antoivat merkitystä myös työntekijän viihtymiselle omassa työssään ja tämä puhe muodostikin neljännen ihmissuhdepuheen variantin. Vanhemmat arvioivat työntekijän työssään viihtymisen vaikuttavan siihen, miten työtä käytännössä tehdään: vanhemmat olettivat päivähoidon laadun olevan parempaa, mikäli työntekijä jaksaa ja viihtyy työssään hyvin.

V: Siellä aina sellanen olo että ne oikeesti tykkää siitä työstään että . että sinne on sillai hyvällä mielellä jotenkin £jättää lapsensa£

Esimerkki 22.

Esimerkissä 22 vanhempi osoittaa työntekijän viihtymisen työssään lisäävän hoitokemuksesta saatua laadukkuuden tunnetta, kun lapsen voi hyvillä mielin jättää hoitoon.

Vanhemmat myös liittivät päivähoiton resurssit myös hoitajien työssä jaksamiseen, mikä vaikutti vanhempien mukaan myös lapsen saaman päivähoiton laatuun:

V: Mulla ei oikeestaan mitään muuta mutta kun silloin tosiaan kun Kristiina oli hetken aikaa ollu tuos siinä ryhmässä niin mua niinku hirvitti niitten sen ryhmäläisten tätien puolesta että se oli aivan hirveen niinku kaikki oli tosi tosi pieniä ja niitä ei kuitenkaan ollu kun se kolme tätiä ja mua niinku sääilitti niitä ne oli monta kertaa näki kuin sinne meni että ne oli niin naatteja

T: Joo

Esimerkki 23.

V: Ja mun mielestä nimenomaan tossa Alpon ryhmässä niin niillä on sellasta niinku sellasta pilkettä siinä siinä hommassa

T: Joo

V: että ne on hirvittävän . erittäin hyvin onnistuneet ja se ryhmä toimii niinku aikuisten työyhteisönäkin se tuntuu toimivan

T: Joo

Esimerkki 24.

Esimerkeissä 23 ja 24 tulee molemmissa esiin, miten vanhemmille on merkityksellistä, että työntekijät viihtyvät ja jaksavat työssään. Vanhemmat arvioivat työntekijöiden jaksamisen vaikuttavan heidän tapaansa tehdä työtään ja sitä kautta heidän lapsensa hoitopäivään ja lapsen saaman hoidon laatuun. Esimerkissä 24 vanhempi tuo esille arvostavansa myös työyhteisön toimivuutta sekä henkilöstön keskinäistä kunnioitusta.

6.2 Henkilöstöpuhe

Toisen aineistosta muodostamani puhettavan nimesin henkilöstöpuheeksi. Henkilöstöpuhetta vanhemmat käyttivät kuvatessaan, miten päivähoiton laatu ilmenee päivähoitossa työskentelevien henkilöiden ominaisuuksien ja toiminnan kautta. Henkilöstöpuheessa ilmeni myös neljänlaisia variantteja. Variantit koskivat *henkilökunnan merkityksen painottamista* päivähoiton laadun kannalta, *yksittäisen työntekijän toiminnan merkitystä* laadun kokemisessa, *sijaispulaa* sekä lapsiryhmän järjestyksen ylläpitämiseen liittyvää *järjestysnäkökulmaa*.

Henkilökunnan merkityksen painottaminen

Henkilökunnan merkitystä painottavassa puheessa päivähoidon laadun keskeiseksi tekijäksi piirtyy päiväkodin henkilökunta yleisellä tasolla. Tällainen puhe muodosti ensimmäisen henkilöstöpuheen variantin. Näissä puheotteissa ei välttämättä eroteltu, mitkä ovat tärkeimmät tekijät henkilökunnassa, vaan vanhempi saattoi vain todeta henkilökunnan merkityksen. Tällainen tilanne on esimerkiksi seuraavassa puheotteessa:

T: Joo joo mut et juuri niinku tossa kun sanoit että et viime talvena oli jotenkin se et mentiin jollain ääri rajoilla niin se liitty tähän lasten määrään ja henkilökunnan suhteeseen että se on

V: Kyllä nimenomaan henkilökunta oli ne oli todella niinku aktiivisia // ja mä ymmärrän niitä et todella ne pysty hoitamaan sen kakskytä tenavaa hyvin

T: Joo

Esimerkki 25.

Toisissa tilanteissa vanhempi saattoi asettaa henkilökunnan merkityksen etusijalle johonkin toiseen päivähoidon tekijään verrattuna:

V: ettei voi niinku on niinku olosuhteita eikä ympäristöä missään moittia mutta tota . kyllä se henkilökunta sen päiväkodin tekee

Esimerkki 26.

Esimerkissä 26 vanhempi osoittaa henkilökunnan olevan merkityksellisempi tekijä päivähoiton laadun kannalta kuin päivähoiton fyysisen ympäristön.

Yksittäiset työntekijät laadun toteuttajina

Toisinaan vanhemmat myös liittivät puheessaan laadun kriteerejä yksittäisten henkilöiden persoonaan, toimintaan ja ominaisuuksiin päivähoitossa, minkä pohjalta muodostin toisen henkilöstöpuheen variantin. Yksittäisen työntekijän merkityksestä puhuttaessa vanhempi saattoi myös todeta toisten hoitajien tarjoavan heidän mielestään laadukkaampaa päivähoitoa kuin toisten. Myös erot työntekijöiden ammattitaidossa tai koulutustaustassa saattoivat tulla puheessa esille. Seuraavassa esimerkissä vanhempi tuo esille juuri eroja työntekijöiden välillä. Tässä esimerkissä vanhempi viittaa lähinnä työntekijöiden erilaisiin persoonallisuuksiin tai toimintatapoihin:

V: Ja sitten se mitä me puolison kanssa puhuttiin kun toi palaute lomake kun siinä annetaan arvostelut henkilökunnasta että henkilökunta on tämmöstä tai tämmöstä jos siinä on hirveen suuri hajaannus että toiset on kympejä toiset on vitosia niin sit sinne annetaan joku joku sieltä keskeltä // Niin sehän ei oo totuudenmukainen ketään kohtaan elikkä tavallaan on yks työntekijä joka . vilpittömästi niinku yrittää ja

on semmonen // niinku minkäläinen tommosessa työssä toivois että kaikki olis niin hän ei saa koskaan sitä hänelle kuuluvaa kiitosta koska nää muut // niinkun sitten laskee sitä keskiarvo ja päinvastoin mutta sitten koskaanhan ei oo mitään tämmösiä henkilökohtasia arvosteluja koska sitten se menee siihen että // arvostellaanko tässä nyt // Kuka tykkää kenestä

T: Joo

Esimerkki 27.

Sijaispula

Sijaispula oli henkilöstöpuheessa usein esille tuleva haaste päivähoiton laadun kannalta ja muodosti aineistossa kolmannen henkilöstöpuheen variantin. Vanhemmat olivat erityisesti huolissaan sijaispulan vaikutuksista päivähoiton resursseihin vaikuttamalla muun muassa lapsiryhmän toimintaan sekä yksittäisen lapsen saamaan huomion määrään. Vanhemman puhe sijaispulasta liittyikin vahvasti myös moneen muuhun päivähoiton piirteeseen resurssien kautta ja vanhemmat myös tiedostivat tämän:

T: // oliko jotain semmosta mitä ei oo tässä tullu puhuttua joka on tärkeää ajatellen näitä teemoja . sun mielestä

V: hh Ei se et se vaan nyt on tämä yhteiskunnallinen tän hetken polttava ongelma niin on se sijaispula se väsyminen työhön väsyminen mikä on hoitajilla // ja kuitenkin se on aika vastuullista myös heidän työnsä

T: Hmm joo

Esimerkki 28.

V: Just että sitten tietenkä jos on jotain sijaisia välillä niin hehän on paljon arempia ottaan niinku

T: Hmm

V: asoita puheeksi ja

T: Joo

Esimerkki 29.

Esimerkissä 28 vanhempi osoittaa huolensa sijaispulan vaikutuksista hoitajien työssä jaksamiseen ja esimerkissä 29 vanhempi toteaa sijaisten arkuuden vanhempien tiedottamisessa. Lisäksi aikaisemmin mainitun esimerkin 6 tavoin vanhempi saattoi olla huolissaan suuresta sijaisten määrästä ja työntekijöiden vaihtuvuudesta, koska nämä vaikuttavat myös lapsen turvallisuudentunteeseen hoitopaikassaan, mikäli sijaiset ovat lapselle jatkuvasti vieraita.

Järjestysnäkökulma

Viimeinen henkilöstöpuheeseen liittyvä variantti koski päivähoiton aikuisten toimintaan liittyvää järjestyksen ylläpitoa sekä aikuisen valta-asemaa. Tähän varianttiin liitin

myös muutamat puheotteet, joissa vanhempi toivoo päivähoiton aikuisten toimivan roolimalleina lapsille. Seuraavassa esimerkissä tulee kuitenkin ilmi, miten muutamalle vanhemmalle oli tärkeää, että aikuinen on päiväkodissakin aikuinen ja päättää viimekädessä lapsiryhmän asioista ja järjestyksestä:

V: // et toisaalta ne pitää ne rajat ja niistä niinku päästiin aina aina yhteisymmärrykseen siinä keskustelussa et ja tuli sit semmonen tunne kuitenkin ittellä et et jos mää oisin esittäny mottipäistä vapaata kasvatusta niin ne ois voinu tyrmätä mut elikkä niilläkin on tietyt periaatteet

T: Joo joo

Esimerkki 30.

6.3 Päivähoito kasvuympäristönä

Päivähoito kasvuympäristönä muodostui kahdesta variantista, jotka käsittelivät *päivähoidon fyysisiä puitteita* sekä *päivähoidon henkistä ilmapiiriä*.

Päivähoidon fyysinen ympäristö

Ensimmäisen variantin päivähoito kasvuympäristönä – puheelle muodosti puhe päivähoiton fyysisestä ympäristöstä. Ympäristöstä puhuttaessa vanhemmat saattoivat tyypillisesti korostaa ulkoilumahdollisuuksia tai tilojen toimivuutta toiminnan kannalta, mutta myös läheinen sijainti suhteessa kotiin mainittiin. Seuraavissa esimerkeissä on erityisesti vanhempien viittauksia päiväkodin tilojen riittävyteen, toimivuuteen sekä ulkoilumahdollisuuksiin:

V: Toki meillä on ollu siinä mielessä onni että kaikki nää kolme päiväkotia missä Timo on ollu niin piha ja ympäristö on ollu aivan mah-tava

Esimerkki 31.

T: // mikä sai teijät vaihtaan sit päiväkotia tossa välillä et kun ensin ensin Topi oli Herttualassa ja sitten

VI: // no toinen syy oli ehkä sitten se että . et tuo Herttolan päiväkoti sitä ei oo rakennettu päiväkodiks // Alun perin että se on tota ollu ihan

V2: Se on ollu Hämeen Sähkönsä semmonen rakennus aikasemmin // Se on aika kolkko betoni betoni rakennus

VI: // eli siellä oli esim se että et lapsi ryhmiä oli vaikee jakaa pienempiin porukoihin koska siellä oli huoneet missä ne toimi niin oli käytävän varrella ja sitten varsinkin iltapäivisin että kun on väkee vähemmän töissä niin niin et oli aina paljon lapsia yhdessä huoneessa jo-

*ka sitten toi hirveen melutason ja // niin oikeestaan ne tilat ei siinä ol-
lu oikeestaan muuta semmosta
T: Hmm*

Esimerkki 32.

Esimerkissä 31 vanhempi kiittää päivähoiton fyysistä ympäristöä toimivista ulkoilu-
mahdollisuuksista. Sen sijaan esimerkissä 32 vanhempi korostaa toimivien tilojen suun-
nittelun merkitystä ja niiden vaikutusta lapsiryhmien toimintaan ja lasten päivään.

Päiväkodin henkinen ilmapiiri

Toisen variantin kasvuympäristö-puheelle muodosti puhe päiväkodin henkisestä ilma-
piiristä. Päiväkodin henkiseen ilmapiiriin viitattaessa vanhemmat puhuivat usein suo-
raan ilmapiiristä tai sellaisista asioista kuin kodinomaisuus, kiireettömyys, arjen suju-
minen sekä johdonmukaisuus toimintatavoissa.

*V: Ja tota . ja ja sitten . niillä on ollu sellanen . erittäin positiivinen
ilmapiiri mun mielestä . mun mielestä tota jo niinku pitemmän aikaa
tavallaan että että ei ei mennä niinku siihen sellaseen että aah niin
raskasta ja voi voi ja kaikki on tyhmää sellasta niinku sellasta sitä ki-
virekee että se niinku jätetään päiväkodin ovelle jos sellanen on siihen
mennessä ollu mukana*

T: Hmm

*V: mutta että sinne yritetään keskittyä siihen positiivisiin seikkoihin ja
olla ollaan iloisia ja ja ehkä niinkun sieltä näkyy se että ihmiset tekee
sitä työtä mielellään*

T: Hmm

Esimerkki 33.

Esimerkissä 33 vanhempi selkeästi mainitsee päiväkodissa vallitsevan ilmapiirin ja liit-
tää sen työntekijöiden viihtymiseen työssään. Puhe ilmapiiristä olikin usein yhteydessä
juuri työntekijöiden suhteeseen omaan työhönsä.

6.4 Tulosten yhteenveto

Seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon 1 olen edellä esitetyn analyysin perusteella ke-
rännyt tiivistetysti vanhempien puhetavat. Taulukkoon olen tiivistänyt myös erityisesti
tärkeimmät vanhempien esittämät laadukkaan päivähoiton piirteet, jotka kussakin puhe-
tavassa korostuivat.

TAULUKKO 1 Laadukkaan päivähoidon piirteet vanhempien puheessa ja niiden sijoittuminen vanhemman puhetapoihin

PUHETAPA	VARIANTTI	LAADUKKAAN PÄIVÄHOIDON PIIRTEET
Ihmissuhdepuhe	Työntekijä-lapsi	• Positiivisesti sävyttynyt vuorovaikutus • Lapsi osoittaa käyttäytymisellään viihtyvän päiväkodissa ja tulevana toimeen päivähoiton työntekijöiden kanssa • Lapsi jää mielellään hoitoon tuotaessa • Lapsen yksilöllinen huomiointi, hellyys • Lapsella tunne turvallisuudesta • Aikuinen-lapsi -suhdelu: riittävästi aikuisia ryhmässä • Pienemmät ryhmät • Resurssien riittävyys
	Työntekijä-vanhempi	• Työntekijän ammattitaito: neuvottelukyky, joustavuus, avoimuus ja luottamuksellisuus • Tehokas tiedonkulku • Lapsen toiminnan havainnointi päiväkodissa, aikaa keskustelulle • Vanhempien näkökulmien ja kasvatukseen liittyvien periaatteiden arvostaminen ja huomiointi, molemminpuolinen kunnioittaminen • Kasvatuksellisen avun ja neuvojen saaminen ammattilaiselta • Resurssien riittävyys
	Lapsen vertaissuhteet	• Lapsella on kavereita päivähoitossa • Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät • Lapsi pärjää ja sopeutuu ryhmäänsä • Päiväkodissa ei kiusata
	Työntekijän suhde omaan työhönsä ja työyhteisöönsä	• Työntekijä viihtyy työssään • Työssä jaksaminen • Resurssien riittävyys • Työyhteisön toimivuus ja keskinäinen kunnioitus
Henkilöstöpuhe	Henkilökunnan merkityksen painottaminen	• Henkilökunnan merkityksen painottaminen vertailussa muihin päivähoiton piirteisiin • Yhteistyön sujuvuus, ongelmien puuttuminen
	Yksittäisen työntekijän merkitys	• Yksittäisen hoitajan tarjoama hoito ja huomio • Yksittäisen työntekijän persoona tai ominaisuudet • Aikuinen vastaanottamassa lasta
	Sijaispula	• Lapsiryhmän toiminnan sujuvuus • Työntekijöiden jaksaminen • Resurssien riittävyys: yksittäisen lapsen saama huomio, lapsen turvallisuudentunne, vanhemmalle tiedottamisen heikentyminen

	Järjestys- näkökulma	• Aikuinen on toiminnasta päättävä henkilö ja pitää lapsiryhmän toiminnan järjestystä yllä • Aikuinen roolimallina lapselle
Päivähoito kasvuympäristönä	Päivähoidon fyysinen ympäristö	• Hyvät ulkoilumahdollisuudet • Tilojen toimivuus ja riittävyys • Päiväkodin läheinen sijainti suhteessa kotiin • Päiväkodin kodinomaisuus
	Päivähoidon henkinen ilmapiiri	• Kiireettömyys • Arjen sujuminen ja johdonmukaisuus toimintatavoissa • Positiivinen, lämmin ilmapiiri

7 POHDINTA

Tässä pro gradu -tutkimuksessa varhaiskasvatuksen laadunarviointi perustuu inklusiiviseen laadun arvioinnin paradigmaan, jossa yhdistyvät varhaiskasvatuksen tutkimus ja teoria, yhteiskunnan arvot sekä päivähoidon toimijoiden (työntekijät ja vanhemmat) näkökulma. Tässä tutkimuksessa painopiste on erityisesti vanhempien näkökulman tarkastelussa. Suomalaisen päivähoiton laadun kannalta on positiivista, että kaikki tutkimukseen haastatellut vanhemmat osasivat nimetä päivähoidosta piirteitä, joihin ovat tyytyväisiä. Kaikki vanhemmat puhuivat päivähoidosta ainakin jossain määrin tyytyväisenä, vaikka osa esitti enemmän kielteisiä kokemuksia ja kehitysehdotuksia kuin toiset. Tuloksista tulkittava pääasiallinen tyytyväisyys päivähoiton laatua kohtaan yleisellä tasolla on todettu aikaisemmin myös muun muassa Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) sekä Hujalan ja Fonsénin (2009) tutkimuksissa.

Vanhempien tyytyväisyys päivähoitoa kohtaan ilmeni osittain myös ongelmien puuttumisena, eikä tyytyväinen vanhempi juuri keksinyt myöskään kehitettävää päivähoitosa. Päivähoiton kehittämistarpeesta kuitenkin kertoo se, että ainoastaan yhdessä haastattelussa ei esiintynyt lainkaan vanhemmalle tyytymättömyyttä aiheuttavia päivähoiton piirteitä. Erityisen paljon tyytymättömyyttä esiintyi vanhemman puheessa silloin, kun vanhemman ja työntekijän välisessä vuorovaikutuksessa esiintyi haasteita tai päivähoiton kasvatuseriaatteet tai toimintatavat olivat ristiriidassa vanhemman omien näkemysten kanssa.

7.1 Päivähoidon laatu vanhempien puheessa

Vanhempien päivähoitoa arvioivasta puheesta löytyi aineiston perusteella kolme erilais- ta puhetapaa, jotka nimesin ihmissuhdepuheeksi, henkilöstöpuheeksi sekä puheeksi päi- vähoidosta kasvuympäristönä. Kaikkien puhetapojen sisällä esiintyi variantteja, ja ih- missuhdepuheen sisällä myös varianttien osaryhmiä (ks. tulokset kokonaisuudessaan liitteessä 3).

Kaiken kaikkiaan vanhemmat arvioivat päivähoitoa monipuolisesti erilaisista näkökulmista ja erilaisten puhetapojen avulla. Hujalan ym. (1999) kehittämän laadunar- viointimallin mukaisesti tarkasteltuna vanhemmat toivatkin esille kaikkiin jaottelun mukaisiin laatutekijöihin kuuluvia piirteitä. Näin monipuolinen laadun arviointi osoittaa vanhempien kyvyn arvioida päivähoitoa monipuolisesti, vaikka eivät olekaan päivähoitossa hoitopäivän aikana itse paikalla tarkkailemassa toimintaa. Vanhemmat tuottavat jatkuvasti myös Alasuutarin (2010, 65) osoittamalla tavalla päätelmiä päiväkodin toiminnasta tekemällä havaintoja ja arvioita päiväkodissa kohtaamistaan asioista sekä oman lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluista.

Ihmissuhdepuhe. Ihmissuhdepuhetta oli muodostamistani puhetavoista ensimmäinen ja sitä esiintyi aineistossa runsaasti jokaisen vanhemman haastattelussa. Tästä on osoituk- sena myös se, että ihmissuhdepuhe on ainoa puhetapa, jonka kaksi varianttia sai aineis- ton analyysissä sisällökseen myös osaryhmiä. Näiden osaryhmien muodostaminen mah- dollisti aineiston tehokkaamman ryhmittelyn ja tulkinnan. Ihmissuhdepuheen varian- teiksi muodostuivat *puhe työntekijän ja lapsen suhteesta, puhe työntekijän ja vanhem- man suhteesta, lapsen vertaissuhteista* sekä *työntekijän suhteesta omaan työhönsä ja työyhteisöönsä*. Ihmissuhdepuheella vanhempi kertoi, miten päivähoitoa laatu välittyy päivähoitossa esiintyvien ihmissuhteiden kautta.

Työntekijä-lapsi -suhteen kuvaus. Työntekijä-lapsi -suhteen kuvaus muodosti ensim- mäisen ihmissuhdepuheen variantin. Työntekijä-lapsi -suhde tuli jokaisen vanhemman puheessa usein esille hyvin merkityksellisenä päivähoitoa laadun tekijänä, minkä joh- dosta variantille muodostui myös kolme osaryhmää. Osaryhmiä muodostivat puhe vuo- rovaikutuksen laadusta, lapsen reagoinnista sekä lapsen yksilöllinen huomiointi. Vuoro- vaikutuksen laadusta vanhemmat puhuivat usein esimerkkitarinoiden kautta, jolloin

tarinoissa usein havainnollistettiin vuorovaikutuksen ongelmia ja niistä aiheutuneita väärinkäsityksiä. Vanhemmat toivoivat selkeyttä ja johdonmukaisuutta esimerkiksi lapsille annettavissa ohjeissa ja toimintatavoissa. Myös työntekijän äänensävy sai vanhemmalta kritiikkiä, mikäli vanhempi oli sattunut kuulemaan mielestään kohtuuttoman negatiivisesti sävytynyttä lapsen komentamista.

Lapsen käyttäytymisen ja tarinoiden perusteella vanhemmat arvioivat päivähoito paljon myös käyttämällä näitä päivähoiton peilinä. Vanhemmat huomasivat lapsestaan helpos-
ti, onko tällä päivähoitossa hyvä olla vai ei. Erityisen paljon huolta vanhemmille aiheuttivat päivähoiton suuret ryhmät sekä aikuisten lukumäärän riittämättömyys. Aikaisemmin samaan johtopäätökseen ovat päätyneet esimerkiksi Kronqvist ja Jokimies (2008), joiden tutkimuksessa työntekijöiden riittämätön lukumäärä oli yhteydessä vanhempien huoleen suurista lapsiryhmistä. Käsillä olevan tutkimuksen aineisto osoitti, että lapsista oli vanhempien mukaan toisinaan havaittavissa turvattomuuden tunteita, erityisesti mikäli lasta ei ehditty huomioida riittävästi yksilöllisesti. Yksilöllinen huomiointi oli tärkeää myös tilanteissa, kun lapsi tuodaan päivähoitoon. Työntekijä-lapsi -puheen eri osaryhmät ovat aineiston perusteella läheisesti toisiinsa kytköksissä.

Hujalan ym. (1999) malliin kytkettynä työntekijä-lapsipuheessa tuli vahvasti esiin puite-
tekijöistä juuri ryhmä koko sekä aikuisten riittävä määrä lapsiryhmässä. Prosessitekijöistä vanhemmat puolestaan korostivat erityisesti työntekijöiden välittävää ja lämmintä suhtautumista lapseen, minkä voidaan tulkita viittaavan vuorovaikutuksen laatuun. Samoin prosessitekijöihin kuuluu vanhempien esittämä toive siitä, että kukin lapsi tunnet-
taisiin ja huomioitaisiin yksilönä. Oikeastaan ainut aineistossa esiintynyt vaikuttavuus-
tekijä ilmeni juuri vanhemman puheessa lapsen reagoinnista. Lapsen käyttäytymisellään osoittamat myönteiset kokemukset ovat ainoa päivähoiton piirre, joka tämän tutkimuk-
sen tuloksista on yhdistettävissä vaikuttavuustekijöihin.

Työntekijä-vanhempi -suhteen kuvaus. Työntekijä-vanhempi – suhteen kuvaus muodosti toisen ihmissuhdepuheen variantin. Variantti muodostui puheosuuksista, joissa vanhempi kertoo omasta tai toisten vanhempien kanssakäymisestä päivähoiton työntekijöiden kanssa. Työntekijä-vanhempi -suhde esiintyi aineistossa myös niin tois-
tuvasti, että kyseinen variantti muodostui lopulta kahdesta osaryhmästä: kanssakäymi-
sestä vanhemman kanssa sekä lapsen toiminnan tiedottamisesta vanhemmalle.

Erityisen paljon työntekijä-vanhempi -suhdetta kuvaavissa puheotteissa mainittiin työntekijöiden ja vanhempien vuorovaikutukseen ja kanssakäymiseen liittyviä tekijöitä. Silloin kun tämä oli onnistunutta, vanhempi osoitti erittäin suurta tyytyväisyyttä, kun taas vuorovaikutuksen ollessa huonoa tai riittämätöntä, vanhempi osoitti selkeää tyytymättömyyttä. Vuorovaikutuksen määrä ja laatu vaikuttaa vanhempien kokemana myös moneen muuhun päivähoiton piirteeseen sekä päivähoitoon liittyvään huoleen, minkä vuoksi sen voi olettaa olevan kovassa arvostuksessa vanhempien keskuudessa ja saavan näin suurta huomiota myös vanhempien puheessa.

Paitsi että vanhemmat arvioivat päivähoiton laatua monipuolisesti, he myös asemoivat itseään eri tavoin suhteessa päivähoitoon. Vanhempi saattoi puheellaan asemoida itsensä palvelunostajaksi tai toisaalta hän mielsi tekevänsä yhteistyötä päiväkodin kanssa lastensa kasvatuksessa. Nämä erilaiset asemoinnit vaikuttivat myös vanhemman tapaan puhua itsestään suhteessaan päivähoiton työntekijöihin. Alasuutarin (2010, 43–45) hahmottelemat vertikaalinen ja horisontaalinen kuvaustapa vanhempien ja työntekijöiden suhteesta oli täten havaittavissa myös tässä tutkimuksessa.

Horisontaalinen kuvaustapa vanhempien ja työntekijöiden suhteesta ilmeni tässä tutkimuksessa, kun vanhemmat korostivat perheen ja päivähoiton yhteisten kasvatukseen liittyvien periaatteiden ja tavoitteiden merkitystä, vanhemman arvostamista lapsensa asiantuntijana, toimivaa tiedonkulkua ja yhteistyötä sekä molemminpuolista luottamusta ja arvostusta. Vertikaalinen kuvaustapa ja asiantuntijuuden korostaminen näkyi vanhempien puheessa etenkin silloin, kun vanhemmat korostivat kasvatukseen liittyvien neuvojen ja avun saamista tai ammattilaisen tekemien havaintojen kuulemista omasta lapsestaan, joka liittyi tässä tutkimuksessa työntekijä-vanhempi -puheen osaryhmään kanssakäyminen vanhemman kanssa.

Tässä aineistossa Alasuutarin (2010, 43–45) mukaista vertikaalista suhteen asettelua esiintyi ehkä hieman enemmän kuin horisontaalista, mikä johtui etenkin siitä, että hyvin monet vanhemmat painottivat erityisesti ammattilaisen mielipiteen kuulemista oman lapsensa pärjäämisestä ja kehityksestä. Tällainen vanhemman tiedottaminen lapsen kuulumisista oli vanhemmille ensisijaisen tärkeää ja kaikki haastatellut vanhemmat toivat tämän esille, minkä vuoksi nämä puheotteet muodostivat toisen osaryhmän työntekijä-vanhempi -suhteen kuvauksiin.

Hujalan ym. (1999) mukaan tällainen vanhemmalle välitettävä riittävän syvälinen tieto lapsen hoitopäivästä sijoittuu välillisiin tekijöihin. Tällaisen puheen ollessa runsasta nousee jaottelun mukaan välillisten tekijöiden merkitys vanhempien laatukokemuksissa merkittäväksi. Syvälinen palautteen ja keskustelun vanhemmat määrittivät itse usein olevan ”jotain enemmän kuin raportointia”. Tulkitaisin tämän tarkoittavan sitä, että vanhempi tahtoo tietää lapsen päivästä enemmän kuin vain sen, miten lapsi on syönyt ja nukkunut. Se, miten ja millaisia asioita työntekijät kertovat vanhemmille lapsen päivästä ja tavasta olla päiväkodissa, oli vanhemmille tärkeää. Tulokset vahvistavatkin näyttöä siitä, miten vanhemmat toistuvasti korostavat keskustelun merkitystä vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden välillä. Aikaisemmin keskustelun ja henkilökohtaisen kohtaamisen merkitys on korostunut muun muassa Tauriaisen (2000) sekä Sandbergin ja Vuorisen (2008) tutkimuksissa.

Vanhemmat ovat myös useissa aikaisemmissa tutkimuksissa toivoneet parempaa tiedonkulkua päiväkodin ja vanhempien välille (Hujala & Fonsén 2009, 11, 16; Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014; Sandberg & Vuorinen 2008). Tässäkin tutkimuksessa etenkin tieto lapsen päivän kuulumisista osoittautui vanhemmille yhdeksi merkityksellisimmäksi päivähoiton piirteeksi. Vanhemmat esittivät, että muun muassa tietotekniikkaa voisi hyödyntää paremmin päiväkotien tiedonvälityksessä. Myös OECD (2012, 11, 43) on esittänyt, että tietotekniikkaa voitaisiin Suomessa hyödyntää paremmin. Tietotekniikkaan pohjautuvia viestintämenetelmiä kehittämällä kodin ja päiväkodin yhteistyö voisi kehittyä ja syventyä, vaikka ainoana viestintäkanavana tietotekniikka olisikin riittämätön.

Lapsen vertaissuhteet. Lapsen vertaissuhteiden merkityksen kuvaus muodosti kolmannen ihmissuhdepuheen variantin. Myös aikaisemmissa tutkimuksissa vanhemmat ovat korostaneet voimakkaasti sosiaalisten taitojen kehittymistä ja leikin ja vertaistovereiden merkitystä (Einarsdóttir 2010; Sheridan 2009; Tauriainen 2000). Esimerkiksi Sheridanin (2009) tutkimuksessa osa vanhemmista ja opettajista katsoi, että esikoulussa on tärkeintä antaa lapselle mahdollisuus kehittää sosiaalisia kompetenssejaan leikkimällä toisten lasten kanssa. Tässä tutkimuksessa leikin ja vertaisten merkitys ei kuitenkaan näin suuresti korostunut, vaan vanhemmat lähinnä toivoivat lapsella olevan hoidossa kavereita, mutta kavereiden merkitys ei muilla tavoin juuri korostunut. Vanhemmat saattavat olettaa, että sosiaalisia taitoja kehittyä päiväkodissa joka tapauksessa omalla

painollaan, jolloin näistä ei yleensä tarvitse kantaa suurempaa huolta. Vanhemmat mainitsivat monesti myös lapsen pärjäämisen päivähoidossa, mikä liittyi mielestäni paitsi lapsen saamaan yksilöllisen huomion määrään myös erityisesti kaverisuhteisiin: mikäli lapsella oli päivähoidossa kavereita, vanhempi koki lapsensa pärjäävän hoidossa ja sopeutuvan lapsiryhmään.

Työntekijän suhteet omaan työhönsä ja työyhteisöönsä. Työntekijän suhteet omaan työhönsä ja työyhteisöönsä muodostivat neljännen ja viimeisen ihmissuhdepuheen variantin. Tässä tutkimuksessa vanhemmat myös toivoivat työntekijöiden olevan innokkaita ja motivoituneita työstään. Vanhemmat toivoivat päiväkodin toimivan myös aikuisten työyhteisönä ja ilmentävän työntekijöiden keskinäistä kunnioitusta. Mielestäni yllättävän usein vanhempien huolet ja pelot liittyivät kuitenkin myös työntekijöiden jaksamiseen. Alalla vallitseva työvoimapula lienee niin ilmeinen, että vanhemmatkin aistivat sen. Ryhmäkokoja on suurennettu pitkään ilman, että työntekijöiden määrää on kuitenkaan välttämättä lisätty. Parhaillaan tekeillä olevan uuden varhaiskasvatuslain yksi suurimmista haasteista onkin mielestäni vastata tähän työvoiman tarpeeseen tilanteen edellyttämällä tavalla. Päivähoidossa riittävä työntekijöiden määrä on kuitenkin kaikkien etu: työntekijät jaksavat paremmin, jolloin he myös ehtivät antaa lapsille enemmän huomiota ja huomioida heitä yksilöinä ja sitä kautta myös palaute vanhemmille lasten hoitopäivien kulumisesta monipuolistuu ja aikaa jää myös kasvatuskumppanuussuhteen luomiselle.

Henkilöstöpuhe. Toisen aineistosta muodostamani puhettavan nimesin henkilöstöpuheeksi. Tämä puhe kuvasi päivähoidon laatua päivähoidon henkilöstön ominaisuuksien ja toiminnan kautta. Henkilöstöpuheessa ilmeni myös neljänlaisia variantteja, joka ovat *henkilökunnan merkityksen painottaminen, yksittäisen työntekijän toiminnan merkitys, sijaispula sekä järjestysnäkökulma.*

Henkilöstön merkityksen painottaminen ilmensi päiväkodin henkilökunnan merkitystä yleisellä tasolla. Henkilöstön merkitys laadun kannalta onkin aineiston perusteella ilmeinen, sillä se nousi usein tärkeimmäksi päivähoidon laadun tekijäksi juuri tilanteissa, joissa vanhempi vertaili päivähoidon eri piirteitä toisiinsa. Myös aikaisemmin monissa yhteyksissä on todettu, että lasten kanssa toimivat aikuiset ovat yksi eniten päivähoidon laatuun vaikuttavista tekijöistä (mm. (OECD 2012, 9; Einarsdóttir 2010). Tulos tukee myös OKM:n kyselyn (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014) sekä Kronqvistin ja Joki-

miehen (2008) aikaisemmin saamia tutkimustuloksia henkilökunnan ammattitaidon merkityksestä.

Yksittäiset työntekijät laadun toteuttajina. Vanhemmille yksi tärkeimmistä päivähoiton laatuun vaikuttavista tekijöistä on tulosten mukaan päivähoiton työntekijät, heidän luonteensa ja persoonallisuutensa sekä tapansa tehdä työtään. Näistä viimeistä käsiteltiin jo edellä ihmissuhdepuheen yhteydessä, mutta tämän lisäksi vanhemmat antoivat paljon merkitystä myös yksittäisten työntekijöiden muille ominaisuuksille. Vanhemmat vertailivat paljon työntekijöitä eri päiväkotien ja lapsiryhmien välillä, mutta myös saman ryhmän työntekijöitä vertailtiin. Vanhemmat arvostivat suuresti hoitajia, joiden kanssa vuorovaikutus on välitöntä ja aitoa ja näkemykset kasvatuseriaatteista ovat samankaltaisia.

Puhe päivähoiton *sijaispulasta* muodostaa henkilöstöpuheen kolmannen variantin. Mielestäni voidaan nähdä huolestuttavana, että yli puolet haastatelluista vanhemmista koki päivähoiton laadun haasteena sijaispulan ja ylipäättään alan työvoimapulan kautta. Kun työntekijöistä johtuvat vaikeudet näkyvät päivähoitossa niin selkeästi, että vanhemmatkin ne aistivat ja huolestuvat lastensa hyvinvoinnin lisäksi myös työntekijöiden jaksamisesta, on tilanne päässyt jo kenties liian pitkälle. Puhe sijaispulasta onkin vahvasti yhteydessä myös työntekijöiden suhteeseen omaan työhönsä erityisesti resurssien ja työssä jaksamisen kautta, mitä edellä on jo käsitelty. Tilanteen parantamiseksi päättäjien tulisivatkin vastata näihin huolenaiheisiin niiden edellyttämällä tavalla mahdollisimman nopeasti.

Järjestysnäkökulma on henkilöstöpuheen neljäs ja viimeinen variantti. Järjestysnäkökulma-variantti muodostui puheesta, jossa vanhempi tuo esille päivähoiton aikuisten toimintaan liittyvää järjestyksen ylläpitoa sekä aikuisen valta-asemaa. Tällainen puhe ei ollut kovin yleistä, mutta muutama vanhempi koki tärkeäksi, että aikuinen on vastuussa lapsiryhmän järjestyksestä ja säännöistä sekä niiden valvomisesta. Muutama vanhepi myös ilmaisi toivovansa päiväkodin aikuisten toimivan kasvatuksellisina roolimalleina lapsilleen. Järjestysnäkökulman harvinaisuuteen saattaa vaikuttaa se, että valtaosa vanhemmista pitää tällaista aikuisen roolia ja valta-asemaa itsestäänselvyytenä, eikä sen vuoksi osaa edes tuoda tätä piirrettä puheessaan sen suuremmin edes esille.

Päivähoito kasvuympäristönä. Puhe päivähoitosta kasvuympäristönä muodostui kahdesta variantista, jotka käsittelivät *päivähoidon fyysisiä puitteita* sekä *päivähoidon henkistä ilmapiiriä*. Kasvuympäristö puhe ei ollut erityisen runsasta ja siihen kuluvat puheotteet olivat yleensä melko lyhyitä. Kasvuympäristöä koskevan puheen toistuvuus kuitenkin eri vanhempien haastatteluissa olivat tyypillisiä vähintäänkin lyhyen maininnan verran, minkä vuoksi myöskään ympäristön merkitystä päivähoiton laadulle ei voida ohittaa.

Päivähoidon fyysinen ympäristö. Fyysinen ympäristö -variantissa oli kyse vanhemman puheesta, jossa vanhemmat korostivat usein ulkoilumahdollisuuksien merkitystä, päiväkodin sisätilojen toimivuutta päiväkodin arjessa tai päiväkodin läheistä sijaintia suhteessa lapsen kotiin. Tilojen riittävyys, toimivuus, hyvät ulkoilumahdollisuudet ja läheinen sijainti olivat ainoat fyysisen ympäristön piirteet, joilla aineiston perusteella on merkitystä päivähoiton laadulle vanhempien näkökulmasta. Nämä ympäristön piirteet ovat niitä harvoja seikkoja, joita vanhemmat mainitsivat aineistossa Hujalan ym. (1999) mukaisesti jaoteltuna päivähoiton puitetekijöistä. Samankaltaisia tutkimustuloksia tilojen riittävydestä, toimimattomuudesta, vanhanaikaisuudesta tai yleisesti remonttitarpeista on saatu myös aikaisemmin niin Suomessa kuin kansainvälisestikin (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014; Sheridan 2009).

Päivähoidon henkinen ilmapiiri. Toisen variantin kasvuympäristö-puheelle muodosti puhe päiväkodin henkisestä ilmapiiristä. Vanhempi saattoi mainita puheessaan ilmapiirin selkeästi suoraan omana tekijänään tai sitten ilmapiirin merkitys oli tulkittavissa sellaisen vanhemman mainitsemien piirteiden takaa kuin esimerkiksi kodinomaisuus, kiireettömyys ja johdonmukaisuus. Päivähoidon ilmapiiri muodostuu vanhempien puheen perusteella pitkälti työntekijöiden tavasta tehdä työtään ja kohdat perheet, minkä vuoksi puhe ilmapiiristä olikin läheisesti yhteydessä juuri työntekijöiden suhteeseen omaan työhönsä. vanhemmat mainitsivat usein avoimuuden tärkeänä päivähoiton piirteenä, minkä tulkitsin osaksi ilmapiirin merkitystä. Vastuu etenkin viestinnän avoimuudesta ja luotettavuudesta päivähoitossa on mielestäni erityisesti päivähoiton työntekijöillä, jolloin heillä on myös suuri vastuu päivähoiton ilmapiiristä, vaikka vanhemmatkin vaikuttavat ilmapiiriin osaltaan. Työntekijöillä on mielestäni kuitenkin tärkeä tehtävä varmistaa, että kaikki vanhemmat kokevat tulevansa kuulluiksi myös esimerkiksi arvostelujensa ja kehittämiseidensä kanssa. Luottamuksellisuus ja avoimuus tulee

päivähoidossa lähteä palvelusta ja palveluntarjoajista itsestään, jotta toimiva kasvatuskumppanuus on mahdollista ja lapsen etu toteutuu.

Edellä esitetyt tutkimuksen tulokset osoittavat, että Hujalan ym. (1999) mukaisen jaotellun mukaan vanhemmat arvostavat eniten välillisesti päivähoidon laatuun vaikuttavia tekijöitä, tai ainakin niitä he osaavat tuoda puheessaan eniten esille. Välillisiä tekijöitä esiintyikin jokaisessa haastattelussa ja vanhemmat mainitsivat niitä toistuvasti kaikissa puhetavoissa. Tärkeimpiä välillisesti vaikuttavia tekijöitä olivat vanhemmille työntekijöiden ja vanhempien kasvatusyhteistyö sekä tiedonkulku ja henkilöstön osaaminen. Myös päivähoidon kehitysideoita esittäessään lähes kaikki vanhemman puheosuudet ja arvioinnit viittasivat myös juuri näiden välillisten tekijöiden kehittämiseen. On kuitenkin huomattava, että välillisesti päivähoidon laatuun vaikuttaviin tekijöihin liittyvät päivähoidon piirteet riippuvat vahvasti hoitopaikasta, siellä vallitsevasta kasvatuskulttuurista sekä työntekijöistä, minkä vuoksi vanhemmat olivat näihin piirteisiin välillä tyytyväisiä ja välillä tyytymättömiä. Välillisten tekijöiden merkitys vanhemmille on kuitenkin tämän tutkimuksen perusteella kiistaton.

Myös Hujala ja Fonsén ovat vuonna 2009 julkaistussa tutkimuksessaan osoittaneet vanhempien olevan hyvin tyytyväisiä välillisiin tekijöihin, mutta vuonna 2011 heidän julkaisemassaan tutkimuksessa vanhemmat arvioivat päivähoidon välilliset tekijät huomattavasti huonommiksi kuin työntekijät (Hujala & Fonsén 2009; 2011). Välilliset tekijät lienevät myös luonteeltaan sen kaltaisia, että vanhempien on helppo ottaa niihin kantaa, mikä saattaa lisätä välillisten tekijöiden saamia mainintoja eri puhetavoissa.

Hujalan ym. (1999) mukaisen jaotellun mukaan prosessitekijöistä korostui vanhempien näkökulmasta erityisesti lapsen ja päivähoidon henkilöstön välisen vuorovaikutuksen merkitys. OECD:n (2012, 10, 43) mukaan lapsi-aikuinen suhdeluvut ovat Suomessa EU-maiden parhaimmista, mutta silti toistuvasti tämänkin tutkimuksen aineistossa aihe nousee keskustelun aiheeksi. Tulokset osoittavat aikaisempien tutkimusten tavoin (esim. Kronqvist & Jokimies 2008; Harrison 2008; Tauriainen 2000; Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014), että vanhempien mielestä päivähoidossa tulisi olla enemmän aikuisia ja pienemmät ryhmät. Samoin kuin Kronqvistin ja Jokimiehen (2008) tutkimuksessa, myös tässä tutkimuksessa aikuisten riittämätön lukumäärä oli yhteydessä vanhempien huolen suurista lapsiryhmistä, henkilöstön määrästä sekä henkilöstön jaksamisesta näissä ryhmissä. Vanhempien ohella myös lastentarhanopettajat ovat tyypillisesti tutkimuksissa

ilmoittaneet toivovansa tarkempia standardeja ryhmäkokoihin ja suhdelukuihin (Fenech & Sumsion 2007).

Aikaisemmissa tutkimuksissa (esim. OECD 2012, 11, 43) on esitetty työntekijöiden sukupuolijakauman korjaamista päivähoidossa. Tässä tutkimuksessa vanhemmat eivät nostaneet tätä asiaa lainkaan esille, vaikka naisvaltaisuus on alalla tyypillistä. Hoitajien naisvaltaisuus ei tämän tutkimuksen perusteella häiritse vanhempia siinä määrin, kuin se ilmeisesti häiritsee muita alan toimijoita. Saattaa kuitenkin olla, että erilaisilla kysymyksenasetteluilla myös tähän asiaan olisi saatu vanhemmilta mielipiteitä. Vanhemmat eivät myöskään korostaneet päiväkodin toiminnan organisointiin tai opintosuunnitelman sisältöön liittyviä seikkoja laadukkaana päivähoitona. Tällaiset piirteet ovat myös aikaisemmin olleet merkityksellisempiä päiväkodin henkilöstön kuin vanhempien mielestä (Einarsdóttir 2010).

7.2 Tutkimuksen merkitys ja jatkotutkimusehdotukset

Päivähoitoa koskevat lait ja asetukset sekä uudemmat päivähoitoa ja varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja päätökset, kuten Laki lasten päivähoidosta (1973) sekä Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (2002) kuvaavat omalta osaltaan suomalaisen kulttuuriin kuuluvia arvoja ja käsityksiä, joita meillä kaikilla on lapsista, vanhemmista ja kasvatuksesta. Monet näistä asiakirjoista, laeista ja lausunnoista ovat kuitenkin jo verrattain vanhoja ja kaipaavat päivitystä. Erityisesti tämä pätee päivähoitolakiin, jonka tilalle on jo pitkään työstetty uutta varhaiskasvatuslakia.

Julkisessa keskustelussa onkin jatkuvasti kuluneen vuoden aikana ollut monenlaisia kannanottoja aiheeseen liittyen, mutta monet näistä ovat olleet juuri asiantuntijoiden laatimia. Esimerkiksi Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liiton (SOOL) kannanotossa (21.3.2014) vaaditaan yli 40 vuotta vanhan lain ripeää uudistamista sekä lain suuntaamista tulevaisuuteen, koska ”varhaiskasvatus on investointi tulevaisuuteen”. Tämän pro gradu -tutkimuksen voidaan katsoa osallistuvan osaltaan samaiseen keskusteluun. Tut-

kimuksen yhtenä tärkeimmistä tarkoituksista on ollut tuoda esille vanhempien näkökulmaa, joka niin usein jää näissä keskusteluissa unholaan.

Tämä pro gradu -tutkimus toteutettiin inklusiivisen laatuajattelun ja laadullisen tutkimustradition mukaisesti tietyssä rajatussa kontekstissa. Tästä johtuen tuloksia tarkasteltaessa on huomioitava, että osa tuloksista liitettävissä vain tähän kontekstiin, aineistoon sekä vain kyseiseen käytettyyn kysymystenasetteluun. Täten ajatukset tulosten siirrettävyydestä on tehtävä varovaisesti. Tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittavat, että päiväkotilasten vanhemmat ovat yleisellä tasolla tyytyväisiä lapsensa saamaan hoitoon. Haastatteluissa vanhemmat totesivat usein olevansa tyytyväisiä päivähoitoon, mutta näissä kommentteissa he eivät kuitenkaan yleensä erotelleet sitä, mihin päivähoidon seikkaan tai seikkoihin he olivat tyytyväisiä. Kyseisten kommenttien voidaan mielestäni tulkita kuvaavan tyytyväisyyttä päivähoitoon yleisellä tasolla, tai niiden voidaan katsoa toimivan eräänlaisena vanhemman antamana kokonaisarvosanana päivähoidolle.

Samansuuntaisia huomioita tekivät myös Hujala ym. (2012, 43) vuosina 2010–2011 toteuttamassaan arviointihankkeessa. Hankkeessa vanhemmat antoivat kaikille osa-alueille arvosanaksi hyvä. Vanhemmat erosivatkin arvioinneissaan alan muista toimijoista, sillä alan ammattilaisilla puolestaan esiintyi enemmän vaihtelua osa-alueiden välillä. Tutkimuksessani vanhemmat kuitenkin ilmensivät tyytymättömyyttä aiheuttavia seikkoja puheessaan etenkin silloin, kun päivähoidon piirteitä ja osa-alueita tarkasteltiin eritellen toisistaan enemmän irrallisina. Täten voidaan todeta, että vanhemmilla on välineitä erotella laadun eri osa-alueita toisistaan, mutta he eivät välttämättä omaaloitteisesti ryhdy näitä kovin nopeasti itse tuomaan esille. Sen sijaan heille on luontaisempaa tuoda ensin esiin kokonaiskuva.

Tutkimuksen tulokset ovat kaiken kaikkiaan hyvin yhteneviä myös aikaisemmin tänä vuonna julkaistun OKM:n lehdistötiedotteen (Vaikuta varhaiskasvatukseen 2014.) kanssa. Molemmissa korostui, että vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä lastensa varhaiskasvatukseen. Molemmissa käy kuitenkin ilmi, miten vanhemmat kaipaisivat enemmän tietoa lastensa päivästä sekä syvempää yhteistyötä päivähoidon työntekijöiden kanssa. Yhtäläillä molemmissa tutkimuksissa esiintyy henkilökunnan ammattitaidon merkitys, päivähoiton käytäntöjen joustavuus, henkilöstön riittävyys ja lapsiryhmien koko sekä fyysisten tilojen terveellisyys ja turvallisuus. Tässä tutkimuksessa fyysisten tilojen terveellisyys ilmeni ainoastaan melun määrään viitaten, mutta monille julkisille rakennuk-

sille tyypilliset sisäilma- ja homeongelmat eivät aineistossa näkyneet. Tässä tutkimuksessa vanhemmat eivät myöskään osoittaneet huolta lasten mahdollisuuksista vaikuttaa toiminnan suunnitteluun toisin kuin OKM:n tutkimuksessa. Kuitenkin ainakin tähän tutkimukseen osallistuneet vanhemmat osasivat selkeästi kertoa, mitkä päivähoidon piirteet heille merkitsevät laatua lapsensa hoitojärjestelyissä.

Tulevaisuudessa voidaan mielestäni pohtia myös sitä, voiko kokemukset laadusta muuttua nyt, kun päivähoiton hallinnollista rakennetta ja lainsäädäntöä ollaan muuttamassa. Uusi varhaiskasvatuslaki on ollut valmistelussa jo pitkään ja laki tulee voimaan heti, kun se vain saa eduskunnan hyväksyvän päätöksen. Vuoden 2013 alusta lähtien päivähoiton hallinto muuttui siirtymällä kansallisella tasolla sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle (Laki lasten päivähoitosta 36/1973). Lisäksi paikallishallintojen tasolla päivähoito on siirtynyt tai siirtyy piakkoin monissa kaupungeissa sosiaalipalveluiden alaisuudesta opetustoimen alaisuuteen.

Päivähoiton siirto hallinnollisella tasolla saattaa aiheuttaa sellaisia organisatorisia muutoksia, jotka muuttavat päiväkotien totuttuja toimintatapoja ja saattavat siten vaikuttaa myös vanhempien kokemuksiin. OECD (2012, 32) on raportissaan todennut, että tällaiset rakenteelliset tekijät vaikuttavat esimerkiksi työntekijöiden työolosuhteisiin, minkä vuoksi ne saattavat helposti vaikuttaa työtyytyväisyyteen ja työntekijöiden kykyyn suorittaa työtehtäviään. Päivähoitossa esimerkiksi mahdollisuudet olla positiivisesti vuorovaikutuksessa lasten kanssa, antaa lapsille riittävästi huomiota, ja luoda stimuloiva ja kehittävä ympäristö saattavat kokea muutoksia, jotka toteutuessaan vaikuttavat todennäköisesti myös vanhempien arvioihin.

Samoin voidaan pohtia viimeisimmän taloustaantumien mahdollisia seurauksia lapsille ja päivähoitopalveluille. Tälläkin hetkellä keskustellaan jatkuvasti säästöjen tekemisestä kasvattamalla ryhmäkokoja ja samanaikaisesti alentamalla pätevyysvaatimuksia. Tällaiset yhteiskunnalliset päätökset eivät voi olla johtamatta seurauksiin myös päivähoiton laadussa. Erityisesti tällä hetkellä Suomessa on puhuttanut jatkuvasti päiväkotien ryhmäkoot, mikä näkyy myös tämän tutkimuksen tuloksissa: vanhempien arvioissa esiintyi selkeästi vanhempien huoli liian suurista päivähoitoryhmistä. Vanhempien puheessa suuret ryhmäkoot esiintyivät usein negatiivisesti lapsen yksilöllisen huomioinnin yhteydessä tai vanhemman pohtiessa lapsen pärjäämistä ryhmässä. Tämä tulos onkin räikeäs-

sä ristiriidassa tämän hetken yhteiskunnallisten säästöpainneiden kanssa, jotka vaativat alati kasvavia ryhmäkokoja yhdistettynä pienempään henkilöstön lukumäärään.

Aikaisemmin Hujala ym. (2012, 16) ovat todenneet lasten suuren määrän opettajaa kohden sekä lasten erityisen tuen tarpeiden heikentävän varhaiskasvatuksessa myös esiopetuksen laatua. Ilmiön voidaan katsoa olevan levineen koko kasvatusalalle, kun ryhmäkoot ovat jatkuvassa kasvussa niin päiväkodeissa kuin kouluissakin. Myös Harrison (2008) on todennut, että pienempien ryhmien on todettu olevan erityisen tärkeitä nuoremmille lapsille. Pienemmät lapset tarvitsevat enemmän tukea hoitajalta selviytyäkseen tunteistaan ja oppiakseen pro-sosiaalista käyttäytymistä ikätovereiden kanssa.

Tutkimuksissa on laajemminkin todettu ryhmäkoon vaikuttavan laatuun esimerkiksi aikuisen ja lapsen suhteiden kautta tai henkilökunnan ja vanhempien välisen viestinnän ja vuorovaikutuksen kautta (OECD 2012, 34). Samoin on havaittavissa yksimielisyyttä siitä, että hyvin koulutetut ammattilaiset ovat alalle tärkeitä. Päättäjät kuitenkin pelkäävät usein seurauksia, mikäli pätevyysvaatimuksia nostetaan: korkeammat pätevyysvaatimukset aiheuttavat usein palkankorotusvaatimuksia, mikä puolestaan vaikuttaa palvelun kustannuksiin ja hintaan. Tutkimuksissa on korostettu henkilökunnan koulutuksen merkitystä, mutta esimerkiksi eri maiden välillä on silti suuriakin eroja siinä, millaista koulutusta varhaiskasvattajan pätevyydeltä vaaditaan. (OECD 2012, 26.)

Erityisesti tällaisten taantumaaan liittyvien muutosten voisi kuvitella vaikuttavan nopeasti esimerkiksi lasten turvallisuuden tunteeseen päivähoitossa sekä vanhempien ja työntekijöiden välisen vuorovaikutuksen vähenemiseen ja pinnallistumiseen, eli sellaisiin päivähoitajan piirteisiin, joista tämänkin tutkimuksen tulosten mukaan vanhemmat ovat jo nyt huolissaan. Jo aikaisemmin on esitetty ajatuksia siitä, että erityisesti huomiota tulisi kiinnittää aikaan, jonka hoitajat viettävät aktiivisesti osallistuen lasten kanssa hoidon aikana ja miten palvelut tunnistavat nämä tavat ja tukevat laadun tarjoamista (Harrison 2008).

Nykyisen kehityssuunnan jatkuessa vastaisuudessa on yhä vaikeampaa löytää aikaa, jonka hoitaja viettää aktiivisesti lasten kanssa päivähoitajan aikana. Vastaisuudessa olisi tärkeää huolehtia, että ryhmäkokoja kasvamisen saadaan pysäytettyä, jotta yksittäisen hoitajan työaika ei kasva liian suureksi. Esimerkiksi OECD (2012, 37) onkin ehdottanut, että työolosuhteiden vaikutuksia lapsiin olisi tutkittava enemmän. Myös tässä tut-

kimuksessa tuli ilmi ajatusta tukevia tuloksia. Moni vanhemmista toi esiin pelkojaan paitsi oman lapsensa pärjäämisestä päiväkodissa, myös työntekijöiden jaksamisesta työn kuormittavuuden vuoksi.

Myös muut yhteiskunnalliset muutokset, kuten tietotekniikan jatkuva kehitys aiheuttaa kasvatuksen ja opetuksen merkityksen korostumista ja vaikuttaa varmasti vähintäänkin epäsuorasti myös päivähoidon laatuun ja sen arviointiin. Uudet opetus- ja arviointimenetelmät mahdollistuvat ja mahdollisesti aiheuttavat uudenlaisia painotuksia esimerkiksi vanhempien ja työntekijöiden välisessä viestinnässä. Yksi tähänkin tutkimukseen osallistuneista vanhemmista toivoi, että päiväkodin hoitajilla olisi riittävät tietotekniset valmiudet, jotta yhteydenpito työntekijöiden ja vanhempien välillä helpottuisi.

Tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittavat, että vuorovaikutuksen laadulla ja erityisesti avoimella ja luottamuksellisella vuorovaikutuksella sekä ihmissuhteilla on ilmeinen merkitys päiväkotilasten vanhemmille. Vanhemmille näyttäisi olevan ensiarvoisen tärkeää saada kasvokkain palautetta lapsensa päivästä ja toiminnasta päiväkodista. Tästä johtuen rohkenen epäillä, että ainakin vielä hyvin pitkään kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus tulee olemaan lasten vanhemmille kaikkein tärkein yhteydenpitokeino päiväkotiin. Täten työntekijöiden vuorovaikutusosaaminen sekä sosiaalinen herkkyys havaita perheiden erilaisia tarpeita nousee tärkeään rooliin, mikä on hyvä muistaa myös alan koulutuksessa, jossa esimerkiksi opiskelijoiden käytännön harjoittelua on vähennetty tänäkin vuonna. Päivähoidon fyysisten puitteiden merkitystä vanhemmat toivat esille huomattavasti vähemmän kuin vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyviä tekijöitä. Tämän vuoksi voidaan pohtia, ovatko juuri työntekijät ja vertaisten merkitys päivähoitossa se merkittävin tekijä, jotta vanhemmat ovat lapsensa saamaan päivähoitoon tyytyväisiä.

Koska tutkimuksen tulokset ovat liitettävissä vain tähän kyseiseen kontekstiin ja käytettyyn aineistoon, on tutkimuksen tulosten siirrettävyys aina harkinnanvaraista. Suomessa on kuitenkin päivähoitoverkosto, joka on hyvin samankaltainen ympäri maata. Päiväkodit toimivat samoilla periaatteilla eri kaupungeissa, minkä vuoksi tulosten siirrettävyys on kuitenkin melko pitkälti mahdollista. Lisäksi tulosten siirrettävyyttä tarkasteltaessa on muistettava, että tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Täten tutkimuksen kohdejoukoksi valikoitui todennäköisesti vanhempia, jotka olivat aiheesta kiinnostuneita. Näin tutkimuksessa saattoi jäädä tavoittamatta joukko vanhempia, joille päivähoi-

don arviointi ei ole niin tärkeää. Tällaisten vanhempien arviot ja puhettavat saattaisivat kuitenkin poiketa oleellisesti nyt saaduista tuloksista.

Päivähoidon laadun kehittämisen kannalta olisi kuitenkin jatkossa tärkeää jatkossa pohdita, mitkä ovat ne tiedonvälittämisen keinot ja menetelmät, joilla tieto päivähoidon tavoitteista, laadusta ja arvioinnista kulkeutuvat kaikkien vanhempien tietoisuuteen siten, että myös vähemmän kiinnostuneet vanhemmat eivät jäisi syrjään. Mikäli myös nämä vanhemmat saataisiin sitoutumaan päivähoidon kehittämistyöhön, päivähoidolle muodostuisi paremmat edellytykset kehittyä palveluna vastaamaan paremmin kaikkien vanhempien tarpeisiin ja toiveisiin. Yksi haaste vanhempien osallistumiselle on Lehtikankaan (2004, 106) ja Rantalan (2004, 100–101) mukaan keskustelun ymmärrettävyys: ammattilaisten kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään niin paljon vanhemmille vierasta ammattisanastoa, että keskusteluun osallistuminen muuttuu mahdottomaksi. Sama ammattisanasto saattaa olla läsnä myös yleisesti päivähoidon toiminnan arvioinnissa ja näin vanhempien ääni voi jäädä hyvästä yrityksestä huolimatta kuulumattomiin.

Rantala (2004, 100–101) onkin todennut ammatti-ihmisten puhettavan vahvistavan usein vanhempien passiivista roolia ja korostavan ammattilaisten omaa asemaa asiantuntijoina. Tässäkin tutkimuksessa osa vanhemmista ilmaisi oman mielenkiintonsa loppahtavan usein erilaisia kehittämishankkeita ja jopa vanhempainiltoja kohtaan, koska eivät yksinkertaisesti ymmärrä käsiteltäviä asioita koskevia käsitteitä riittävän hyvin käytetyn kielen haasteellisuuden vuoksi. Tällöin myös keskusteluun ja arviointiin osallistuminen muuttuu mahdottomaksi. Myöskään tässä tutkimuksessa vanhemmat eivät arvioineet esimerkiksi päivähoidon organisatorisia piirteitä tai opetussuunnitelmia lainkaan, mikä saattaa olla merkki siitä, että nämä päivähoidon arkeenkin vaikuttavat seikat jäävät vanhemmille hyvin etäisiksi ja vieraiksi.

Ylipäätään vastaisuudessa laadun kehittämisessä on mielestäni tärkeää, että eri toimijoiden arvonäkökulmat tulisi saattaa mahdollisimman hyvin yhteen ja pyrkiä täten luomaan hallinnon, työntekijöiden, vanhempien ja lasten yhteisiä laatukriteerejä. Tästä johtuen päivähoidon eri toimijoiden näkökulmien ja arvostusten tutkiminen ja etenkin näiden yhteistarkastelu on jatkossakin tärkeää. Kuitenkin alan ammattilaisten tärkeänä tehtävän olisi huolehtia siitä, että perheet tulevat kuulluiksi ja heidän näkemyksensä arvostetuiksi. Perheen lähtökohdat tulisi aina huomioida päivähoidon työntekijän ja vanhemman tai lapsen välisessä kohtaamisessa sekä kaikessa päivähoidon kehittämisessä.

Myös Tauriainen (2000, 22) on väitöskirjassaan todennut päivähoiton palveluluonteen johtavan siihen, että eri osallistujatahojen osallistuminen yhdessä laadunmäärittelyyn olisi päivähoitossa viime kädessä kaikkein ihanteellisinta.

Aikaisemmassa tutkimuksessa vanhemmat ovat kuitenkin kokeneet vanhempien sitoutumisen olevan toistaiseksi melko käyttämätön voimavara (Sandberg & Vuorinen 2008). Sandbergin ja Vuorisen (emt.) mukaan monet vanhemmat kokivat, että he voisivat osallistua tarvittaessa päivähoiton toimintaan enemmänkin. Tällaisena esimerkkinä vanhemmat mainitsivat muun muassa aamupalalla auttamisen, mikäli päivähoitossa on esimerkiksi pulaa henkilökunnasta. Tämän ja oman tutkimukseni tulosten perusteella voisi olettaa, että vanhemmille osallistumisen konkreettisuus on tärkeä tekijä mielenkiinnon ja sitoutumisen lisäämiseksi. Ideologiat ja korkeat eettiset kasvatustavoitteet eivät tunnu kiinnostavan vanhempia, mutta konkreettinen tekeminen sen sijaan voisi kiinnostaa vanhempia enemmän. Samalla vanhemmat voisivat itsekin saada kokemuksia lapsensa päivähoitopaikasta työntekijöiltä saatavien ”raporttien” sijaan.

Nykyisellään monet tutkimukset keskittyvät vain tiettyyn päivähoiton piirteeseen, kuten esimerkiksi ryhmäkokoon, mutta vastaisuudessa olisi syytä selvittää miten eri toimijat painottavat eri laatutekijöitä tai laadun osa-alueita. Alalla voitaisiin hyötyä myös runsaammasta tutkimuksesta, jossa kaikki laatutekijät huomioitaisiin. Tässä tutkimuksessa pyrin huomioimaan kaikki vanhempien puheessaan esille tuomat laadun piirteet, jotka vanhemmille itselleen olivat merkityksellisiä. Tässä tutkimuksessa vanhempien puheessa painoutuivat selkeästi Hujalan ym. (1999) mukaisesti välillisesti vaikuttavat tekijät. Laatua ja arviointia voitaisiin kuitenkin tutkia ja ymmärtää edelleen paremmin, jos selvitettäisiin, eroavatko esimerkiksi työntekijöiden painotukset näistä vanhempien esittämistä laadukkaista päivähoiton piirteistä.

Lisänäkökulmaa tutkimukseen saisi myös selvittämällä, miten puolestaan lapset eroavat vanhemmistaan ja päivähoiton työntekijöistä toiveiltaan ja käsityksiltään laadukkaasta päivähoitosta. Tämä tutkimus ei myöskään anna tietoa siitä, mitkä laadun elementit ovat kaikkein merkityksellisimpiä lapsen tasapainoiselle kehitykselle. Tällaisia päivähoiton pitkäaikaisia vaikutuksia voisi jatkossa tutkia pitkittäistutkimuksella lasten kehitystä seuraten. Jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet vaikuttavat kuitenkin siihen, mikä lapsen ja perheen kannalta on päivähoitossa tärkeintä, joten yksiselitteistä vastausta tähän tuskin on löydettävissäkään.

Vertailevaa tutkimusta voisi toteuttaa jatkossa myös selvittämällä, millaisia eroja laadun arvioinnissa ja laatukäsityksissä on päivähoidon eri vaiheissa olevien lasten vanhemmilla. Tämän tutkimuksen tuloksissa ilmeni, miten heitä huolettavat erityisesti tietyt asiat päivähoitoon liittyvissä muutostilanteissa, kuten päivähoiton aloittamisessa, hoitopaikan vaihtamisessa tai koulun aloittamisessa. Monet vanhemmat esittivät huolensa lapsen pärjäämisestä uudessa ryhmässä tai kaverien löytymisestä. Voisi olla mielenkiintoista rakentaa myös seurantatutkimusasetelma ja tutkia, miten vanhempien laatukäsitykset muokkautuvat lapsen päivähoiton edetessä.

Tässä tutkimuksessa ei myöskään kartoitettu perheiden välisiä eroja. Erilaiset perhemuodot saattavat vaikuttaa siihen, mitä vanhemmat pitävät päivähoiton laadun kannalta merkityksellisimpänä. Tämä on ymmärrettävää, koska perheiden tilanteet ovat erilaisia ja perheiden tarpeet samoin. Perheen taloustilanne, työttömyys, yksinhuoltajuus, mielenterveysongelmat tai ongelmien kasautuminen luovat keskenään hyvin erilaisia perhetilanteita, joissa jokaisella perheellä on aina omat arvonsa ja tarpeensa.

Tutkimuksen tuloksia voidaan jatkossa hyödyntää myös erilaisissa päivähoiton kehittämishankkeissa. Kupilan (2004b, 120) mukaan tämän tutkimuksen kaltaisten monitahtiarviointien avulla voidaan tuottaa luovempia ja monipuolisempia ratkaisuja kehittämishaasteisiin, kun prosessin aikana jaetaan enemmän erilaisia näkökulmia, tietoa ja menetelmiä. Tuloksia voidaan pitää kattavana pohjatietona siitä, mikä vanhemmille on päivähoiton järjestämisessä tärkeää. Suomessa on aikaisemminkin esiintynyt tarvetta luoda yhtäläisempiä arviointijärjestelmiä myös päivähoitoon, mistä on osoituksena muun muassa se, että esimerkiksi Hujalan ja Fonsénin (2009, 2) Johtajuus ja varhaiskasvatuksen laatu -projektiin osallistuneiden kuntien edustajat ilmaisivat projektin päättymisen jälkeen kunnissa olevan tarvetta myös pysyvämmälle arviointijärjestelmälle. Tällaisia arviointijärjestelmiä voitaisiin hyödyntää varhaiskasvatuksen laadun ja työhyvinvoinnin perustana.

Kuten Alila (2013, 17) on todennut, laatuun liittyvää varhaiskasvatustutkimusta alkaa kansainvälisesti olla jo melko paljon ja Suomessakin yhä enenevässä määrin. Edelleen kuitenkin tieteellisen tutkimuksen osuutta voisi jatkossa lisätä. Samoin valtakunnallisia päivähoiton ja varhaiskasvatuksen kehittämishankkeita on toteutettu melko vähän. (Alila 2013, 17.) Monia varhaiskasvatuksen laadun elementtejä on kuitenkin edelleen tutkimatta, vaikka aiheen uranuurtajat (mm. Hujala-Huttunen 1995; Tauriainen 2000; Par-

rila 2002) ovatkin tehneet merkittävää työtä aiheen parissa. Käsillä oleva tutkimus jatkaa laadun tutkimusta omalla panoksellaan, tuoden laatuajatteluun erityisesti päivähoitolaisten vanhempien näkökulmia ja pyrkien sitä kautta jäsentämään uutta tietoa aiheesta.

Laadun arviointi on kuitenkin haastavaa päivähoitossa, osittain laadun jatkuvasti muuttuvan, dynaamisen olemuksen vuoksi, mutta osittain myös siksi, että tuloksellisuus laadun mittarina varhaiskasvatuksessa on hyvin hankalaa todentaa. Ylipäätään voidaan kyseenalaistaa onko tuloksellisuutta edes mielekästä käyttää kasvatusalalla, missä hyvää tulosta on vaikea määritellä. Alalla, missä varsinaiset tulokset ovat nähtävissä vasta kymmenien vuosien kuluessa, tuloksellisuuden seuraaminen on erityisen haastavaa, kun yhteiskunnallisia päätöksiä tehdään nyt, eikä kukaan voi ennustaa siitä aiheutuvia seurauksia vuosikymmenien päähän.

Varhaiskasvatus ja päiväkodeissa tehtävä työ on kuitenkin yhteiskunnallisesti niin merkityksellistä, että sen toiminnan kehittämiseen panostaminen on todennäköisesti huomattavasti kannattavampaa kuin jatkuva palvelusta leikkaaminen. Muun muassa OECD (2012, 43) on todennut, että alalle tarvitsisi antaa enemmän tunnustusta, jotta se näyttäytyisi houkuttelevampana niin uusille kuin nykyisille tai entisillekin työntekijöille. Näin myös koulutettu työvoima pysyisi alalla pidempään, jolloin kehitystyölle muodostuisi otolliset olosuhteet toteutua.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972–2012. Tampereen yliopisto, kasvatustieteen yksikkö. Tampere: Tampere University Press.
- Bradley, B. & Sanson, A. 1992. Promoting quality in infant day care via research: Conflicting lessons from the day care controversy? *Australian Journal of Early Childhood*, 17(4), 3–10.
- Brinkmann, S. 2013. *Qualitative Interviewing*. Oxford: Oxford University Press.
- Clarke-Stewart, K.A. 1987. In search of consistencies in child care research. Teoksessa D. Phillips. (toim.) *Quality in child care: What does research tell us? Research Monographs of the National Association for Education of Young Children*, Vol. 1. Washington, DC: NAEYC, 105–126.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. 2011. Introduction: Discipline and Practice of Qualitative research. Teoksessa N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln (toim.) 2011. *The SAGE handbook of qualitative research*. (4. painos). Thousand Oaks, CA: SAGE, 1–20.
- Einarsdóttir, J. 2010. Icelandic parents' views on the national policy on early childhood education. *Early Years* 30(3), 229–242.
- Fenech, M. 2011. An Analysis of the Conceptualization of 'Quality' in Early Childhood Education and Care Empirical Research: Promoting 'blind spots' as foci for future research. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 12(2), 102–117.
- Fenech, M. & Sumsion, J. 2007. Promoting High Quality Early Childhood Education and Care Services: Beyond Risk Management, Performative Constructions of Regulation. *Journal of Early Childhood Research*, 5(3), 263–283.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y.S. 1988. Naturalistic and rationalistic enquiry. Teoksessa J.P. Keeves (toim.) *Educational research, methodology and measurement: an international handbook*. Oxford: Pergamon, 81–85.
- Hammersley, M. 2003. Conversation analysis and discourse analysis: methods or paradigms? *Discourse & Society*, 2003, Vol. 14(6), 751–781.
- Harrison, L. J. 2008. Does child care quality matter? Associations between socio-emotional development and non-parental child care in a representative sample of Australian children. *Family Matters*, No. 79, 14–25. Australian Institute of Family Studies.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

- Hujala, E. 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Teoksessa: P. Kupila (toim.) 2004. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 83–90.
- Hujala, E., Backlund-Smulter, T., Koivisto, P., Parkkinen, H., Sarakorpi, H., Suortti, O., Niemelä, T., Kuronen, I., Knubb-Manninen, G., Smeds-Nylund, A-S., Hietala, S. & Korkeakoski, E. 2012. Esiopetuksen laatu. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 61. Koulutuksen arviointineuvosto, Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Hujala, E. & Fonsén, E. 2009. Johtajuus ja varhaiskasvatuksen laatu -projekti. Loppuraportti. Tampereen yliopisto, Varhaiskasvatuksen yksikkö.
- Hujala, E. & Fonsén, E. 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. (2. painos.) Jyväskylä: PS-kustannus, 312–327.
- Hujala, E., Heikka, J. & Fonsén, E. 2009. Varhaiskasvatuksen johtajuus kuntien opetus- toimessa ja sosiaalitoimessa. Tampereen yliopisto, kasvatus- ja opetusalan johtajuus -projekti. Opettajankoulutuslaitos. Varhaiskasvatuksen yksikkö.
- Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L., Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopisto, varhaiskasvatuskeskus.
- Hujala, E. & Parrila-Haapakoski, S. 1998. Laadun arvioinnin lähtökohtia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala & S. Parrila-Haapakoski (toim.) 1998. Näkökulmia laadun arviointiin varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopisto, varhaiskasvatuskeskus, 47–57.
- Hujala-Huttunen, E. 1995. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi. Teoksessa E. Hujala-Huttunen & E. Estola (toim.) Näkökulmia varhaiskasvatukseen. Oulun lastentarhanopettajaopiston julkaisuja. Oulu.
- Jokinen, A. 2002. Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen 1999/2002. Diskurssianalyysi liikkeessä (2. painos). Tampere: Vastapaino, 37–53.
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy.
- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi –selvityksestä. Stakes, raportteja 22/2008. Helsinki: Valopaino Oy.
- Kupila, P. (toim.) 2004a. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 4–5.
- Kupila, P. 2004b. Arviointi yhteisöllisenä toimintana. Teoksessa P. Kupila (toim.) 2004. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 113–123.

- Kuula, A. 2006a. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kuula, A. 2006b. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Teoksessa J. Hallamaa, V. Lounis, S. Lötjönen & I. Sorvali (toim.) *Etiikkaa ihmistieteille*. Helsinki: Tietolipas 211, 124–140.
- Kuula, A. & Tiitinen, S. 2010. Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, s. 446–459.
- Laki lasten päivähoidosta 36/1973. Finlex. Viitattu 25.5.2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>
- Lehtikangas, S. 2004. Arviointi vanhempien näkökulmasta. Teoksessa P. Kupila (toim.) 2004. *Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Tammi, 105–109.
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. 1985. *Naturalistic Inquiry*. SAGE Publications.
- Lummelahti, L. 2004. Arviointi yksilöllisen esiopetuksen perustana. Teoksessa P. Kupila (toim.) 2004. *Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Tammi, 31–42.
- Moss, P. & Dahlberg, G. 2008. Beyond quality in early childhood education and care - Languages of evaluation. *New Zealand Journal of Teachers' Work* 5(1), 3–12.
- Moss, P., Dahlberg, G. & Pence, A. 2000. Getting Beyond the Problem with Quality. *European Early Childhood Education Research Journal*, 8(2), 103–115.
- Nikander, P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino, s. 432–445.
- OECD 2012. *Quality Matters in Early Childhood Education and Care: Finland 2012*. OECD Publishing. Viitattu 18.5.2014. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264173569-en>
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research and evaluation methods*. (3. painos). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. *Kasvatustieteiden tiedekunta, Oulun yliopisto. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus: Oulu*.
- Parrila, S. 2004. Laatu päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa. Teoksessa R. Ruokolainen & K. Alila (toim.) 2004. *Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6, 69–79.

- Pence, A. & Moss, P. 1994. Towards an inclusionary approach in defining quality. Teoksessa: P. Moss & A. Pence (toim.) 1994. Valuing quality in early childhood services. New approaches to defining quality. London: Paul Chapman, 172–179.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. 2009. Kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, I. 2010. Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskurssiivinen analyysi. kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, s. 212–241.
- Portell, T. & Malin, M. 2007. Taustaa varhaiskasvatuksen laatukselle. Helsinki: Stakes. Viitattu 11.6.2014. <http://www.julkari.fi/handle/10024/76638>.
- Rantala, A. 2004. Perheen ja päivähoiton yhteistyö lapsen kuntoutussuunnitelman laadinnassa. Teoksessa P. Kupila (toim.) 2004. Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 93–102.
- Rao, N. & Li, H. 2009. Quality Matters: Early Childhood Education Policy in Hong Kong. *Early Child Development and Care*, 179(3), 233–245.
- Rapley, T.J. 2001. The art(fullness) of open-ended interviewing: some considerations on analysing interviews. *Qualitative research*, 1(3), 303–323.
- Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) 2004. Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 2004:6.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.
- Sandberg, A. & Vuorinen, T. 2008. Preschool-home cooperation in change. *International Journal of Early Years Education*, 16(2), 151–161.
- Sheridan, S. 2009. Lärares och föräldrars syn på förskolan. Teoksessa S. Sheridan, I. Pramling-Samuelsson & E. Johansson (toim.) 2009. Barns tidiga lärande. En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande. Göteborg Studies in Educational Sciences 284. Göteborg: Geson Hylte tryck, 93–124.
- Silverman, D. 2010. Doing qualitative research: A practical handbook. (3. painos). London: SAGE Publications Ltd.
- Spiker, D., Hebbeler, K.M. & Barton, L.R. 2011. Measuring Quality of ECE Programs for Children with Disabilities. Teoksessa: M. Zaslow, I. Martinez-Beck, K. Tout & T. Halle (toim.) 2011. Quality Measurement in Early Childhood Settings. Brookes Publishing, Washington, D.C, 229–256.
- Starks, H. & Trinidad, S.B. 2007. Choose your method: A comparison of phenomenology, discourse analysis, and grounded theory. *Qualitative Health Research*, 2007, 17(10), 1372–1380.

- Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet. 2003. Viitattu 19.5.2014.
<http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/Suomen%20Akatemian%20eettiset%20ohjeet%202003.pdf>
- Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry. 2014. SOOL: Varhaiskasvatuslaki tuotava nykypäivään. Kannanotto 21.3.2014. Kannanotto liittyen varhaiskasvatuslakiesitykseen. Viitattu 21.3.14.
<http://www.sool.fi/ajankohtaista/?E22281=%2F%40News%2F581893>
- Säkkinen, S. & Kuoppala, T. 2013. Lasten päivähoito 2012. Tilastoraportti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Julkaistu 19.12.2013. Viitattu 14.3.2014.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110844/Tr34_13.pdf?sequence=1
- Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatu-käsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylän yliopisto; Jyväskylä Studies in education, Psychology and Social Research 165.
- Taylor, S. 2001. Locating and Conducting Discourse Analytic Research. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor, & S.J. Yates (toim.) 2001. Discourse as Data: A Guide for Analysis. 2001. London: Sage in association with the Open University. 5-48.
- Torquati, J., Raikes, H., Huddleston-Casas, C., Bovaird, J. & Harris, B. 2011. Family income, parent education, and perceived constraints as predictors of observed program quality and parent rated program quality. Early Childhood Research Quarterly, 26(2011), 453–464.
- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. 2005. Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula 2005. Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 9–21.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (5. uud. laitos). Helsinki: Tammi.
- Tynjälä, P. 1991. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien luotettavuudesta. Kasvatus 22 (5–6), 387–398.
- Urban, M. 2009. Early Childhood Education in Europe. Achievements, Challenges and Possibilities. Report. Education International. Martin-Luther-University, Halle-Wittenberg Faculty of Education.
- Vaikuta varhaiskasvatukseen: Vanhempien kuuleminen varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessissa. Alustavia tuloksia. 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö, 4.2.2014. 2.4.2014. Viitattu 16.5.2014.
<http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/02/varhaiskasvatus.html>
- Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 2002:9.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. Viitattu 10.6.2014. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

- Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia. 2009. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto varhaiskasvatustalainsäädännön kehittämiseksi. Sosiaali- ja terveystministeriön selvityksiä 2009:28. Helsinki: Yliopistopaino.
- Wetherell, M., Taylor, S. & Yates, S.J. (toim.) 2001. Discourse as Data: A Guide for Analysis. London: Sage in association with the Open University.
- Wong, M. & Li, H. 2010. From External Inspection to Self-Evaluation: A Study of Quality Assurance in Hong Kong Kindergartens. *Early Education and Development*, 21(2), 205–233.

LIITTEET

LIITE 1

VANHEMPIEN HAASTATTELUJEN TEEMAT

Vanhempien haastattelujen teemat Alasuutarin tutkimuksessa ”Yhdenmukaistettu lapsuus? Yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien vaikutukset.” (SA II6272)

5. Lapsen hoitohistoria
6. Yhteistyö päivähoidon kanssa
7. Vanhempien näkemykset lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelusta
8. Lapsiperheen arki

LIITE 2

LITTERAATIOMERKIT

Aineistokatkelmissa sovelsin yleisesti diskurssi- ja keskustelunanalyttisessä tutkimuksessa käytössä olevia litteraatiomerkkejä, joiden avulla pyritään kuvaamaan puheen sisällön lisäksi myös puheen tuottamisen tapoja, kuten taukoja tai äänenpainoa tai -sävyä.

T = tutkija

V= vanhempi

(.)	lyhyt tauko
(..)	keskipitkä tauko
lii-	sana jää kesken (yhdysviiva sanan lopussa)
<u>liian</u>	painotus
°liian°	ympäröivää puhetta hiljaisemmalla äänellä puhuttu jakso
LIIAN	äänen voimistuminen
.hh	sisäänhengitys
hh	uloshengitys
(h)	uloshengitys, useimmiten nauru tai hymähdys
£ £	hymyilevällä tai huvittuneella äänellä sanottu jakso
@	äänensävyyn muutos, esimerkiksi toisen puhetta referoidessa
( )	sana tai jakso, josta ei ole saatu selvää
(( ))	kaksoissulkeiden sisällä litteroijan kommentteja ja selityksiä tilanteesta, esim. ((Haastateltava siirtää tuoliaan lähemmäs))
//	puheen katkaisu aineiston tiivistämiseksi

Ks. myös: Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. s. 303.

LIITE 3

TUTKIMUKSEN TULOKSET KUVIONA

